

**T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hüseyin GÖKHAN SARI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOKLU ZEKA ALANLARI VE SPORDA YAŞAM
BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**TEZ YÖNETİCİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Berkan BOZDAĞ**

YOZGAT 2021

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK SAYFASI

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Tıbbi Öğrencilerin Çoklu Zeka Alanları ve Sporda Yetenek Potansiyelini Keşfetme

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

**YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
YÖNERGE UYGUNLUK SAYFASI**

T.C.

**YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

“Lise Öğrencilerinin Çoklu Zeka Alanları ve Sporda Yaşam Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans tezi, Yozgat Bozok Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
TEZ ONAY FORMU

T.C.

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Enstitümüzün Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 90110317001 öğrenci numaralı öğrencisi Hüseyin Gökhan SARI' nın hazırladığı "Lise Öğrencilerinin Çoklu Zeka Alanları ve Sporda Yaşam Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı tezi ile ilgili tez savunma sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri gereğince 11/02/2021 tarihinde (saat: 13:00) yapılmış, tezin onayına oy birliği ile karar verilmiştir.

Başkan :

Jüri Üyesi :

(Danışman)

Jüri Üyesi :

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve sayılı Enstitü Yönetim Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOKLU ZEKA ALANLARI VE SPORDA YAŞAM BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hüseyin Gökhan SARI

Bu araştırmanın genel amacı, lise öğrencilerinin çoklu zekâ alanları ile sporda yaşam becerileri arasındaki ilişkinin incelenerek, çeşitli değişkenlerle karşılaştırılmasıdır. İlişkisel tarama modelindeki bu araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Yozgat ilinde eğitimine devam eden 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencileri, içerisinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenen 200 kadın 338 erkek olmak üzere toplam 538 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, öğrencilerin hangi zeka alanında baskın olduklarını belirleyebilmek amacıyla “Çoklu Zeka Ölçeği (ÇZÖ)” ve sporda yaşam becerilerini belirlemek amacıyla “Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeği (SYBÖ)” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin sonucunda güven aralığı $\alpha=95$, hata miktarı ise 0.05 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizinde; ölçeklerin geçerliği ve güvenilirlikleri faktör analizinin varsayımları incelenerek, yapısal doğruluğu doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. İkili ve ikiden fazla grupların çoklu karşılaştırma testleri için “t” testi ve “Kruskal Wallis H” testleri kullanılmıştır. İstatistiki açıdan anlamlı sonuçların elde edildiği durumlarda ikili karşılaştırmalarda “Mann Whitney U” testi kullanılmıştır. Fark analizleri, korelasyon ve regresyon analizleri SPSS 20.0, Doğrulayıcı Faktör Analizi Mplus 8.5 ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda; cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etkisi ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları erkek öğrencilerin lehine anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından bedensel ve kişiler arası zeka puan ortalamalarının erkek öğrencilerin lehine sözel zeka düzeyinde ise kadın öğrencilerin lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Spor yapma değişkenine göre öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etkisi ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde, spor yapan öğrencilerin puan ortalamaları spor yapmayan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Spor yapma değişkenine göre öğrencilerin çoklu zekâ özellikleri incelendiğinde spor yapan

öğrencilerin çoklu zeka puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, öğrencilerin çoklu zeka alanlarının sporun yaşam becerileri üzerindeki etkilerin yordanmasına ilişkin regresyon analizi incelendiğinde; çoklu zekanın SYBE'nin anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Lise öğrencileri, Çoklu zeka boyutları, Yaşam becerileri, Spor

ABSTRACT

Master's Thesis

INVESTIGATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS MULTIPLE INTELLIGENCE DIMENSIONS AND LIFE SKILLS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Hüseyin GökanSARI

The general purpose of this study is to examine the relationship between high school students' multiple intelligence domains and their life skills in sports and to compare them with various variables. The universe of this research in the relational scanning model consists of a total of 538 high school students, 200 females and 338 males, among the 9th, 10th, 11th and 12th grade students who continue their education in Yozgat in the 2019-2020 academic year. In the research The "Personal Information Form" prepared by the researcher, the "Multiple Intelligence Survey " in order to determine the dominant intelligence field of the students, and "Life Skills Scalefor Sport (LSSS) " to determine the life skills in sports, was used as the data collection tool. As result of the obtained data, the confidence interval was calculated as $\alpha = 95$ and the error amount as 0.05. In the analysis of the data; The validity and reliability of the scales were tested with confirmatory factor analysis by examining the assumptions of the factor analysis, and their structural accuracy. "T" test and "Kruskal Wallis H" tests were used for multiple comparison tests of paired groups and more than two groups. In cases where statistically significant results were obtained, "Mann Whitney U" test was used in dual comparisons. Difference analyzes, correlation and regression analyzes were performed with SPSS 20.0, Confirmatory Factor Analysis Mplus 8.5. As a result of the research; In terms of gender variable, it was concluded that the mean scores obtained by the students from the scale of the effect of sports on life skills were significantly higher in favor of male students. In terms of gender variable, a significant difference was found between the mean scores of physical and interpersonal intelligence in favor of male students, and at the verbal intelligence level in favor of female students. When the mean

scores of the students obtained from the scale of the effect of sports on the life skills of sports according to the variable of doing sports, it was concluded that the mean scores of the students who do sports are statistically significantly higher than the students who do not do sports. When the multiple intelligence characteristics of the students were examined according to the variable of doing sports, it was found that the mean multiple intelligence scores of the students who do sports are statistically significantly higher than the students who do not do sports. As a result, when the regression analysis related to predicting the effects of students' multiple intelligence domains on the life skills of sports is examined; It has been determined that multiple intelligences is a significant predictor of Life Skills Scale for Sport (LSSS).

Keywords: High school students, Multiple intelligence dimensions, Life skills, Sport

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK SAYFASI	ii
TEZ ONAY FORMU	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
ÖNSÖZ	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Alt Problemler	4
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	5
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. Spor Kavramı	6
2.1.1. Spor	6
2.1.2. Sporun çeşitleri	8
2.1.2.1. Bireysel sporlar	8
2.1.2.2. Takım sporları	9
2.1.2.3. Performans sporları	10
2.1.2.4. Sağlık sporları	10
2.1.3. Sporun bireyler üzerinde etkisi	11
2.1.3.1. Sporun psikolojik etkileri	12
2.1.3.2. Sporun fizyolojik etkileri	13
2.1.3.3. Sporun sosyal etkileri	17
2.2. Zeka Kavramı	18

2.2.1. Zekanın tanımı.....	18
2.2.2. Zeka kavramının özellikleri.....	19
2.2.2.1. Kalıtsal faktörler.....	19
2.2.2.2. Çevre faktörleri.....	20
2.2.2.3. Beslenme koşulları.....	20
2.2.3. Zeka kuramlarının değerlendirilmesi ve ölçülmesi.....	20
2.2.3.1. Gardner çoklu zeka kuramı.....	21
2.2.3.2. Sternbergtriarsik zeka kuramı.....	22
2.3. Yaşam Becerileri Kavramı.....	23
2.3.1. Yaşam becerilerinin alanları.....	25
2.3.1.1. Hedef belirleme.....	26
2.3.1.2. İletişim ve sosyal beceriler.....	26
2.3.1.3. Stresle baş etme.....	27
2.3.1.4. Duygusal beceriler.....	28
2.3.1.5. Liderlik.....	29
2.3.1.6. Zaman yönetimi.....	29
2.3.2. Yaşam becerilerine etki eden faktörler.....	30
3. YÖNTEM.....	32
3.1. Araştırmanın Modeli.....	32
3.2. Çalışma Grubu.....	32
3.3. Veri Toplama Araçları.....	33
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	33
3.3.2. Çoklu Zeka Ölçeği (ÇZÖ).....	34
3.3.2.1. Çoklu Zeka Ölçeğinin geçerliğine ilişkin bulgular.....	35
3.3.2.2. Çoklu Zeka Ölçeğinin Güvenirliğine ilişkin bulgular.....	37
3.3.3. Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeği (SYBEÖ).....	38
3.3.3.1. Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeğinin geçerliğine ilişkin bulgular ..	38
3.3.3.2. Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeğinin güvenirliğine ilişkin bulgular	41
3.4. Sporun Yaşam Becerilerine Etkisini ve Çoklu Zeka Alanlarının Etkileyen Faktörlere İlişkin Betimsel İstatistikler.....	41
3.5 Verilerin Analizi.....	42
4. BULGULAR.....	44

5. TARTIŞMA ve SONUÇ	64
6. ÖNERİLER	77
7. KAYNAKÇA	78
8. EKLER	95
EK 1. Kişisel Bilgi Formu	95
EK 2. Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeği (SYBEÖ)	96
EK 3. Çoklu Zeka Ölçeği (ÇZÖ)	97
EK 4. Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonu İzni	98
EK 5. Normallik Dağılımları	99
9. ÖZGEÇMİŞ	110

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları...	33
Tablo 2. Çoklu Zeka Ölçeğinin DFA bulguları	37
Tablo 3. Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeğinin DFA bulguları	40
Tablo 4. Betimsel istatistikler	42
Tablo 5. Sporun yaşam becerilerine etkisi ölçeğinin cinsiyet değişkenine göre T Testi sonuçları.....	44
Tablo 6. Çoklu zeka ölçeğinin cinsiyet değişkenine göre T Testi sonuçları	45
Tablo 7. Sporun yaşam becerilerine etkisinin sınıf düzeyi değişkenine göre Wallis H Testi Bulguları	46
Tablo 8. Çoklu zeka ölçeğinin sınıf düzeyi değişkenine göre Kruksal Wallis H Testi sonuçları.....	47
Tablo 9. Sporun yaşam becerilerine etkisinin aile gelir düzeyi değişkenine göre T Testi sonuçları.....	49
Tablo 10. Çoklu Zeka Ölçeğinin aile gelir düzeyi değişkenine göre T Testi sonuçları	50
Tablo 11. Sporun yaşam becerileri ölçeğinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre Kruksal Wallis H Testi sonuçları.....	52
Tablo 12. Çoklu zeka ölçeğinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre Kruksal Wallis H Testi sonuçları.....	53
Tablo 13. Sporun yaşam becerileri ölçeğinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre Kruksal Wallis H Testi sonuçları.....	54
Tablo 14. Çoklu zeka ölçeğinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre Kruksal Wallis H Testi sonuçları.....	56
Tablo 15. Sporun yaşam becerilerine etkisinin öğrencilerin spor yapma değişkenine göre T Testi sonuçları	57
Tablo 16. Çoklu zeka ölçeğinin öğrencilerin spor yapma değişkenine göre T Testi sonuçları.....	58
Tablo 17. Sporun yaşam becerilerine etkisinin öğrencilerin takım sporu yapma durumu değişkenine göre T Testi sonuçları	59
Tablo 18. Çoklu zeka ölçeğinin öğrencilerin okul takımında olma değişkenine göre T Testi sonuçları.....	60

Tablo 19. Sporun yaşam becerilerine etkileri ile çoklu zeka alanları arasındaki ilişki..	61
Tablo 20. Çoklu zeka alanlarının sporun yaşam becerileri üzerindeki etkilerin yordanmasına ilişkin Regresyon Analizi	62
Tablo 21. Çoklu zeka alanlarının sporun yaşam becerileri üzerindeki etkilerin yordanmasına ilişkin Regresyon Analizi	62

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Saçılma grafiği	35
Şekil 2. Saçılma grafiği	39

KISALTMALAR DİZİNİ

- ÇZYBE** : Çoklu zekanın yaşam becerilerine etkisi.
SYBE : Sporun yaşam becerilerine etkisi.
ÇZK : Çoklu zeka kuramı
SYBEÖ : Sporun yaşam biçimine etkisi ölçeği
ÇZÖ : Çoklu zeka ölçeği

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans tez sürecimde danışmanlığımı üstlenerek bana yol gösteren bilgi ve tecrübelerinden faydalanmamı sağlayan, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Berkan BOZDAĞ'a sonsuz teşekkür ederim.

Destegini ve yardımlarını esirgemeyen kuzenim Arş. Gör. Hatice SARI'ya çok teşekkür ederim.

Bugünlere gelmemde büyük emekleri olan her zaman daha ileriye gitmem için maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen babam Halit SARI'ya ve annem Birsen SARI'ya sonsuz sevgilerimi, saygılarımı sunarım.

Beni cesaretlendiren ve yanımda olan eşim Nagehan SARI'ya, canımdan çok sevdiğim oğullarım Dağhan'a ve Denizhan'a sevgilerimi sunuyorum teşekkür ediyorum.

Hüseyin Gökhan SARI

1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problemi, araştırmanın önemi, araştırmanın alt problemleri, araştırmanın sayıtları, sınırlılıkları ve araştırma ile ilgili tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Yaşam becerilerinin kazanımı ve gelişimi özellikle çocukluk ve gençlik zamanlarında olmaktadır. Gelişim dönemleri sebebiyle fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak değişim gösteren kitle gençler olduğu için bu durumla başa çıkma, çözüm üretebilme, yaşam becerileri kazanma ve olaylara karşı uyum sağlama gibi birçok konuda gelişim göstermelerinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Sporun kişisel gelişim için bir araç olarak değeri antik çağlardan beri bilinmektedir. Plato (1920) ise egzersiz ve sporun ahlaki değerini fiziksel değerinden çok ötesinde olarak bildirmiştir. Sporun özellikle çocuklarda ve gençlerde yaşam becerileri gelişimine katkısı günümüzde açıkça mevcuttur ve günümüz gençlik spor organizasyonlarının çoğu sosyal-duygusal gelişme öncelikli hedeflerinden biridir. Gençlerin spor aracılığıyla yaşam becerilerini geliştirmeye ilgi sadece spor topluluğundan gelmekle kalmıyor, aynı zamanda son on yılda genel psikolojide meydana gelen paradigmatik değişimle daha da güçlenmektedir (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2002).

Yaşam becerileri; eğitim, iş hayatı, sosyal hayat, sağlık, yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, empati, öz farkındalık ve bireysel ilişkiler gibi birçok durumu etkilediğinden dolayı bireyin hayatında çok önemli bir yer tutmaktadır. Birçok araştırma yaşam becerilerinin bireyin hayatına çok önemli katkılarının olduğunu belirtir. Örneğin; zaman yönetimi (Claessens vd., 2007), öz uyum ve yaşam memnuniyeti (Judge vd., 2005), sosyal ve duygusal yetenek (Humphrey vd., 2011), spor ve antrenman yeteneği (Burton vd., 2001) gibi benzer alanlarda oldukça etkili olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca ergenlik, bireylerin biyolojik, sosyal ve duygusal gibi birçok değişimin yaşandığı dönem (Santrock, 1998) olduğu için bu süreçte problemlerle daha verimli ve sağlıklı başa çıkabilmeye büyük katkısı olan yaşam becerilerinin ergenleri kötü alışkanlıklardan da uzak tuttuğu bildirilmiştir (Botvin ve Griffin, 2004).

Gençlerin yaşam becerilerini spor, müzik ve sanat gibi ders dışında faaliyetlerle daha rahat geliştirebilecekleri, sporun gençlerin yaşam becerilerine olumlu katkılar sağladığı ve gençlere pozitif duygular verdiği düşünülmektedir (Larson, 2000). Spor psikologları, spor deneyiminin gençlerin kişisel ve yaşam becerileri üzerine olumlu etkileri olduğunu vurgulamaktadırlar (Jones ve Lavalley, 2009; Gould ve Carson, 2010). Yapılan araştırmalar, yaşam kalitesinin bütün alanlarıyla yüksek düzey olmasındaki etkenin diğer değişkenlere göre sporun daha baskın olduğunu göstermektedir. Düzenli yapılan spor, psikolojik fiziksel ve iyi olma halini güçlendirerek yaşam kalitesini desteklemektedir (Tessier vd., 2007). Teknolojinin sürekli gelişmesi sebebi ile dünya nüfusunun yaklaşık %60'ının yeteri kadar fiziksel aktivite yapmadığı ve gelişmiş olan ülkelerde yaşayan bireylerin, yaşam standartlarında fazla hareketsiz kaldıkları yönünde yapılan bilimsel araştırmalar kanıtlamaktadır. Bireylere çocukluk ve genç erişkinlik döneminde fiziksel aktivite alışkanlığı kazandırmak ve bu konuda psikolojik destek çıkılması tüm yaşamını etkileyen bir süreç olarak görülmektedir. Genç yaşlarda sedanter yaşamaya alışan bireylerin ileriki yaşlarda çok zor değişebildiği kanıtlanmıştır. İnsan fizyolojisi fiziksel aktivite için tasarlanmıştır (Yolcu, 2012).

Larson vd. (2006) yaptıkları bir araştırmada, gençlerin ders dışı etkinlik katılımından ve etkinlik katılımından elde edebileceği gelişim kazanımlarının bir ölçüsü olan Gençlik Deneyimleri Araştırması-2 (YES-2) anketinde 2000'den fazla lise öğrencisinin katılımıyla tamamlanmış ve araştırmanın bulguları spor ve sanata katılan gençlerin diğer etkinliklerle karşılaştırıldığında, odaklanma ve hedeflerin belirlenmesi gibi deneyimlerde daha başarılı olduklarını bildirmişlerdir. Gençler yaşam becerilerini geliştirebilmek için, spora zaman ayırarak bunu en iyi şekilde değerlendirebilmektedirler. Spor aktiviteleri gençlerde; zaman yönetimi (Fraser-Thomas ve Cote, 2009), karar verme, hedef belirleme, takım çalışması (Holt vd., 2008), problem çözme (Strachan vd., 2011), liderlik (Camire vd., 2009), saygı gösterme, iletişim becerileri ve duygusal beceriler (Gould vd., 2004) gibi yaşam becerilerine katkılar sağlayabilecekleri bulgular bulunmaktadır.

Beden eğitimi ve spor faaliyetleri beden ve ruhun eğitilerek geliştirilmesinde en uygun ve en önemli eğitim aracı olarak gösterilebilir. Spor, bireyin sosyal davranışlarını düzenlerken zihinsel ve motorik olarak belirli bir seviyeye yükselten sağlık olarak ise fizyolojik ve psikolojik yönden geliştiren, biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur

(Özdenek, 2015).Birçok araştırıcı ve eğitimci sporun zekayı geliştirdiği, kişiliğin ve karakter özelliklerinin gelişiminde rol oynadığını kabul etmektedirler. Spor düzenli yapıldığı zaman, bireyde öğrenmeyi, hafızayı ve konsantrasyonu artırarak, öğrencilerin akademik performanslarında artış olduğu bildirilmiştir (Hillman vd., 2008; Ratey ve Sattelmair, 2009).Yapılan araştırmalar yüksek oranda zekanın, yaratıcılıkla arasında istatistiki açıdan çok yüksek bir ilişkinin bulunmadığını belirtmişlerdir ayrıca bazı zeka türleri ve yaratıcılık arasında önemli ilişki olduğu bulunmuştur (Sonmaz, 2002; Tekin, 2008). Bu anlamda, eğitimciler öğrencilerinin zeka boyutlarını belirlemesi ve öğrencilerin gereksinimlerine göre planlama yapmaları gençler için faydalı olacaktır.

Çoklu Zeka Kuramına göre zeka çok çeşitlidir ve bireysel farklılıklardan faydalanılarak öğretim planlaması bu farklılıklara göre tasarlanmaktadır. Çoklu Zeka Kuramı ilk olarak Gardner (1983) tarafından bildirilmiştir. Her bireyde mantıksal-matematiksel zeka, sözel-dilbilimsel zeka, müzikal-ritmik zeka, uzaysal-görsel zeka, kişiler arası-sosyal zeka, bedensel-duyusal zeka, kişisel-öze dönük zeka, doğacı zeka ve varoluşçu zeka olmak üzere dokuz farklı zeka türü bulunmaktadır ve doğuştan gelen zeka geliştirilebilir (Gardner, 1999).

Öğretimde öğrencilerin başarılarını artırmak için bireylerin farklılıklarının, yeteneklerinin ve daha yatkın oldukları alanların belirlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir (Saticı vd., 2018). Gençlerin yaşadıkları dönemin değişken hayat şartları ve duygusal durumları göz önüne alındığı zaman buldukları ortama daha iyi uyum sağlayabilmek için yaşam becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Gelecek hayatlarına sağlam zemin oluşturabilmek, güçlü karakter edinebilmek, bugün ve geleceklere dair olumlu davranış ve fikir kazanmaları için yaşam becerilerinin spor gibi faaliyetlerle geliştirilmesi hem kendileri için hem de toplum için çok faydalı olacaktır. Bu çalışma ile farklı sınıflarda olan lise öğrencilerinin çoklu zeka alanları ve sporda yaşam becerilerinin çeşitli değerkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Beden eğitimi ve spor alanında yapılan araştırmalar ile ilgili alanyazın incelendiğinde çoklu zeka boyutlarının yaşam becerileri üzerine etkisinin araştırıldığı çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Mevcut araştırmanın lise öğrencilerinin çoklu zeka alanları

ve sporda yaşam becerilerine etkisi üzerinde yapılan araştırmalar arasında öncülerden biri olma özelliği taşıdığı ve öğrencilere hem akademik hem de sosyal yaşantılarında fayda sağlayabileceği için bu bakımdan önemli görülmektedir. Çalışma sonucunda lise öğrencilerinin çoklu zeka boyutlarının ve sporun, yaşam becerilerine etkisi çeşitli değişkenler açısından incelenerek öğrencilerin çoklu zeka boyutlarının ve yaşam becerilerine etkisini ortaya koyma amaçlanmaktadır.

1.3. Alt Problemler

Yapılan araştırmada aşağıda bulunan alt problemlere ait bulguların istatistiksel açıdan değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

1. Öğrencilerin zeka boyutlarının yaşam becerileri üzerine etkisi var mıdır?
2. Öğrencilerin yaşam becerileri zeka boyutlarına göre değişmekte midir?
3. Öğrencilerin yaşam becerileri cinsiyete ve yaşa göre değişmekte midir?
4. Öğrencilerin yaşam becerileri buldukları sınıfa göre değişmekte midir?
5. Öğrencilerin yaşam becerileri spor yapma durumlarına göre değişmekte midir?
6. Öğrencilerin yaşam becerileri, anne-baba eğitimi ve gelir durumlarına göre değişmekte midir?
7. Öğrencilerin yaşam becerileri herhangi bir spor dalının takımında oynama durumuna göre değişmekte midir?
8. Öğrencilerin yaşam becerileri yaptıkları spor türüne göre değişmekte midir?

1.4. Sayıtlar

Bu araştırma için öne sürülen sayıtlar aşağıda belirtilmiştir.

1. Katılımcıların sorulara gerçeklere uygun ve içtenlikle cevap verdiği varsayılmaktadır.
2. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları araştırmanın amacını gerçekleştirebilecek nitelikte olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Yozgat devlet okullarında öğrenim gören 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

2. Araştırma 2019-2020 öğretim yılında örgün öğretime devam eden lise öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Spor: Beden veya zihin sağlığını geliştirmek amacıyla bireysel veya takım olarak gerçekleştirilebilen, birkaç kurallara göre gerçekleştirilen hareketlerin tümü olarak tanımlanmaktadır (Mengütay, 1997).

Yaşam becerileri: Bireylerin günlük yaşamın istekleri ve zorluklarıyla etkin bir biçimde baş etmelerini sağlayan uyarlanabilir ve olumlu davranışlar için psikososyal yetenekler olarak tanımlanır (WHO, 1999).

Zeka: Kişinin bir veya daha fazla kültürde değer bulan bir ürün ortaya koyabilme kapasitesi,yaşarken karşılaştığı problemlere karşı verimli ve etkili çözümler sunma becerisi ve çözülmesi gereken yeni ve başka problemleri keşfetme yeteneğidir (Gardner, 2000).

Çoklu zeka:Bireyin kendisini dokuz farklı zeka alanında da sahip olduğu tecrübeleriyle ilişki kurmasına yardım eden, yaşamda yoğun kullanılan zekanın türleri ve geliştirilmesi gereken zeka türlerinin fark edilmesine yardımcı olan bir tür değerlendirmedir (Gardner, 2000).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Spor Kavramı

Bu bölümde spor kavramı ile ilgili alanyazında bulunan bilgilere yer verilmiştir.

2.1.1. Spor

Spor, bireysel ve takım halinde yapılabilen, belirli kuralları olan, genelde yarışma ve rekabete dayalı bedensel ve zihinsel becerilerin gelişimini sağlayan, eğitici ve keyif veren etkinliklerdir (Mengütay, 1997). Spor, farklı branşlarda yapılabilen, en üst seviyede gerçekleştirildiği zaman fizyolojik, psikolojik, estetik ve teknik özelliklere sahip olmayı gerektiren her branşta farklı kurallar içeren etkinliklerdir (Kale ve Erşen, 2003). Spor, bireyin mücadele yeteneğini kullanarak, sistematik kurallar çerçevesinde gerçekleştirdiği zaman vücudun dayanıklılığını artıran, bedensel gücü sağlayan ve irade gücünü geliştiren fiziksel aktivitelerdir (İnal, 2015).

Yapılan bir araştırmada, spor; bireylerin başarılarını artırma, yarışmalarda galibiyet kazanma amacı için sarfedilen çabayı ve fiziksel özellikler bakımından daha yetenekli olanların seçilmesini ve seçilen bireylerin daha fazla eğitimle geliştirilmesi gerektiği bildirilmiştir (Özmen, 1999).

Spor farklı branşları içerdiği, kişiden kişiye farklılık gösteren amaçlar ile yapıldığı için spor ile ilgili çok sayıda tanımlamalar yapılmıştır. Aracı'ya (1999) göre spor, bireyin kendisini fiziksel ve mental olarak geliştirmesi, rekabet ortamında belirli kurallar içerisinde mücadele etme, galip gelme arzusu ve başarıyı arttırma için sarf edilen yoğun çabalardır.

Spor, sağlıklı bir neslin gelişmesi için çok önemlidir ve bu amaç için başlıca eğitim aracı olmalıdır (Somuncuoğlu, 1975). Bir kişinin mutluluğu, fiziksel ve mental sağlığının birlikte olmasına bağlıdır ve bireylerin yaşamlarında fiziksel ve mental sağlığı güvende tutmada spor önemli bir araçtır (Türkel, 2010).

Kişinin mutluluğu, beden ve ruh sağlığının birlikte tam ve devamlı olmasına bağlıdır. İnsanların yaşamlarını sağlıklı olarak sürdürmelerinde, fiziksel ve ruhsal gelişimlerini tamamlamalarında spor önemli bir yer tutmaktadır (Türkel, 2010). Yapılan

sporun her yaşta sağlığa olan faydası tartışılmazdır. Düzenli yapılan sporun, çocukların ve gençlerin sağlıklı büyümesi ve gelişmesinde, olumsuz ve kötü alışkanlıklardan kurtulmasında, insanlar arası ilişkilerde, yetişkinlerin ise kronik hastalıklardan korunmasında veya bu hastalıkların tedavisinde ve tedavinin desteklenmesinde, yaşlıların da sağlıklı bir yaşlılık dönemi geçirmelerinin sağlanmasında bir başka ifadeyle tüm hayat boyunca yaşam kalitesinin artırılmasında önemli yeri vardır (Bayrakçı, 2008). Spor hem keyif, yarışma, sağlık, estetik, oyun, bilim ve serbest zamanları değerlendirmek için yapılan hem de kişisel ve toplumlararası ilişkileri de etkileyen bir araçtır. Spor sadece eğlence amacıyla olmayıp aynı zamanda belirli kurallar dahilinde yapılan ciddi bir oyundur (Voigt, 1998).

Farklı alanları bulunan spor, rekabet, sağlıklı yaşam, boş zamanları değerlendirmek, sağlıklı yaşam sürmek, zindelik kazanmak ve güzel zaman geçirmek gibi birçok farklı amaç için yapılabilir. Bu nedenle sporu tek bir kalıpta tanımlamak zordur. Spor tanımlarına bakıldığı zaman genel amaçlarda, rekabet ve kazanma duygusunu gözetmesidir (Small, 2006).

Sporu inceleyen tarihçiler, eski çağlarda sporun oyun ve savaş içerikli olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Bununla birlikte bazı tarihçiler ilk yapılan koşu, güreş ve benzeri bir etkinliğinde spor olarak adlandırılabilceğini düşünmekte fakat sporda kabiliyet gerekliliğinden dolayı mızrak atıcılarını ilk sporcular olarak kabul etmişlerdir. Bu bağlamda mızrak atıcılığı, hem fiziksel hem de mental yeterlilik isteyen bir daldır. Hala günümüzde mızrak atıcılığına benzer çok sayıda sporlar mevcuttur (Fişek, 1998).

Sporda ilk yarış ve rakabetin M.Ö. 4000'li yıllarda olduğu tahmin edilmektedir. Antik Yunanlılar zamanına ait kalıntılarda atletik yapıya sahip insanların yaşadığına dair bulgular mevcuttur. Bunlardan yola çıkılarak Yunanlıların daha çok disk atma, yüksek atlama, güreş vb. spor türleri ile ilgilendikleri düşünülmüştür. Türklerin spor tarihi incelendiğinde ise yine paralel bulgulara rastlanılmıştır. Türklerde avcılık, atçılık, güreş gibi sporların daha fazla ilgi gördüğü bilinmektedir. Osmanlı döneminde ise spor tekkelerin açılması spora gösterilen ilginin kanıtı olarak düşünülmektedir (Mengütay, 1997).

Türkiye Cumhuriyet tarihinde spor ile ilgili eğitimler üniversitelerde beden eğitimi ve spor bölümlerinin açılmasıyla Atatürk zamanında başlamıştır. Üniversitelerde

uzun süre beden eğitimi ve spor olarak devam ettikten sonra 1992 yılında Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (BESYO) olarak değişime uğramıştır (Türkel, 2010). Günümüzde ise beden eğitimi ve spor yüksek okullarının yerini spor bilimleri fakülteleri almaktadır.

Sporun tarihi sürecine bakıldığı zaman bireysel ve takım sporları bakımından değişiklikler olmuştur ve bu değişimlerin sonucunda bireysel oyunlarda veya takımların üstün gelme, galibiyet elde etme psikolojilerini ortaya koyabilecekleri bir olgu haline gelmiştir (İşler, 2013). Sağlık, yarışmalar, olimpiyatlar, rekreasyon ve seyircilerin taraftarlık tutkusu bakımından spor, dünya kültürünün önemli bir parçası haline gelmiştir. İlerleyen teknoloji sayesinde iletişim ve kitle araçları da gelişmiş ve birçok insan doğrudan yada dolaylı olarak spora büyük ilgi duymuş bu sayede spor bir ülkenin veya toplumun mutluluk ve hüzün kaynağı olmuştur (Türkel, 2010).

Sporun bir ülkede gelişmişliği ve yaygın olması o ülkenin spor ile ilgili altyapılarına ve spor tesislerinin kalite ve özellik bakımından yeterli seviyede olup olmadığına bakılarak anlaşılabilir (İşler, 2001).

2.1.2. Sporun çeşitleri

İnsanlık tarihi boyunca çok çeşitli spor dalları keşfedilmiştir. Bu spor dallarından bazıları aynı kalmış, bazıları yok olmuş veya değişime uğrayarak günümüze kadar gelmiştir. Spor çeşitleri yapılan amaca, kişi sayısına, başarı kriterlerine ve varsa kurallarına göre değişmektedir. Bütün değerlendirmeler göz önüne alındığında sporu bireysel sporlar, takım sporları, performans sporları ve sağlık sporları olarak sınıflandırılabilir.

2.1.2.1. Bireysel sporlar

Bireysel sporlar; kişinin herhangi bir takım arkadaşı olmadan tek başına yaptığı spor türüdür. Genel olarak en fazla bilinen bireysel sporlar; boks, judo, güreş, karate, bilardo, binicilik, atletizm, eskrim, jimnastik, tenis, badminton, satranç, artistik buz pateni, dart, kayak ve vücut geliştirme olarak sıralanabilir. Bu tür bireysel sporlarda kişi, rakibiyle bire bir mücadele etmektedir. Bu tür mücadelelerde sporcular en yüksek dereceyi alarak rakiplerine üstün gelmeye çalışırlar bu yüzden bireysel sporlarda

yarışmaların sonuçları tamamen sporcunun performansına bağlıdır (Başer, 1998). Bireysel sporlar rakiple yapılabildiği gibi aynı zamanda sporcuların herhangi bir rakibi olmadan tek başına icra ettikleri türler de bulunmaktadır. Bu tür sporlara golf, dağcılık ve doğa sporları örnek verilebilir. Günlük yaşam içerisinde kendisini daha aktif hissetmek isteyen ve kendisine zaman ayırabilen insanlar imkanları doğrultusunda uygun bireysel sporlara yönelmektedirler. Bireysel spor yapan kişilerin kendilerini daha aktif, daha sağlıklı ve daha mutlu hissettikleri bildirilmektedir (Seydioğlu, 2017).

Bireysel sporların takım sporlarına göre stres seviyesi daha fazla olabilmektedir. Çünkü sporcular müsabakalarda karşılaştıkları problemleri kendileri çözmek zorundadırlar bu bağlamda bireysel sporlarda kişinin daha çok mücadele yeteneğinin olması gerekmektedir (Kat, 2009; Yıldız, 2019). Bireysel sporları yapan sporcular öz güven, öz eleştiri, hızlı karar verme, haklarını koruma gibi özelliklerini geliştirerek kendi kabiliyetlerinin farkına varmaktadırlar (şahan, 2007).

2.1.2.2. Takım sporları

En az iki veya daha fazla insanın bir araya gelerek oluşturdukları takımların birbirleriyle belirli kurallar dahilinde yaşıştıkları spor dalıdır. Takım sporlarında takımların birbirleri ile yaşışmalarının yanı sıra birçok takım da en iyi rekora ulaşmak için mücadele etmektedir (Kat, 2009). Takım sporlarına olan ilgi özellikle 1980'lerden sonra artmış ve büyük bir izleyici kitlesi meydana gelmiştir. Modern dünyada en fazla ilgi gören takım sporların başında futbol ve dünya olimpiyatları gelmektedir. Futbol ve olimpiyatlardan sonra ise en fazla rağbet gören takım sporları basketbol, voleybol, hentbol ve Amerikan futbolu olarak sıralanabilir (şahan, 2007).

Takım sporlarında başarı veya başarısızlık paylaşıldığı için sorumluluk tek bir kişiye ait olmayıp bir bütün halde takımlara ait olmaktadır. Buna istinaden stres seviyeleri takım sporlarında bireysel sporlara göre daha az olmaktadır. Takım sporlarında görev dağılımı, yapılan hataları telafi edebilme imkanı ve yardımlaşma olduğu için sporcular normalden daha az performans gösterebilmekteler. Bu nedenle takım sporu yapan sporcularda yıpranma paylarının daha az olduğu düşünölmektedir (Kat, 2009; Yıldız, 2019).

2.1.2.3. Performans sporları

Performans sporu, sporcunun katıldığı spor dalında, ulaştığı en yüksek başarı seviyesi olarak adlandırılmaktadır. Performans sporlarının amacı, bireyin belirli performans düzeyinin üzerinde bir verim elde etmesidir. Bu durum bireysel veya takım sporlarında gerçekleştirilebilmektedir. Her performans sporcusu kendisini en üst seviyede bir performansa zorlamakta olup en iyi seviyeye ulaşmayı hedeflemektedir. Performans sporcuları genellikle uğraştığı spor dalına genetik olarak yatkın, düzenli olarak antrenman yapan ve ilgilendiği spor dalında profesyonelleşmiş kazanma hırslı yüksek bireylerdir (Doğan, 2005).

Özdenk'e (2011) göre ise performans sporu, fiziksel faaliyetler sırasında, o fiziksel faaliyetlerin gerektirdiği fizyolojik ve psikolojik verim elde edilmesidir. Performans sporunda zirve hedefine ulaşmak ve orada kalabilmek önemli olduğu bildirilmiştir (Taşçı, 2020).

Performans sporu, düzenli olarak kapasiteyi zorlayan sürekli ve yoğun antrenmanları kapsamaktadır. Bu gibi zorlu hedeflerinden dolayı performans sporlarında yüksek stres oluşabilmektedir (Doğan, 2005). Ayrıca performans sporlarında elit anlamda sınırlayıcılığı bulunmakta ve ekonomik desteğe ihtiyaç duyulmaktadır (Amman, 2000).

2.1.2.4. Sağlık sporları

Genellikle her insanın hedefinde sağlıklı ve kaliteli bir yaşam sürmek vardır. Bunun için insanlarda spor yapma arzusu doğmaktadır. Sağlık sporlarında yarışma amacı bulunmamakla birlikte daha sağlıklı olmak için gerçekleştirilmektedir. Sağlık sporlarında bireyler daha iyi bir seviyeye gelmek amacıyla kendileriyle yarışabilmektedirler (Doğan, 2005).

Spor yapan ve yapmayan bireyler arasında fizyolojik ve psikolojik bakımdan önemli farkların olduğu, birçok araştırma tarafından kanıtlanmıştır (Yıldız, 2018; Doğan, 2005; Taşçı, 2020). Düzenli ve yeterli seviyede spor yapan bireylerde, genetik imkanları doğrultusunda sağlıklı yaşam sürdürebildikleri bilinmektedir. Bireylerin kendilerine özgü bir antrenman planı oluşturması sağlık sporlarının önemli özellikleri

içerinde yer almaktadır. Bu bakımdan yaş, cinsiyet, ekonomik durum ayrımları olmaksızın her kişiye özel uygun bir spor dalı bulunabilmektedir. Sağlık sporlarında antrenmanlar bireye özel olarak, haftalık antrenman süresi ve antrenman zorluk dereceleri belirlenmektedir (Doğan, 2005).

2.1.3. Sporun bireyler üzerinde etkisi

Çocukluk döneminden yaşlılığa kadar toplumu oluşturan bütün bireyler için, ihtiyaçlarına uygun spor dalları ile kişiliklerinin gelişimine destek olmak amaçlı özel ortamlar oluşturulması gerektiği savunulmaktadır (UNESCO, 1984). Sportif faaliyetler bireylerin vücudunu tümüyle etkilemektedir. Spor faaliyetleri sağlıklı bir vücuda sahip olma, ruhsal iyilik, duygusal ve zihinsel gelişmeye olanak sağlamaktadır (Muallimoğlu, 1998). Bütün sportif faaliyetlerin asıl amacı, sağlıklı bir vücuda sahip olmak ve sağlığı koruyabilmektir. Dünya çapında yapılan birçok çalışmada, hastalıkları iyileştirmede ve hastalıkları önlemede sporun önemli bir yeri olduğu görülmektedir (Abaoğlu, 1982).

Eğitimde spor etkili bir unsurdur ve gençlerin kişisel gelişimleri üzerinde önemli faydaları bulunmaktadır. Bu amaçla spor;

- Bireylerin sosyal ilişkilerini sağlamlaştırarak sosyal birlik beraberlik sayesinde kültürel kalkınmaya katkılar sağlamaktadır.
- Bireyin kişilik yapısını şekillendirerek düşünce ve psikolojik gelişim üzerine olumlu etkileri bulunmaktadır.
- Gençleri bağımlılık yapan, sağlığa zararlı maddelerin (alkol, sigara vb.) kullanımından uzak tutmaktadır.
- Bireylerin saygınlık kazanmasına yardımcı olur ve profesyonel olarak yapıldığında gelir düzeyini artırmaktadır.
- Yetenekler keşfedilerek herhangi bir ayırım yapmadan fırsat eşitliği sunmaktadır.
- Toplumun eğitim seviyesini arttırarak, sosyal yaşamda ve iş yaşamında rekabet etme, mücadele etme, işbirliği yapma ve uyum sağlama gibi becerilerin elde edilmesinde önemli rol üstlenmektedir.
- Vücutta sindirim, dolaşım ve solunum sistemlerinin daha etkili çalışmasına yardımcı olmaktadır (Aracı, 1999).

Her geçen öneminin daha fazla anlaşıldığı sporun yaşantımızda faydaları çok fazladır. Bu faydaları genel olarak, psikolojik, fizyolojik ve sosyal olarak üç ana başlık altında toplamak mümkündür.

2.1.3.1. Sporun psikolojik etkileri

Sporun bireyler üzerinde psikolojik etkilerinin incelendiği birçok araştırmada, bireylerin sporu sadece fiziksel aktivite olarak görmedikleri bulgulanmıştır. Bireylerin başka insanlarla iletişim kurma isteği, yalnız kalmamak için ve sosyalleşme dürtüleriyle de sportif faaliyetlere katıldıkları bildirilmiştir (Şahan, 2007). Spor bireylerde takım ruhu oluşturma, sorumluluk sahibi olma ve disiplin sahibi olmalarında etkilidir. Günümüzde hemen hemen herkesin etkilendiği stres faktörüyle başa çıkmada yine spor önemli yer tutmaktadır.

Eğitim müfredatlarında sporun kullanılması öğrencilerin gelişimlerinde çok önemli rol oynamaktadır. Spor, öğrencilerin kişilik gelişimlerinde de çok etkili olmaktadır. Takım oyunlarında olan öğrenciler bireysellikten uzaklaşıp takım çıkarlarını ön planda tutmaktadırlar (Baumann, 1994). Takım oyunları ile öğrencilerde takım bağ duygusu ve fedakarlık gelişimi olmaktadır. Öğrencilerde çeviklik, takım ruhu, başkalarına saygı duyma, kurallara uyma, paylaşma, hak koruma gibi özelliklerinde gelişimler olmaktadır. Spor yapan bireyler, tekdüze hayatlarından sıyrılarak psikolojik olarak mutluluk duyma, keyif alma duygularını yaşamaktadırlar (Şahan, 2007).

Spor aktiviteleri kültürel bir olgu olduğu için bireyler sadece bireysel gelişim değil aynı zamanda sporla birlikte toplumsal kuralları, gelenek ve görenekleri de öğrenmektedirler (Şahan, 2007).

Sportif aktivitelerin çoğunda kurallar olduğu için bireyler kendilerini disipline etmeyi öğrenmektedirler. Bireyler yarışma halinde yaptıkları sporlarda irade kontrollerini geliştirebilmekte ve bunun sayesinde insanın öz benliğinde bulunan agresif dürtüleri kontrol edebilmektedir (Baumann, 1994; Amman, 2000). Sportif aktivitelerin bireylere psikolojik olarak önemli faydalarından birisi de duygusal zekadır. Duygusal zeka, bireyin kendisinin ve başka bireylerin duygularını izleme, ayırım yapabilme ve bunlardan elde ettiği bilgilerle düşünme yeteneklerine ve davranışlarına şekil verme olarak açıklanmıştır (Mayer ve Salovey, 1993).

Spor faaliyetlerinin, bireyin gelişimi üzerindeki psikolojik etkileri genel olarak aşağıdaki gibi sıralanabilir (Şahan, 2007):

- Dayanıklılık, yetenek, hız ve çevikliği artırarak bireyde rahatlamayı sağlamaktadır.
- Birey enerjisini kullanmayı öğrenir ve hayatını daha canlı hale getirebilir.
- Yarışma sırasında başarı ve başarısızlığı, rakiplerine saygı duymayı öğrenerek bunu hayatına yansıtabilir.
- İlimli davranmayı ve takım ruhunu kazandırır.
- Bireylere, yaptıkları spor branşlarına göre heyecan, mutluluk vb. duyguları yaşatmaktadır.
- Bireyin özgüvenini geliştirmesine yardımcı olmaktadır.
- Konsantrasyon, odaklanma, problemlere çözüm üretme, algı ve düşünce gibi becerilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

2.1.3.2. Sporun fizyolojik etkileri

Spor, sağlığın korunması ve düzenli spor alışkanlığının kazanılması yanı sıra fizyolojik olarak da etkili kazançlar sağlamaktadır. Son yıllarda, düzenli spor faaliyetlerinin insan sağlığının korunması açısından önemi ön plana çıkmış durumdadır. Düzenli spor alışkanlığı edinen bireylerin sindirim, hareket ve dolaşım sistemleri sağlıklı bir şekilde çalışmaktadır. Değişen dünya şartları dikkate alındığında insan yaşam süresinin uzamasıyla ilişkili araştırmalar incelendiği zaman düzenli sporun dahil edilmesinin son derece önemli etkileri olduğu daha iyi anlaşılmaktadır (Şahan, 2007).

Sporun eksik olduğu hareketsiz bir yaşantıda birçok sağlık problemleri de meydana gelmektedir. Hareketsiz yaşantının ilk belirtileri, vücudun hareket yeteneğinin azalması, fiziksel aktivitenin düşmesi ve psikolojinin negatif olarak etkilenmesidir.

Özellikle iş yaşamında stresin yoğun olduğu günümüz koşullarında, hareketsiz bir yaşantının getirdiği bu etkiler bireylerin tüm hayatlarına olumsuz yönde etki ederek birçok başarısızlığı da beraberinde getirmektedir. Ayrıca, tüm bunların yanında sağlıksız beslenme düzeni de hareketsiz yaşamın olumsuz etkilerini artırmaktadır. Tüm

bu olumsuzlukların üstesinden gelmenin en etkili yolu düzenli spor alışkanlığının edinilmesidir (Şahan, 2007).

Düzenli yapılan sporun en temel fizyolojik etkilerinden biri bireylerin motorik özellikleri üzerinde (kuvvet, sürat, dayanıklılık, beceri ve hareketlilik) daha güçlü bir gelişimin sağlamasıdır (Şahan, 2007). Özellikle yüksek fiziksel dayanıklılık gerektiren sporları (bisiklet, uzun mesafe yüzme, maraton koşuları, vb.) yapan kişilerde diyabet ve hipertansiyonun daha az görüldüğü rapor edilmiştir (Erkan, 1998).

Müller ve Hettinger, düzenli ve aktif yapılan spor egzersizlerinde, kişilerin yüksek derecede yüklenme antrenmanı yapmalarının sonucunda kas kuvvetlerinin önemli miktarda geliştiğini belirtmişlerdir. Kas dokularının gelişmesiyle birlikte enerji depolarının kapasitesi artmakta ve kılcal damarlar genişlemektedir, bu sayede daha dayanıklı bir vücut oluşmaktadır (Sevim, 1997).

Sportif aktiviteler, genellikle yavaş tempo ve zaman dengesinin korunması ile başlamakta ve bireylerin genel sağlık durumu ve sportif aktivitenin amacına uygun olarak tempo ve sürenin artırılmasıyla devam eden bir süreçtir. Bu süreçle birlikte bireylerde fizyolojik olarak bazı değişiklikler ortaya çıkmaktadır (Şahan, 2007). Düzenli spor alışkanlığının bireylerdeki başlıca fizyolojik etkileri şu şekildedir. Spor alışkanlığı;

- Kardiyovasküler sistemi güçlendirerek hiper tansiyon, yüksek kolesterol, diyabet ve obezite gibi hastalıkların riskini en aza indirilmesine yardımcı olmaktadır.

- İnsanın düşünce ve algılama kapasitesini artırmaktadır, bununla birlikte psikolojik ve fiziksel enerji düzeyini yukarı çekerek stresten uzaklaşmaya yardımcı olmaktadır.

- Romatizmal hastalıkların oluşumunu engellemektedir. Kas ve kemik yapısını güçlü tutarak yaşlanmaya karşı bedeni daha kuvvetli ve dirençli tutmaktadır. Ayrıca, vücutta tutulan toksik ve zararlı maddelerin terleme yoluyla atılmasında da rol oynamaktadır.

Literatür incelendiğinde sportif faaliyetlerinin insan organizmasına birçok olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir. Düzenli yapılan egzersizlerde %75–90 oranında yüklenme yapılması kas sisteminin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Yüksek gerilimde uyarılar verilmesi sonucu kaslarda büyüme meydana gelmektedir. Kas lifi kalınlığının

20-50 mikrondan fazla olduğu durumlarda ise kas liflerinde çoğalma oluşmaktadır. Sürekli ve şiddetli bir şekilde meydana gelen uyarılar kasın kasılma süresini kısaltmaktadır. Böylelikle kaslar hızlı bir şekilde kasılmaktadır ve hareket en kısa sürede ve etkili bir şekilde gerçekleşmektedir. Düzenli egzersiz, kan dolaşımı üzerinde de önemli etkilere sahiptir. Kaslar egzersiz sırasında daha fazla oksijene ihtiyaç duyduğu için, kalp daha hızlı bir şekilde kan pompalamaktadır. Egzersiz sırasında gerekli olan kan hızlı bir biçimde dokulara taşınmaktadır. Böylelikle dolaşım sistemi de bir düzen içerisinde çalışmaktadır. Ayrıca, spor uzmanıyla birlikte yapılan egzersizler, hamilelikte oluşan psikolojik ve fiziksel problemlerin de azalmasına hatta bazı bireylerde problemlerin tamamen ortadan kalkmasını sağlamaktadır (Şahan, 2007).

Bisiklet, uzun mesafe koşu ve yüzme gibi dayanıklılığa bağlı sporları yapan kişilerde şeker, kronik arter ve hipertansiyon hastalıkları daha az görülmektedir (Erkan, 1998). Hettinger ve Müller (1953), bireylerin dinamik olarak yaptıkları tüm beden alıştırmalarında yüksek derecede yüklenmenin sonucu olarak kas kuvvetini geliştirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Kaslardaki gelişme ile birlikte ortaya çıkan enerji depolarının büyümesi ve kılcal damarlarının genişlemesinin sonucunda kasın dayanıklılık yeteneğinin gelişmesine ve vücudun dayanıklılığının artmasına yardımcı olmaktadır (Sevim, 1997).

Fiziksel aktivite deneyimleri yaklaşımına dayanarak insanın fiziksel yapısının gelişmesi öğrenme yeteneğine bağlı olarak artış göstermektedir. Mental ve fiziksel gelişimin üst düzeye ulaşmasını sağlamak için her gün yapılan fiziksel aktivitelerin etkisi büyüktür. Beden eğitimcilerine göre öğrencilerin kişisel ihtiyaçları ile yeteneklerinin gelişiminin değerlendirilebilmesi ve tercihlerinin belirlenmesi sonucunda kişiliğinin tanımlanmasında önemli bir etken olarak görülmektedir (Şahan, 2007).

Son zamanlarda hareketsiz yaşantı nedeniyle insanlarda bazı rahatsızlıklar meydana gelmektedir. Sedanter bir bireyin dinlenme esnasında ki kalp atım sayısı 60-100 arasındadır. Her kalp atımında vücuda 70 cm^3 kan pompalanmaktadır. Bir bireyin kalbi dinlenme esnasında dakikada 5 litre kan pompalar ve kişi saatte dört kilometre hızla yürüdüğünde ise dakikada 8 litre kan pompalanmaktadır. İyi bir atlet saatte 20 kilometre hızla koştuğunda kalbi dakikada 30 ile 36 litre arasında kan dolaşımı sağlamaktadır. Spor aktivitelerinden özellikle aerobik (oksijenli) egzersiz; yavaş tempo ve süre

dengesinin korunmasıyla başlar bireyin genel yapısı ve amacına yönelik artarak devam etmektedir. Yavaş tempo sonucunda kişilerde bazı fizyolojik değişiklikler meydana gelmektedir. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Şahan, 2007):

- Yüksek tansiyon, şeker hastalığı, fazla kilo, kolesterol ve hareketsizlik gibi risk faktörleri kalp ve dolaşım sistemi aracılığı ile önlenir.
- Bireyde zihin açıklığı oluşturur. Ruhsal durumu iyileştirir ve enerji seviyesindeki artış ile stresten uzak kalınmasını sağlar.
- Kalp hastalıklarını ve kanseri önler.
- Romatizma hastalıklarını önleyebilir. Kemik ve kaslardaki olumlu etkisi sayesinde yaşlanmaya karşı vücudun güçlü olmasını sağlar. Ayrıca kan basıncını azaltır ve vücutta oluşan toksinlerin dışarı atılmasına olanak sağlar.

Solunum sistemi insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için önemli bir role sahiptir ve en fazla spor aktiviteleri sonucunda geliştirilir. Solunum ile organizmaya O₂ alınır, CO₂ verilir. Dokuların O₂ ihtiyacı ile solunum sistemiyle organizmaya alınan O₂ miktarı doğru orantılıdır.

Normal koşulda birey dakikada 12-18 defa soluk alır ve her solukta 500 ml hava almış olur. Bu koşulda akciğere alınıp verilen hava, solunum volümüdür. Dinlenme esnasında bireyde dakikada solunum volümü 5-7 litre iken düzenli spor aktivitelerinde 120 litreye kadar ulaşabilir (Şahan, 2007).

Yapılan araştırmalar sonucunda spor egzersizlerinin insan organizması üzerinde faydalı etkileri görülmüştür. Özellikle kaslarda, kas lifi kalınlığı 20-50 mikrondan kalın olduğunda kas liflerinde artış meydana gelir. Beden egzersizlerinde %75-90 oranında yüklenilmesi kas kuvvetinde artış sağlar. Bir kasın çapının büyümesi yüksek gerilimde uyarılar verilmesi sonucu meydana gelir. Kas dayanıklılığının sağlanmasında enerji depolarının büyümesi ve kılcal damarların genişlemesi etkin rol oynar. Kasın kasılma hızı çabukluk sağlayan uyarılar ile yükselir. Ayrıca egzersiz hareketleri ile kalp ve dolaşım sistemi de etkilenmiş olur. Egzersiz esnasında vücudun ihtiyaç duyduğu kan dokulara taşınır. Kaslardaki oksijen ihtiyacı artar ve kalp daha hızlı bir şekilde kan pompalama başlar. Bundan dolayı dolaşım sistemi daha istikrarlı çalışır. Yüksek tansiyon, şeker hastalığı, aşırı kilo, hareketsizlik ve kolesterol gibi riskli hastalıklar

egzersiz ile önlenir. Enerji seviyesinin gelişmesi, zihin açıklığı ve ruhsal dengenin korunmasında yardımcı olur. Bireylerde stres faktörünün azaltılmasında, kalp hastalıkları ve en önemlisi kanseri önlemede önemli bir yere sahiptir. Kemik ve kas sağlığını güçlendirir. Ayrıca kan basıncının azalması ve vücuttan toksinlerin atılmasında etkilidir. Hamile kadınların bu süreci sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmeleri için bir uzman yardımı ile egzersiz yapmaları önerilmelidir. Böylece hamilelikte oluşan stres de azalma ve fiziksel problemlerin aşılmasında yararlı olacaktır (Şahan, 2007).

2.1.3.3. Sporun sosyal etkileri

Günümüzde spor, birçok birey için yaşam kalitesini artıran ve günlük yapılması gerekenler arasında olduğu düşünülen sosyal bir etkinlik olarak kabul edilmektedir. Kişilerin spor yapmaktaki amaçları sadece hareket etme isteği ve bedensel gelişimi sağlama ile sınırlı değildir. Farklı insanlarla iletişim kurma isteği, yalnız kalmaktan korkma ve sosyalleşme ihtiyacı da diğer faktörler kadar spor yapma isteğinde önemli unsurlardır. Özellikle fizyolojik ve psikolojik etkilerinin yanı sıra sosyal etkileşimin önemi göz ardı edilemeyecek kadar fazladır. Örneğin, sportif etkinlikler gençler için sosyal ortamlarda yeteneklerini gösterme ve geliştirme imkânı sağlar. Böylece, spor yapan bireylerde tekdüze stresli bir yaşamın olumsuz etkileri daha az görülmektedir (Baumann, 1994).

Bireylerin günlük yaşamlarındaki başarısı, toplumla ilgili ilişkileri ile doğrudan bağlantılıdır. Son yıllarda önemi giderek artan spor kavramı toplumsal yaşamın hemen hemen her alanında etkisini hissettirmektedir. Toplumsal yaşamın biçimlenmesinde spor etkili bir yöntemdir (Şahan, 2007). Spor sadece fiziksel ve ruhsal bakımdan değil aynı zamanda grup çalışmalarında uyum, sorumluluk duygusu ve bu sorumlulukları yerine getirme ve bireyin öz disiplini benimsemesine olanak sağlar. Sosyalleşme, bireyin bulunduğu toplumda etkin değer yargılarına uyumlu davranışlar sergileme süreci olarak ele alındığında, sporun birey üzerindeki etkisi büyüktür (Şahan, 2007).

Sosyal hayatın düzenlenmesinde yardımcı faktörlerden biri spordur. Kişilerin günlük hayatlarında başarıya ulaşmaları onların sosyal durumları ile doğrudan bağlantılıdır. Son zamanlarda spor olgusu yaşamımızın hemen hemen her alanında görülmektedir (Şahan, 2007).

Hem fizyolojik hem de psikolojik etkileriyle birlikte sporun sosyal katkıları da fazladır. Spor organizasyonları gençlerin sosyal yeteneklerini artırmalarına imkân sunar. Kariyer odaklı bir temelin sonucu olarak insanların günlük hayatları tekdüze ve stres dolu bir hal almaktadır. Bundan dolayı toplumsal bir etkinlik olarak spor bu olumsuz etkileri en aza indirme bakımından bireyler için önem arz etmektedir.

2.2. Zeka Kavramı

Bireyleri birbirinden ayıran zihinsel özelliklerin başında zeka kavramı gelmektedir. Zekanın kapasitesini ve boyutlarını belirleyebilmek güçtür. Bu bakımdan, araştırmacılar arasında fikir ayrılıkları görülmektedir ve zeka için ortak ve genel bir tanım bulunmamaktadır (Gardner, 2000).

2.2.1. Zekanın tanımı

Zeka psikoloji alanında ilk kez Spencer tarafından kullanılmıştır ve varoluşsal olarak, hayvanların içgüdülerini, insanların ise zekalarını kullandıklarını belirterek zekayı kalıtsal bir güç olarak tanımlamıştır (Belenli, 2014). Descartes' göre zeka; doğru karar verebilme, doğru ve yanlış birbirinden ayırabilme yeteneğidir (Delice ve Günbeyi, 2013). Gardner ise zekayı, insanların kültürel değerleri anlayabilme, yeni olgular ortaya koyabilme, problemlere çözüm üretebilme becerisi olarak tanımlamıştır (Abacı ve Baran, 2007). David Wechsler'e göre zeka, dünyada olup biteni anlayabilme, zorluklarla başa çıkmada kaynakları verimli bir şekilde kullanabilme yeteneğidir (Altıntaş, 2009).

Zeka, aklın hemen hemen bütün işlevlerini çevreleyen genel bir güçtür (Yörükoğlu, 2002). Zekâ, çocuk ve ergen gelişim uzmanlarına (pedagog) göre öğrenme yetisi; fen bilimcilere göre çevre şartlarına uyuma yeteneği; psikologlara göre düşünme ile sonuca ulaşma; bilişimcilere göre ise, bilgileri kullanma yeteneği olarak tanımlanmıştır (Akkuş, 2019).

Zekanın bazı tanımları birbirine benzer özellikte olup birçok tanımı bulunmaktadır. Bilim insanları bireyin mental faaliyetlerini ve başarılarını dikkate alarak bireyin zekasını ölçtüğünü varsayan birçok zeka testleri geliştirmişlerdir. Bu

testleri bazı araştışıcılar “testlerin ölçtüğü nitelik” olarak tanımlarken, bazıları da bireyin sahip olduğu zekayı “öğrenme gücü” olarak bildirmişlerdir (Saban, 2005).

2.2.2. Zeka kavramının özellikleri

Zeka kavramının da özellik ve niteliklerini, diğeri soyut kavramlar gibi kesin bir şekilde açıklamak güçtür. Geçmişten günümüze kadar zekayla ilgi sayısız araştırma yapıldığı için bir takım ortak bilgiler mevcuttur. Zekanın genel özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Aydın, 2010);

- Zeka, kalıtsal ve çevresel faktörlerin etkisi altında bulunan yekpare bir yapıdır.
- Yapılan araştışmalara göre, zeka bakımından kadın ve erkekler arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bildirilmemiştir. Kadınlarda hızlı el becerisi ve dikkat içerikli testlerde erkeklere göre istatistiki önemli sonuçlar bulunmuştur. Erkekler de ise kadınlara göre mekanik beceri ve sayısal zeka testlerinde başarılarının daha yüksek olduğu bildirilmiştir.
- Doğuştan gelen bir özellik olan zeka, 20’li yaşlara kadar hızlı bir ilerleme gösterirken, 25’li yaşlarda en üst seviyelere geldiği bulgulanmıştır. 25’li yaşlardan sonra ise sürekli olarak küçük ivmelerle azalışa geçtiği bildirilmiştir.
- Zeki insanların otoriter toplumlarda sorunsuz yaşayabilmek için zekalarını kullanmadıklarını ve bu tercihinde aslında bir zeka göstergesi olduğu düşünölmektedir (Eröz, 2011).

Doğuştan gelen zeka geliştirilebilmektedir. Zeka üzerine hangi etkenlerin daha etkili olduğu tartışma konusu olmuştur. Zekaya doğrudan etki ettiği düşünölen üç temel değişken bulunmaktadır. Bunlar; kalıtsal faktörler, çevresel faktörler ve beslenme koşullarıdır.

2.2.2.1. Kalıtsal faktörler

Her bireyin farklı bir genetik yapıya sahip olarak dünyaya geldiği bilinmektedir. Kalıtsal faktörler canlılar tarafından belirlenemez. Kalıtsal faktörlerin zekaya ne derece

etki ettiği tam olarak bilinmemekle beraber, zekaya doğrudan etki edenlerin başında kalıtsal faktörler gelmektedir. Bu bilgi karmaşasını çözebilmek için kalıtımın çevre koşullarından ve kültürel etkilerden arındırarak değerlendirilmesi gerekmektedir fakat bu değerlendirme kolay olmayacağından kalıtsal faktörlerin zeka üzerine ne kadar etki ettiği tam olarak belirlenememiştir (Gardner, 1993).

2.2.2.2. Çevre faktörleri

İnsanlar potansiyel güçlerini en üst seviyede ortaya koyabilmeleri için çevre şartlarının uygun olması gerekmektedir. Çevresel faktörler, bireylerin minimum ihtiyaçlarını karşılayamaması durumunda potansiyel gücün gerçeğe dönüşmesi ya mümkün olmayacaktır ya da oldukça riskli olacaktır. Zekaya doğrudan etki ettiği bilinen çevresel faktörlerin uygun olması ve ihtiyaçları karşılaması gerekmektedir. Zekanın üst düzeyde geliştirilmesi için en önemli çevresel faktörlerin başında eğitim ve eğitim alanları gelmektedir (Gardner, 1993). Bu konuda yapılan araştırmalarda eğitim ve zeka arasında istatistiki olarak önemli pozitif ilişki bulunmuştur.

2.2.2.3. Beslenme koşulları

Modern çağda yapılan araştırma sonuçlarına göre zeka üzerine beslenmenin önemi bireyin anne karnındayken başladığına dair bulgular bildirilmiştir. Beslenme, insanın sağlıklı bir şekilde büyüme, gelişme gösterebilme ve üretken olabilmesi için vücuduna gerekli besin maddelerini alıp kullanmasıdır (Göral vd., 2010). Zeka ile beslenme arasında istatistiki anlamda çok önemli ilişki olduğu bulunmuştur. Amerika’da yapılan bir çalışmada genetik faktörlerin etkisini en aza indirebilmek için denekleri yalnızca kardeş olanlardan seçilmiştir. Yapılan bir araştırmada çocukların besin alımlarının zeka yeteneklerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Batty vd., 2007).

2.2.3. Zeka kuramlarının değerlendirilmesi ve ölçülmesi

Zeka üzerine yapılan çalışmalar arttıkça zeka kavramının tanımlanması ve değerlendirilmesi değişiklik göstermiştir. Daha öncelerde zekanın tek yönlü olduğu düşünülürdü fakat günümüzde bunun yerine çoklu zeka kuramlarının değerlendirildiği

ve çoklu zeka türlerinin herbirinin ayrı ayrı araştırılıp değerlendirilmesi daha uygun hale gelmiştir (Gardner, 1993). Bu bakımdan bu bölümde zeka ile ilgili en önemli kuramlara yer verilmiştir.

2.2.3.1. Gardner çoklu zeka kuramı

Çoklu zeka kuramı ilk kez 1983 yılında Howard Gardner tarafından “Frames of Mind; The Theory of Multiple Intelligences” adlı kitapta açıklanmıştır. Gardner, net sonuçlar ortaya koyan IQ testlerine karşı çıkmış ve zekanın daha genel değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur. Gardner, tek bir zekanın kabul edilmesinin yanlış olduğunu ve bireylerin yeteneklerine ve toplumların hangi yeteneklere daha çok önem verdiğine göre değerlendirilmesinin uygun olduğunu belirtmiştir. Bazı toplumlar mantıksal zekaya daha çok önem verirken, bazı toplumlar diğer zeka türlerine daha çok önem verebilmektedir. Çoklu zeka kuramına göre zeka çok çeşitlidir ve bireysel farklılıklardan faydalanılarak öğretim planlaması bu farklılıklara göre tasarlanmaktadır. Bu bakış açılarıyla yola çıkarak, Gardner dokuz ayrı zeka türünü ele almıştır. Bu zeka türleri aşağıda açıklanmıştır (Köksal, 2006);

1. Mantıksal-matematiksel Zeka: Bireylerde; hesap yapabilme, sayıları kolay kullanabilme, kuram üretebilme, problem çözümüleme ve sonuca erdirebilme, mantıksal ilişkiler kurabilme, sorgulayabilme ve geometri çözebilme yeteneklerini kapsayan bir zeka türüdür (Altan, 1999).
2. Sözel-dilbilimsel Zeka: Bu zeka türünde bireyler, kelimeleri daha güçlü kullanırlar, ifade yetenekleri gelişmiştir, gramer yapılarını daha kolay kavrayabilirler, şiir, hikaye ve yazı dilleri daha kuvvetli olmaktadır (Saban, 2005).
3. Müzikal-ritmik Zeka: Nota kabiliyeti, enstrüman çalabilme, melodi hafızasına sahip olma, şarkılara eşlik edebilme, sesleri ayırt edebilme, yeni ritimler oluşturabilme yetenekleri bu zeka türünde bulunmaktadır (Gürel ve Tat, 2010).
4. Uzaysal-görsel Zeka: Daha çok resim, imgeleme, düşünürken şekilleri ve çizgileri kullanabilme yeteneği ve üç boyutlu algılayabilme ve kavrayabilme yetenekleridir (Bozkurt ve Yenilmez, 2006).

5. Kişiler arası-sosyal Zeka: Toplum içerisinde gruplarla kolay iletişim kurabilme, işbirliği kurabilme, iletişim halinde olunan bireylerin duygu ve düşüncelerini doğru kavrayabilme, sözel ve bedensel iletişim tekniklerini uygulayabilme ve ikna becerilerinin kuvvetli olduğu zeka türüdür (Saban, 2005).
6. Bedensel-duyusal Zeka: Bu zeka türünde birey, kendisini ifade ederken daha doğru bir şekilde jest ve mimik kullanabilme yeteneği, vücut ve beyin koordinasyonunu etkili kullanarak iletişim halinde olma becerilerini kapsamaktadır (Gardner, 2010).
7. Kişisel-öze dönük Zeka: Bireyler şahsi duygularını tanıyabilirler, duygusal tepkileri kontrol altına alabilmektedirler, öz eleştiri yetenekleri yüksek ve geleceğe dair hedefler belirleyebilmektedirler (Bümen, 2005).
8. Doğacı Zeka: Bu zeka türünde ise bireyler, doğada bulunan canlıları daha iyi tanıyarak, canlıların varoluşları hakkında düşünebilme becerilerini içermektedir. Bu zeka türüne sahip bireyler doğal hayattan keyif almaktadırlar, bitki ve hayvan türlerini korumalarının yanı sıra çevre bilinçleri oldukça gelişmiştir (Saban, 2005; Demirel vd., 2006).
9. Varoluşçu Zeka: Yaşamın sonu hakkında bazı fikirleri olan, etik değerleri ön planda olan bireylerden ziyade, çeşitli konular ve olaylar üzerine daha derin düşünme sistemi geliştirebilen bir bireyin sahip olabileceği bir zeka türüdür (Gardner, 1999). Soyut bilginin içerebileceği gerçekler üzerinde düşünme becerisini kapsayan bir zeka alanıdır (Moran vd., 2006). Bu zeka türüne sahip bireyleri genellikle filozoflar, çok güçlü lider vasıflarındakiler oluşturmaktadır (Gardner, 2006).

2.2.3.2. Sternbergtriarsik zeka kuramı

Robert J. Stenberg, yapmış olduğu araştırma bulgularına göre zekanın net ölçümler ile yapılamayacağını savunmuştur. Zekayla ilgili ölçümlerin zekayı tam olarak ifade edemeyeceğini bu ölçümlerin ancak zekanın belirli bir bölümünü ölçebileceğini ifade etmiştir. Stenberg, zekanın üç boyut çerçevesinde ifade edilebileceği ve her bir boyutun birbiri ile etkileşim içinde olduğunu varsayan “Üçlü sacayağı” kuramını

oluşturmuştur. Bu kurama göre üçlü sacayağının ögeleri analitik zeka, yaratıcı zeka ve pratik zekadan oluşmaktadır (Yıldız, 2019).

1. Analitik Zeka: Bir problemi veya konuyu alt konulara ayırarak, her konuyu ayrı değerlendirebilme becerisidir. Analitik zekaya yatkın bireyler, karmaşık konuları çözüme kavuşturabilmektedirler. Satranç ve dama gibi oyunlarda başarı oranları yüksektir ve matematiksel işlemleri kolayca yapabilmektedirler. Analitik zeka “Wechsler Intelligence Scalefor Children” (WISC-III)” ve Standfor-Binet gibi testlerle analiz edilebilmektedir. Fakat araştırmalarda analitik zekanın eğitim ile arasında önemli bir ilişki olduğu için bu tür testler eşit eğitime sahip olmayan öğrenciler için uygun bulunmamaktadır (Yıldız, 2019).
2. Yaratıcı Zeka: Bireylerin aykırı, sıra dışı gibi karşılaştıkları bir durumda yüksek performans gösterdikleri zeka türüdür. Bu zeka türüne sahip bireylerde yaratıcı düşünme, olaylara farklı açılardan bakabilme, bir konu hakkında birçok fikir üretebilme, hayal gücü yüksek olma özellikleri mevcuttur. Yaratıcı zeka türünü ölçmek analitik zekaya göre daha zor olmaktadır. Bu durum yaratıcı zekayı ölçmek için kullanılan soruların, analitik zeka sorularına göre net olmamasıdır (Yıldız, 2019).
3. Pratik Zeka: Pratik zeka türüne sahip bireylerin, anlık değişimlere ani tepki verebilmeleri, sahip oldukları fikirleri hemen uygulamaya geçirebilmeleri ve karışışındaki kişileri kolay inandırabilme yeteneklerini kapsamaktadır. Aslında bireylerin karşılaştıkları olaylara anlık ve hızlı bir cevap verebilmeleridir (Yıldız, 2019).

Gençlerin yaşam becerilerini spor, müzik ve sanat gibi ders dışında faaliyetlerle daha rahat geliştirebileceklerini, sporun gençlerin yaşam becerilerine olumlu katkılar sağladığına ve gençlere pozitif duygular verdiği düşünülmektedir (Larson, 2000). Spor psikologları, spor deneyiminin gençlerin kişisel ve yaşam becerileri üzerine olumlu etkileri olduğunu vurgulamaktadırlar (Jones ve Lavalley, 2009; Gould ve Carson, 2010).

2.3. Yaşam Becerileri Kavramı

Yaşam becerileri, bireylerde problem çözebilme, eleştirel düşünebilme, öz farkındalığa sahip olabilme, bireylerarası yetenekler gibi öğrenilebilen ve uygulanabilen

psiko-sosyal beceriler olarak tanımlanmaktadır (UNESCO, 2008). Yaşam becerileri birçok farklı becerilerden oluşmaktadır. Yaşam becerileri, karmaşık olaylarla başa çıkabilme, zorbalıkla mücadele etme, sorunları ve problemleri çözebilme, sosyal ilişkiler kurabilme, işbirliği kurma, yaratıcı düşünebilme, gelecek planlayabilme, empati kurabilme, eleştirel düşünebilme, aktif dinleyicilik, öz-saygı, hoşgörü, merhamet duyabilme, paylaşımına açık olabilme, girişken olma, hayal kırıklıkları ile başa çıkabilme, stresle mücadele edebilme, karar verme gibi birçok özellik ve davranışı kapsamaktadır.

Yaşam becerileri, bireylerin günlük hayatlarındaki beklentiler, güçlükler ve engeller ile daha dinamik bir şekilde başa çıkmalarını sağlayan olumlu davranış becerileridir. Başka bir deyişle, yaşam becerileri, bireylere hayatlarını daha verimli yaşamalarını sağlayan öğrenilebilen yeteneklerdir. Bunun yanı sıra, bireyleri daha üretken ve mutlu eden bir hayat sürdürebilmelerine ve başarılı olmalarına yardım eden beceriler olarak da nitelendirilmiştir (Hendricks, 1996). Yaşam becerileri aynı zamanda, bireylerin gereksinimlerini ifade etmek, bulunulan çevreyi olumlu bir şekilde etkilemek için bireysel kaynakları kullanma becerisi olarak bildirilmiştir (Capuzzi ve Gross, 2014).

Yaşam becerileri, bilgi birikimlerini ve hayatla ilgili değerleri davranışa dönüştürmeye yardımcı olmaktadır. Prajapati vd. (2017)'e göre yaşam becerileri, çocuklarda ve ergenlerde daha iyi bir kapasiteyi yaratmayı amaçlayan, daha uygun ve pozitif davranış sergileyebilmeleri için elzem olan becerilerdir. Bu beceriler ayrıca bireylerin iş hayatı, okul hayatı ve ev gibi zaman geçirdikleri farklı ortamlarda başarılı olmalarına katkı sağlayan yeteneklerdir (Danish vd., 2004).

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre ise yaşam becerileri, bireyin özgüven kazanmasına ve sosyalleşmesine olumlu katkılar sağlayan uygulanabilir psiko-sosyal beceriler olarak tanımlanmakta ve ergenlerin gelişimlerini sağlıklı bir şekilde sağlamalarında önemli olduğunu bildirmiştir (WHO, 1988). Norman ve Jordan (2006), yaşam becerilerini, bireylerin zaman geçirdikleri çevreye doğru bir şekilde uyum sağlamasına katkı sağlayan, öğrenilmiş beceriler olarak tanımlamışlardır.

Yaşam becerilerinin oldukça geniş tanımlamaları mevcuttur. Yapılmış olan tanımlamalardan yola çıkarak genel bir ifade ile yaşam becerilerini, bireyin hayatı boyunca birçok farklı alanda edindikleri genel becerileri ifade etmekte, gençlerin doğru

ve uygun kararlar almalarına yardımcı olan, gelecek planlamalarına katkılar sağlayan temel beceriler, bireysel, sosyal, bilişsel ve duygusal yetenekler olarak tanımlanabilir.

2.3.1. Yaşam becerilerinin alanları

Yaşam becerileri bireysel ve sosyal ilişkileri kuvvetlendirici etkisinden dolayı, özellikle eğitim, sağlık ve sosyal alanlarda etkili bir şekilde kullanılmaktadır. Bireyin hayatta karşılaştığı zorluklar, istekler ve engellerle etkin ve sağlıklı bir şekilde mücadele etmesini sağlamak, bireyin psikolojik ve fizyolojik sağlığını korumak, sağlıklarını olumsuz etkileyebilecek unsurları engellemek, iş hayatı, ev ve okul yaşamı gibi alanlarda şimdi ve geleceklerini düşünerek başarılı olmasını sağlamak yaşam becerilerinin başlıca amaçlarındandır. Yaşam becerileri her türlü yaşam alanlarına aktarılabilir ve uyarlanabilir olmakla birlikte, fiziksel, bilişsel ve davranışsal da olabilirler (Papacharisis vd., 2005).

Yaşam becerileri; eğitim, iş hayatı, sosyal hayat, sağlık, yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, empati, öz farkındalık ve bireysel ilişkiler gibi birçok durumu etkilediğinden dolayı bireyin hayatında çok önemli bir yer tutmaktadır. Birçok araştırma yaşam becerilerinin bireyin hayatında çok önemli katkıların olduğu örneğin; zaman yönetimi (Claessens vd., 2007), öz uyum ve yaşam memnuniyeti (Judge vd., 2005), sosyal ve duygusal yetenek (Humphrey vd., 2011), spor ve antrenman yeteneği (Burton vd., 2001) gibi benzer alanlarda oldukça etkili olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca ergenlik, bireylerin biyolojik, sosyal ve duygusal gibi birçok değişimin yaşandığı dönem (Santrock, 1998) olduğu için bu süreçte problemlerle daha verimli ve sağlıklı başa çıkabilmeye büyük katkısı olan yaşam becerilerinin ergenleri kötü alışkanlıklardan da uzak tuttuğu bildirilmiştir (Botvin ve Griffin, 2004).

Çocuk ve ergenlerde amaçlanan yaşam becerileri alanları genel olarak aşağıda verilen bilgilerde açıklanmaya çalışılmıştır.

2.3.1.1. Hedef belirleme

Hedef belirleme, genç bireylerde özellikle spor aktiviteleri için temel beceri alanlarından (Jonker vd., 2011). Gençler için hedef belirleme, kariyerlerine yönelik planlama ve bununla ilgili davranış ve tutumları içermektedir (Creed vd., 2007).

Jones vd. (2011) yaptıkları çalışmalarında, spor aktiviteleri yapan bireylere hedef belirleme, problemlerle başa çıkmayı öğretme ve hedef belirleme için karşılaştıkları zorlukları aşmak için yaşam becerisi eğitimi almaları gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Özellikle gençlerde hedef belirleme; yeterli ve yetersiz hissettikleri konuları belirleme, gerçekçi düşünebilme, hedefe ulaşmak için gerekli sabrı gösterebilme, hedefe ulaşmak için nasıl bir yol izlemesi gerektiğini bilme, hedefe ulaştığında kendisine ödül belirleyebilme gibi davranışları öğrenmeleri yararlı olacaktır.

2.3.1.2. İletişim ve sosyal beceriler

İletişim, bireyler arasında karşılıklı konuşma etkileşimlerine ilave olarak bireylerin yüz ifadelerini, bedensel duruşlarını, ses tonunu belirtmektedir (Canel, 2012). Bireylerin kendilerini sözlü veya sözsüz olarak uygun bir şekilde ifade edebilmesi etkili iletişim olarak bilinmektedir. İletişim becerileri, çevredeki aile, iş ve okul gibi ortamlarda bulunan bireylerle gereksinimler doğrultusunda olumlu ilişkiler içinde olma olarak ifade edilebilir (Pujar ve Patil, 2016).

Gençlerde sosyal beceri, arkadaşlık kurabilme, başka insanlar ile ilişki kurabilme, işbirliği gibi sosyal gereklilik konularında gösterdiği performans olarak bildirilmiştir (Walkervd., 1998). Sosyal beceri aynı zamanda, bireyin çevresindeki bireylerle etkili bir iletişim kurduğunda ortaya çıkan ihtiyaçları karşılayabilme performansları olarak tanımlanabilmektedir (Gresham vd., 2006; Önder, 2003; Ulus, 2018). Sosyal beceri, çocuk ve ergenlerin toplumsal alanlarda problemlerle karşılaşmadan veya problemlere kolay çözümler üreterek devam edebilmelerini sağlayan öğrenilmiş davranışlardır (Önder, 2003). Çocuk ve ergenlerde sorunlu davranışlarının azalışı, sosyal beceri düzeylerinin artmasına bağlı olduğu bildirilmiştir (Özbey, 2009). Sosyal beceriler, çocuk ve ergenlerin topluma daha kolay uyum sağlamasına yardım eden, iletişimlerini güçlendiren, okul performanslarını artırmaya

yardımcı, çeviklik gibi bilişsel ve duyuşsal yetenekleri içeren davranışlardır (Avcıoğlu, 2005). Sosyal becerisi olmayan veya güçsüz olan bireyler, toplum tarafından utangaç, çekingen, pasif gibi sıfatlarla tabir edilmektedir (Bacanlı, 2014).

Çocuk ve ergenlerde psikolojik, fiziksel ve mental ilerleme kaydetmek için sporun faydaları oldukça önemlidir. Spor ayrıca gençlerde öz saygılarını geliştirmede çok önemlidir ve sosyal beceriler kazanmasına yardımcı olmaktadır. Spor etkinlikleri özellikle takım halinde yapıldığı zaman belirli kuralları içermektedir. Bu kurallar sayesinde gençlerin toplumdaki kurallara uyma, olumlu davranışlar sergilemesinde spor, önemli bir yere sahiptir (Özbey, 2006). Spor faaliyetleri gençleri sosyal olmaya, uyumlu olmaya, başkalarına karşı saygı göstermeye, işbirliği yapabilme gibi sosyal becerileri kazandırmaktadır (Çaha, 2000). Spor yapan bireyler yapmayanlara göre daha sosyal, daha dengeli duygulara sahip, daha atik, daha çalışkan, zorluklarla daha kolay başa çıkabilen ve daha gayretli oldukları bilinmektedir (Gezer, 2010; Tiryaki, 2000).

Çocuk ve ergenlerin okul hayatlarında spor faaliyetlerine katılımı, onların sosyal ortamlarını genişletmeye yardımcı olduğu ve spor faaliyetlerine katılmayan öğrencilere göre paylaşımlarını daha fazla olduğu, daha kolay iletişim kurabildiklerini ve ortama kolay uyum sağlayabildikleri görülmüştür (Otrav, 2005; Turhan vd., 2005).

2.3.1.3. Stresle baş etme

Stresin bireylerde sınırlı bir düzeyde olması her ne kadar harekete geçirici ve motive edici bir unsur olarak görülse de düzeyin artması halinde hayatta olumsuz sonuçlar doğurmaktadır ve stres faktörlerini belirleyebilmek, stresin hayatı nasıl etkilediğini bulabilmek ve stresi kontrol altına alabilmek bir yaşam beceri şeklidir (Pujar ve Patil, 2016). Yaşanılan hayatta birçok faktör sürekli olarak değişim göstermektedir ve her bir değişim stres kaynağı olabilmektedir (Canel, 2012).

Stresle baş edebilme, ergenleri ve ailelerinin problemlili bir durum karşısında psikososyal farkındalığın artmasına ve duygusal gereksinimlere göre daha doğru ve bilinçli kararlar alınmasına katkı sağlamaktadır. Stresle baş etme becerilerinin gelişmesi, bireylerde kriz durumlarında ve problemlili ortamlarda olumlu davranışlar sergilemelerine yardımcı olmaktadır (Gould ve Carson, 2008).

Stresle etkin bir şekilde mücadele etme, bireylerin duygularını kontrol altına almalarını, olumlu davranışlar sergilemelerine ve stres faktörlerini belirleyerek azaltmak veya gidermek için uygun hareket etmelerini sağlamaktadır (Ulus, 2018). Genel bir ifadeyle, yaşam becerileri kazandırılan çocuk ve ergenlerde stres faktörlerini belirleyebilme ve stresle mücadele etme yeteneklerinin gelişmesine katkılar sağladığı söylenebilir.

2.3.1.4. Duygusal beceriler

Duygusal beceriler; bireyin duyguları anlayabilme, tanıyabilme, farkedebilme ve yönetebilme becerilerini kapsamaktadır (Faupel, 2003). Duygusal gelişim ise kendini anlatabilme, duygularını kontrol edebilme, sosyal ortamı ve kendisiyle barışçıl olabilmesini ifade etmektedir. Çocuk ve genç bireylerde duygusal yönlerinin gelişimi olgunlaşma ve öğrenme sayesinde meydana geldiği bildirilmiştir (Kandır ve Alpan, 2008; Saarni, 1999). Duygusal becerilerin gelişebilmesi için bireylerde öz bilinç, farklı fikirlere saygı duyma, takım halinde işbirliği yapabilme, kendine güven duyma ve konuşma ile dinleme becerileri kazanarak duygularını uygun bir şekilde dile getirme özelliklerinin kazanılması gerekmektedir (Eryılmaz, 2010).

Duygular, bireyin nasıl düşüneceğini, hissetteceğini ve düşüneceğini etkilemektedir. Bireylerin sahip olduğu iyilik duygusu ve değer verme ile ilgili duygusal beceriler, gençlerin yaşlıları ve aileleri arasındaki ilişkileri etkilemektedir (Shipman vd., 2001). Duygusal beceriler; duyguları yönetebilme, bireylerin kendi duygularını ve başkalarınınkini tanıyabilme, duyguların nasıl etkiler yaptığının farkında olabilme ve duyguları olumlu bir şekilde ifade edebilme yeteneklerini içermektedir (Pujar ve Patil 2016; Ulus, 2018).

Yapılan bir araştırmada spor faaliyetlerine katılan bireylerde, olumlu duyguların arttığı, kendilerine ait değer duygularının geliştiği, depresif belirtilerinin azaldığı ve duygusal yaşam becerilerinin geliştiği sonucuna varmışlardır (Eimevd., 2013).

2.3.1.5. Liderlik

Lider, belirli bir amaç için birden çok insanı bir araya getiren, onları harekete geçirebilen ve teşvik edebilen, bilgi, düşünce, yetenek ve beklentilerini ifade edebilen, bireylerin beceri ve potansiyel güçlerini amaca yönelik kullanabilen kişiler için ifade edilmektedir. Lider bireylerde olması gereken bazı özellikler arasında ileri görüşlü olma, cesaretli olma, güvenilir bir karaktere sahip olma, farklı kişilik özellikleri ile zeki olma gibi nitelikler bulunmaktadır (Yetim, 2006). Liderlik ile ilişki olduğu düşünülen özelliklerin doğuştan gelmediği ve bilgi ve tecrübelerle sonradan geliştirilebilen bir özellik olduğu bilinmektedir (Sunay, 2009). Takım sporlarında üst düzey bir performans elde etmek için liderlik önemli bir parçayı oluşturmaktadır (Cotteril ve Fransen, 2016). Gould ve Voelker (2010) liderlik özelliğinin genç sporcularda çok önemli olduğunu fakat az gelişmiş bir yaşam becerisi olduğunu bildirmişlerdir. Spor yapan gençlerde liderlik özelliklerinin gelişmesi önemli bir gereksinim olarak görülmektedir (Gould vd., 2006).

2.3.1.6. Zaman yönetimi

İlk kez Danimarka'da ortaya çıkan zaman yönetimi ifadesi, bireylerin zamanlarını daha etkin bir şekilde kullanabilmeleri ve yönetebilmeleri için bir eğitim aracı olmuştur (Güçlü, 2001). Başlama ve bitme noktası belirlenmiş, kaynakları en etkili biçimde kullanarak amaca uygun faaliyetleri gerçekleştirmek zaman yönetimi olarak tanımlanmıştır (Gürbüz ve Aydın, 2012). Yapılacak işleri önceliklerine göre sıralamak zaman yönetiminin bir parçasıdır (Altan, 2004). Zaman, alınıp satılabilen veya isteğe göre artırıp azaltılabilen bir kaynak değildir. Bu yüzden zaman, hayat olarak nitelendirilebilir ve zamanın boşa harcanması bir bakıma hayatı boşa harcama olarak ifade edilebilir (Sabuncuoğlu vd.,2010).

Bir birey yaşanan olayları kontrol ederek zaman yönetimi sağlayabilir çünkü yönetilecek kavram zaman değil, bireyin kendisini zaman içerisinde yönetebilme yeteneğidir (Mackenzie, 1989). İşlerin doğru planlanması ve zamanın verimli bir şekilde kullanılması birçok probleme engel olabilir ve iyi zaman yönetimi yapılarak hayat kalitesini artırmaya önemli ölçüde yardım etmektedir (Tutar, 2007). Zaman kaybına yol

açabilecek olguları belirleyebilmek, zaman yönetimini verimli yapabilmek bakımından oldukça önemlidir (Kılıç, 2015).

Etkili ve verimli bir zaman yönetimi için; amaçların önceden belirlenerek yazılması, işler arasında öncelik listesinin yapılması, hedeflerin koyulması, işlerin planlanması, hedefleri gerçekleştirmeye odaklanılması ve zaman değerlendirilmesinin yapılması süreci kolaylaştırabilmektedir (Özsoy vd., 2015).

2.3.2. Yaşam becerilerine etki eden faktörler

Yaşam becerilerine etki eden faktörlerin başında aile, okul ve sosyal toplum yaşantıları gelmektedir. Yaşam becerilerinin gelişimi ve hayata uyarlanması, sadece uygun ortam olduğu zaman etkili olabilmektedir (Roohi, 2014). Bu sebeple çocuk ve ergenlerin iletişimde olduğu kişiler ve bulunduğu çevreler yaşam becerilerinin gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Eğitim sürecinde en önemli faktörlerin başında aile gelmektedir. Aileler, çocukların gelişim sürecinde edindikleri bilgi ve tecrübelerini çocuklarına aktarmaktalar ve çocuklar bu süreçte yaşam becerileri temellerini atmaktadırlar. Aile içerisinde çocuklara yaptırılan günlük ev işleri onlara sorumluluk aşılarken, çocuklarda bağımsızlık özellikleri ve özgüvenleri kazandırılmaktadır (Lidaka ve Lanka, 2014). Bu alanda yapılan araştırmalar, yaşam becerilerine sahip ailelerin çocuklarına daha ılımlı davranışlar sergilediğini ve ailelerin sahip oldukları yaşam becerileri, çocukların gelişiminde olumlu faydalar sağladığını göstermektedir (Mc Elwain vd., 2007; Petterson vd.,2016).

Ailenin yanı sıra okul eğitiminin de çocuk ve ergenlerin yaşam becerilerinin gelişmesinde çok büyük katkısı bulunmaktadır (Murthy, 2016). Yaşam becerilerinin gelişmesi için okullarda eğitim programlarına alınması gerektiği ve yaşam becerilerini destekleyen eğitim planlarının yapılması gerekmektedir. Okullarda genelde çocuk merkezli öğrenme yerine, öğretmen merkezli eğitim yaklaşım uygulanmakta ve bu uygulama öğrencilerin okulda aktif bir rol üstlenemediklerini göstermektedir (Suresh ve Subramoniam, 2015).

Yaşam becerileri üzerine etki eden diğer bir faktör ise yaşanan kültürel ve sosyal toplumdur. Yaşam becerilerinin kazanımında bazı toplumlarda cinsiyet eşitliği olmadığı için adil kazanımlar olmamaktadır. Örneğin; etkili bir iletişimde göz teması

önemli bir yaşam becerisi iken, bazı toplumların kültürlerinden dolayı bu durum kadınlar için kabul edilmemektedir. Bu nedenlerden dolayı yaşam becerilerinin gelişimini kültürel olgular, cinsiyet eşitsizliği gibi sorunlar etkileyebilmektedir (Murthy, 2016).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, lise öğrencilerinin çoklu zeka alanları ve sporun yaşam becerileri ile arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin demografik özelliklerine göre öğrencilerin çoklu zeka alanları ve sporun yaşam becerileri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırma ilişkisel tarama modeli niteliğindedir. İlişkisel tarama modeli, birden çok değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını, derecesini belirlemek amaçlanmaktadır (Karasar, 2009). Araştırmanın etik iznine ilişkin belgeler ek 4'te sunulmuştur.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Yozgat ilinde eğitimine devam eden 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencileri, içerisinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenen 200 kadın 338 erkek olmak üzere toplam 538 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Sporcu öğrencileri; okul takımında lisanslı olarak müsabakalara katılan öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilere ait demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir. Buna göre çalışma grubunun büyük çoğunluğunu erkek (%63) ve 12. sınıf (%44) öğrencileri oluşturmaktadır. Ailelerin büyük çoğunluğu orta ve yüksek (%92) gelir düzeyine sahiptir. Aile eğitim düzeyi açısından öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun annesi (%88) ve babası (%96) ilköğretim ve üstü kademedeki eğitim almışlardır. Ayrıca öğrencilerin %80'i spor yaptıklarını belirtirken %56'sı okul takımlarına katılmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 1. Öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları

Değişken	Kategori	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	200	37.2
	Erkek	338	62.8
Sınıf Düzeyi	9.sınıf	82	15.2
	10.Sınıf	90	16.7
	11. Sınıf	130	24.2
	12.Sınıf	236	43.9
Aile Gelir Düzeyi	Düşük	24	4.5
	Orta	282	52.4
	Yüksek	214	39.8
	Çok Yüksek	18	3.3
Baba Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	4	0.7
	Okur Yazar	16	3.0
	İlköğretim	184	34.2
	Lise	182	33.8
	Üniversite	152	28.3
Anne Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	22	4.1
	Okur Yazar	46	8.6
	İlköğretim	254	47.2
	Lise	142	26.4
	Üniversite	74	13.8
Spor Yapma Durumu	Evet	432	80.3
	Hayır	106	19.7
Okul Takımı	Evet	234	43.5
	Hayır	304	56.5

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, öğrencilerin hangi zeka alanında baskın olduklarını belirleyebilmek amacıyla “Çoklu Zeka Ölçeği (ÇZÖ)” ve yaşam becerilerini belirlemek amacıyla “Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeği (SYBÖ)” kullanılmıştır. Ölçme araçlarına ilişkin detaylı bilgi aşağıda verilmektedir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulmuş kişisel bilgi formunda öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi, aile gelir düzeyi, ebeveynlerin öğrenim durumu, spor yapma ve okul takımına katılma durumuna ilişkin sorular hazırlanmıştır.

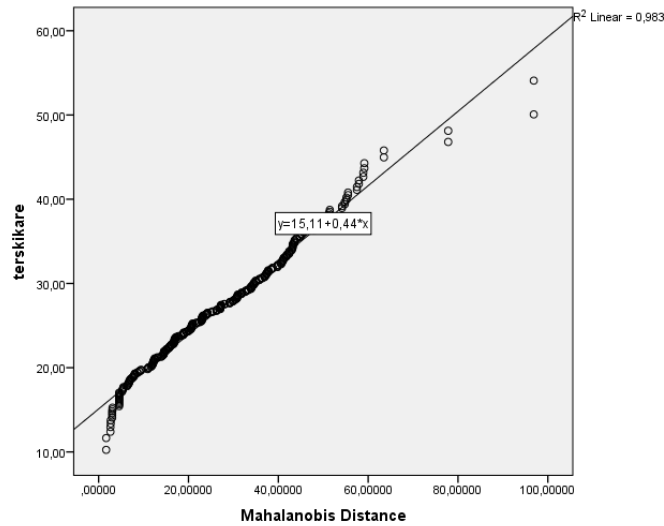
Aile gelir düzeyine ilişkin veriler düşük, orta, yüksek ve çok yüksek olmak üzere dört kategori altında toplanmış olup düşük ve çok yüksek kategorisini işaretleyen birey sayısı orta ve yüksek kategorisini işaretleyen birey sayısına kıyasla çok düşük olduğundan bu kategoriler ayrıştırılarak kendi içerisinde kıyaslama yapılmıştır. Öğrencilerin baba ve anne eğitim düzeyine ilişkin veriler okur yazar değil, okur yazar, ilköğretim, lise ve üniversite olmak üzere beş düzeyde toplanmıştır. Ancak ortalamalar arası karşılaştırmanın yapılabilmesi için grup sayısının dengeli dağılması gerekmektedir. Alanyazında grup büyüklüklerinin oranının en fazla 5 olabileceği belirtilmiştir (Alpar, 2011). Bu sebeple okuryazar değil ve okuryazar kategorileri dışarıda tutularak ortalamalar arası karşılaştırma analizi yapılmıştır.

3.3.2. Çoklu Zeka Ölçeği (ÇZÖ)

Bu çalışmada; McClellan ve Conti (2008) tarafından geliştirilen “Çoklu Zekâ Ölçeği”nin (Multiple Intelligence Survey) Babacan ve Dilci (2012) tarafından Türkçeye uyarlanmış formu kullanılmıştır. Ölçek, Gardner’ın ele almış olduğu dokuz zeka alanını (Sözel Zeka, Mantıksal Zeka, Bedensel Zeka, Müziksel Zeka, Görsel Zeka, Kişilerarası Zeka, İçsel Zeka, Doğacı Zeka ve Varoluşçu Zeka) kapsayan 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, dokuz alt boyuta sahip olup, sıralamaya (rank) dayalıdır. Ölçek, öğrencilerin hangi zeka alanında baskın olduklarını saptama amacındadır. Ölçekte var olan 27 madde üç bölüme ayrılarak her bir bölümdeki dokuz madde bir zeka alanını temsil etmektedir. Öğrencilerden kendilerine en yakın olarak gördükleri ifadeden en uzak olana doğru bir sıralama yapmaları istenmektedir. Öğrenciler, kendilerine en yakın hissettikleri ifadenin yanına 1 puan; en uzak olduğunu düşündükleri ifadenin yanına ise 9 puan yerleştireceklerdir. Öğrencilerin ölçekten elde ettikleri puan doğrultusunda hangi zeka alanına daha eğilimli oldukları belirlenmesi amaçlanmaktadır. Öğrencilerin en çok hangi zeka alanına eğilimli olduğu, zeka alanını temsil eden maddelere verdikleri en düşük puan toplamının belirlenmesiyle ortaya çıkmaktadır. Ölçekten elde edilen en düşük puan 3; en yüksek puan ise 27’dir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin orijinal formula uyumlu olduğu görülmüştür.

3.3.2.1. Çoklu Zeka Ölçeğinin geçerliğine ilişkin bulgular

Çoklu Zeka Ölçeği'nin (ÇZÖ) doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile yapı geçerliği incelenmeden önce veri seti DFA'nın varsayımları açısından test edilmiştir. Tek yönlü uç değer incelemesinde ölçeğin madde standart puanları $\pm 4 z$ (Mertler ve Vannata, 2005) aralığının dışında olan sekiz gözlem veri setinden çıkarılmıştır. MU değerleri $\alpha = 0.001$ ve 27 serbestlik derecesindeki kritik $\chi^2 = 55.48$ değerini aşan 38 gözlem çok yönlü uç değer olduğundan veri setinden çıkarılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2007). Maddelerin çarpıklık katsayıları -1.645 ile -0.024 aralığında değişmekte olup " $<|3|$ " ü (Chou ve Bentler (1995); basıklık katsayıları -1.458 ile 2.289 aralığında değişmekte olup $|10|$ 'u Kline (2005) aşmadığından dolayı tek değişkenli normallik varsayımının sağlandığı görülmektedir. Kareli mahalnobis uzaklık değerleri (m_i^2), ile ters birikimli kare değerlerinin oluşturduğu saçılım grafiği (şekil1) doğrusal bir yapı gösterdiği için çok değişkenli normallik varsayımı da sağlanmıştır (Alpar, 2011). Maddeler arası ikili korelasyonlar $r = 0.85$ kritik değerini (Kline, 2005) aşmadığından veri setinde çoklu bağlantılılık problemi de görülmemiştir.

Şekil 1. Saçılma grafiği

Varsayımların testi sonucunda 538 veriden oluşan örneklemden 46 gözlem çıkarılmış olup, 27 maddeden oluşan 492 kişilik veri setine DFA uygulanmıştır. Tablo

2’de ÇZÖ’nün dokuz faktörlü yapısının doğrulayıcı faktör analizi bulguları sunulmuştur. ÇZÖ’nün standardize edilmiş faktör yük değerleri incelendiğinde ölçeğin tüm alt boyutlarında faktör yüklerinin 0.52’den büyük ve dolayısıyla kabul edilebilir yük değeri olarak önerilen 0.4’ten yüksek olduğu görülmektedir (Hair ve ark, 2014). Buna göre ölçeğin her bir maddesi bulunduğu faktöre yüksek düzeyde katkı sağlamaktadır. RMSEA değeri .109; CFI=.932; TLI=0.917; SRMR=0.059 olarak hesaplanmıştır. Alanyazında uyum iyiliği değerlerine ilişkin kabul edilebilir sınır değerleri birlikte değerlendirildiğinde ÇZÖ’nün dokuz faktörlü yapısının DFA ile doğrulandığı görülmektedir.

Tablo 2’de, madde-test korelasyonları da incelenmiş en düşük korelasyon değeri 0.507, en yüksek korelasyon 0.805 bulunmuştur. Her maddenin genel ölçekle anlamlı ve pozitif bir ilişkisi vardı ($p < 0.001$). Madde toplam korelasyonları için kabul edilebilir değer 0.20 civarındadır (Kalaycı, 2010). Elde edilen bu katsayılar tüm maddelerin ayıricılığına ilişkin geçerlik katsayıları olup, maddelerin hem buldukları boyutlar ile, hem de tüm ölçek ile tutarlılığını göstermektedir.

Tablo 2. Çoklu Zeka Ölçeğinin DFA bulguları

Çoklu Zeka	Madde	Faktör Yüklü (λ_i)	Standart Hata	Madde Test Korelasyonu	Ort	Ss.
Bedensel	M1	0.716	0.026	0.629	6.51	1.88
	M10	0.777	0.025	0.663	7.16	1.91
	M19	0.711	0.030	0.627	6.88	1.99
Varoluşçu	M2	0.77	0.020	0.698	6.81	1.94
	M11	0.881	0.015	0.785	7.16	1.90
	M20	0.781	0.021	0.692	6.91	2.01
Kişilerarası	M3	0.664	0.025	0.634	6.60	2.01
	M12	0.829	0.017	0.762	7.06	1.94
	M21	0.731	0.024	0.654	7.03	2.02
İçsel	M4	0.694	0.026	0.533	7.92	1.47
	M13	0.792	0.024	0.709	6.88	2.00
	M22	0.791	0.024	0.655	7.76	1.71
Mantıksal	M5	0.83	0.020	0.711	7.45	1.77
	M14	0.643	0.029	0.544	7.37	1.76
	M23	0.863	0.017	0.741	7.45	1.72
Müziksel	M6	0.662	0.032	0.587	6.83	2.09
	M15	0.646	0.034	0.565	5.21	2.87
	M24	0.705	0.029	0.606	6.86	2.06
Doğacı	M7	0.653	0.028	0.677	6.77	1.86
	M16	0.579	0.032	0.581	6.99	2.01
	M25	0.724	0.029	0.673	7.54	1.82
Sözel	M8	0.52	0.038	0.355	4.74	2.76
	M17	0.793	0.031	0.572	6.13	2.29
	M26	0.806	0.028	0.568	5.88	2.56
Görsel	M9	0.579	0.034	0.507	5.49	2.58
	M18	0.809	0.022	0.684	6.96	2.01
	M27	0.925	0.014	0.805	7.27	1.70
Model Uyum Değerleri						
	RMSEA (90% CI)	TLI	CFI	SRMR		
ÇZÖ	0.109[0.104. 0.115]	0.917	0.932	0.059		

3.3.2.2. Çoklu Zeka Ölçeğinin Güvenirliğine ilişkin bulgular

ÇZÖ'nün iç tutarlık güvenirligi Cronbachalpha ile incelenmiştir. Bu çalışmada ÇZÖ'nün Cronbachalpha değeri ölçeğin tamamında 0.95 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutları bazında Cronbach alfa değerleri “bedensel zeka” boyutunda 0.73, “varoluşçu zeka” boyutunda 0.81, “kişilerarası zeka” boyutunda 0.74, “içsel zeka” boyutunda 0.73, “mantıksal zeka” boyutunda 0.78, “müziksel zeka” boyutunda 0.66, “doğacı zeka” boyutunda 0.65, “sözel zeka” boyutunda 0.72 ve “görsel zeka” boyutunda 0.74 olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı için için alt sınır 0.60-0.70 arasında olduğundan ölçeğin alt boyutlarının ve tamamının güvenilir olduğu ortaya konmuştur (Hair, ve ark., 2014).

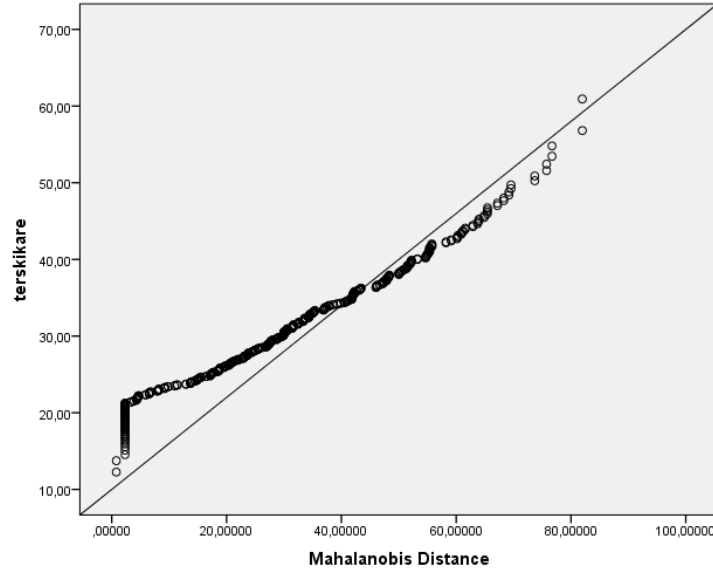
3.3.3. Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeği (SYBEÖ)

Spor yoluyla elde edilen yaşam becerilerini değerlendirmek amacıyla özgün formu Life Skills Scalefor Sport (LSSS) olan ölçek, Cronin ve Allen (2017) tarafından 5'li Likert tip olarak geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinal dili İngilizce olup 11-21 yaş arasındaki gençler üzerinde geliştirilmiştir. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması Düz ve Açık (2018) tarafından yapılmıştır. Ölçek; zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, amaç belirleme, sosyal beceriler ve duygusal beceriler olmak üzere toplam 7 alt boyut ve 31 maddeden oluşmaktadır. Güvenirlilik çalışması kapsamında iç tutarlık katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır. Test-tekrar test güvenirlilik çalışması için hesaplanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısının ($r=.89$) da yüksek düzeyde ve anlamlı olduğu belirlenmiştir. (Düz ve Açık, 2014).

3.3.3.1. Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeğinin geçerliğine ilişkin bulgular

Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeği'nin (SYBEÖ) geçerliği doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile incelenmiştir. DFA uygulanmadan önce veri seti faktör analizinin varsayımları olan kayıp değer, tek yönlü ve çok yönlü uç değer, tek değişkenli ve çok değişkenli normallik, çoklu bağlantılılık ve tekillik açısından test edilmiştir. Tek yönlü uç değer, ölçeğin madde puanları standart z puanına dönüştürülerek incelenmiş (Tabachnick ve Fidel, 2007) ve standart puanların tamamının ± 4 z (Mertler ve Vannata, 2005) aralığında olduğu görülmüştür. Çok yönlü uç değer, Mahalanobis Uzaklıkları (MU) ile incelenmiş ve MU değerleri $\alpha = 0.001$ ve 31 serbestlik derecesindeki kritik $\chi^2 = 61.10$ değerini aşan 62 gözlem veri setinden çıkarılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2007). Maddelerin çarpıklık katsayıları -1.391 ile -0.396 aralığında değişmekte olup " $<|3|$ " ü (Chou ve Bentler (1995); basıklık katsayıları 0.017 ile 1.707 aralığında değişmekte olup $|10|$ 'u Kline (2005) aşmadığından dolayı tek değişkenli normallik varsayımının sağlandığı görülmektedir. Kareli mahalonobis uzaklık değerleri (m_i^2), ile ters birikimli kikare değerlerinin oluşturduğu saçılım grafiği (şekil 1) doğrusal bir yapı gösterdiği için çok değişkenli normallik varsayımı da

sağlanmıştır (Alpar, 2011). Maddeler arası ikili korelasyonlar $r = 0.85$ kritik değerini (Kline, 2005) aşmadığından veri setinde çoklu bağlantılılık problemi de görülmemiştir.

Şekil 2. Saçılma grafiği

Varsayımların testi sonucunda 538 veriden oluşan örneklemden 62 gözlem çıkarılmış olup 31 maddeden oluşan 476 kişilik veri setine DFA uygulanmıştır. Tablo 3’de SYBEÖ’nün yedi faktörlü yapısının doğrulayıcı faktör analizi sonucu elde edilen standardize edilmiş faktör yük, model uyum iyiliği değerlerine ve ölçeğin madde ortalama standart sapma ve madde toplam korelasyonuna ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 3. Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeğinin DFA bulguları

Faktör	Madde	Faktör Yükü (λ_i)	Standart Hata	Madde Test Korelasyonu	Ort	Ss.
Zaman Yönetimi	YB1	0.912	0.013	.756	3.85	0.93
	YB2	0.839	0.017	.687	3.84	0.99
	YB3	0.871	0.017	.723	3.90	0.97
	YB4	0.894	0.014	.747	3.99	0.93
İletişim	YB5	0.824	0.018	.711	4.00	1.06
	YB6	0.830	0.020	.721	4.02	1.01
	YB7	0.814	0.018	.699	4.12	0.96
	YB8	0.912	0.012	.798	4.21	0.97
Liderlik	YB9	0.832	0.017	.752	4.07	0.98
	YB10	0.870	0.015	.766	4.23	0.95
	YB11	0.837	0.017	.754	3.98	1.08
	YB12	0.862	0.015	.773	4.12	0.96
	YB13	0.863	0.015	.775	4.25	0.90
Takım Çalışması	YB14	0.898	0.014	.805	4.32	0.88
	YB15	0.905	0.013	.820	4.14	0.98
	YB16	0.902	0.013	.795	4.25	0.95
	YB17	0.910	0.011	.816	4.08	0.93
	YB18	0.917	0.010	.811	4.13	0.92
	YB19	0.869	0.014	.787	4.08	0.95
Sosyal Beceri	YB20	0.860	0.015	.740	4.11	0.98
	YB21	0.929	0.009	.813	4.12	0.97
	YB22	0.932	0.012	.825	4.20	0.97
	YB23	0.925	0.011	.805	4.18	1.02
Duygusal Beceri	YB24	0.906	0.014	.768	3.99	1.02
	YB25	0.878	0.014	.743	3.94	1.04
	YB26	0.825	0.019	.690	4.04	1.01
	YB27	0.852	0.020	.719	4.13	0.98
Amaç Belirleme	YB28	0.897	0.014	.792	4.18	0.92
	YB29	0.851	0.015	.750	4.14	0.94
	YB30	0.882	0.014	.769	4.14	0.99
	YB31	0.907	0.013	.795	4.16	0.85
Model Uyum Değerleri						
	RMSEA (90% CI)	TLI	CFI	SRMR		
SYBEÖ	0.067[0.063, 0.071]	0.972	0.975	0.032		

Tablo 3'te sunulan SYBEÖ'nün standardize edilmiş faktör yük değerleri incelendiğinde ölçeğin tüm alt boyutlarında faktör yüklerinin 0.82'den büyük ve dolayısıyla kabul edilebilir yük değeri olarak önerilen 0.4'ten yüksek olduğu görülmektedir. (Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham, 2014). Buna göre ölçeğin her bir maddesi bulunduğu faktöre yüksek düzeyde katkı sağlamaktadır. DFA'ya ilişkin model uyum iyiliği indeksleri değerlendirildiğinde RMSEA değeri .063; Comparative Fit Index (CFI)=.97; TuckerLewis Index (TLI)=0.97; Standardized Root Mean Square Residual (SRMR)=.032 olarak hesaplanmıştır. Alanyazıda uyum iyiliği değerlerine ilişkin kabul edilebilir sınır değerlerinin, CFI ve TLI değerleri için 0.90-1.00 aralığında

(Bentler ve Bonnet, 1980; Tucker ve Lewis, 1973); RMSEA ve SRMR değeri için ise alt limitin 0 üst limitin 0.08 olması gerektiği raporlanmaktadır (Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008). Bulgular birlikte değerlendirildiğinde SYBEÖ'nün yedi faktörlü yapısının DFA ile doğrulandığı görülmektedir. Diğer bir deyişle, yedi faktörlü model, yapıyı mükemmel seviyede doğrular.

Tablo 2'de, madde-test korelasyonları da incelenmiş en düşük korelasyon değeri 0.687, en yüksek korelasyon 0.825 bulunmuştur. Her maddenin genel ölçekle anlamlı ve pozitif bir ilişkisi vardı ($p < 0.001$). Madde toplam korelasyonları için kabul edilebilir değer 0.20 civarındadır (Kalaycı, 2010). Elde edilen bu katsayılar tüm maddelerin ayıricılığına ilişkin geçerlik katsayıları olup maddelerin hem buldukları boyutlar ile hem de tüm ölçek ile tutarlılığını göstermektedir.

3.3.3.2. Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeğinin güvenilirliğine ilişkin bulgular

SYBEÖ'nün iç tutarlık güvenilirliği Cronbach Alpha ile incelenmiştir. Bu çalışmada SYBEÖ'nün Cronbach alpha değeri ölçeğin tamamında 0.98 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutları bazında Cronbach alfa değerleri “zaman yönetimi” boyutunda 0.89, “iletişim” boyutunda 0.87, “liderlik” boyutunda 0.90, “takım çalışması” boyutunda 0.94, “sosyal beceri” boyutunda 0.91, “duygusal beceri” boyutunda 0.89 ve “amaç belirleme” boyutunda 0.90 olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı için için alt sınır 0.60-0.70 arasında olduğundan ölçeğin alt boyutlarının ve tamamının yüksek derecede güvenilir olduğu ortaya konmuştur (Hair vd., 2014).

3.4. Sporun Yaşam Becerilerine Etkisini ve Çoklu Zeka Alanlarının Etkileyen Faktörlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Tablo 4'de öğrencilerin SYBEÖ ve ÇZÖ'den aldıkları puanların betimsel istatistiklerine yer verilmiştir. Öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etkisi ve çoklu zeka ölçeği ve ölçeklerin alt boyutlarının puanları normal dağılım sınırları içerisinde bulunmaktadır (Mc Neese, 2016). SYBE ölçeğinin alt boyutlarının puan ortalamalarının genellikle üst sınıra yakın olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin sporun yaşam

becerilerine etkileri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunun bir göstergesidir. Benzer şekilde öğrencilerin çoklu zeka boyutlarının puan ortalamalarının da yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Betimsel istatistikler

Ölçekler	N	En Küçük	En Büyük	Ort.	Ss.	Çarpıklık		Basıklık	
						İst.	Std. Hata	İst.	Std. Hata
Zaman Yönetimi	538	4.00	20.00	15.2	3.5	-.537	.105	.092	.210
İletişim	538	4.00	20.00	16.0	3.7	-1.045	.105	.831	.210
Liderlik	538	5.00	25.00	20.2	4.4	-1.087	.105	1.002	.210
Takım Çalışması	538	6.00	30.00	24.4	5.2	-1.095	.105	1.248	.210
Sosyal Beceri	538	4.00	20.00	16.2	3.7	-1.135	.105	1.094	.210
Duygusal Beceri	538	4.00	20.00	15.9	3.6	-.867	.105	.528	.210
Amaç Belirleme	538	4.00	20.00	16.3	3.4	-1.007	.105	.914	.210
SYBE	538	31.00	155.00	124.1	23.9	-1.024	.105	1.488	.210
Bedensel	538	3.00	27.00	20.5	4.6	-.658	.105	.550	.210
Varoluşçu	538	4.00	27.00	21.4	4.6	-.770	.105	.336	.210
Kişilerarası	538	5.00	27.00	21.1	4.9	-.993	.105	.608	.210
İçsel	538	7.00	27.00	23.1	3.8	-1.261	.105	1.575	.210
Mantıksal	538	6.00	27.00	22.9	4.1	-1.408	.105	2.099	.210
Müziksel	538	5.00	27.00	19.2	5.1	-.542	.105	-.129	.210
Doğacı	538	7.00	27.00	21.5	4.4	-.943	.105	.638	.210
Sözel	538	3.00	27.00	15.8	5.6	.133	.105	-.545	.210
Görsel	538	5.00	27.00	19.9	4.7	-.565	.105	.029	.210
Çoklu Zeka	538	64.00	243.00	185.5	31.1	-.880	.105	1.699	.210

3.5 Verilerin Analizi

Verilerin analizi aşamasında öncelikle Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi ve Çoklu Zeka ölçeklerinin araştırma yapılan örnekleme geçerliği ve güvenilirliği incelenmiştir. Ölçeklerin geçerlik çalışması için öncelikle faktör analizinin varsayımları incelenmiş ardından SYBEÖ ve ÇZÖ'nün yapısal doğruluğu doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi Pearson korelasyon matrisinden hesaplanmış asimptotik kovaryans matrisi ile birlikte ağırlıklandırılmış en küçük kareler (WLS) kestirim yöntemine dayalı olarak yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği Cronbach-alpha ile incelenmiştir. Ardından demografik değişkenlere göre SYBEÖ ve ÇZÖ puanlarının nasıl değiştiği incelenmiştir. Bunun için öncelikle kategorik bağımsız değişkenin her bir kategorisinde ölçek puanlarının dağılımının parametrik test varsayımlarına uygunluğu incelenmiştir. Normallik incelemesinde çarpıklık basıklık katsayısı ve histogram grafikleri birlikte değerlendirilmiştir. Normal dağılımdan söz

edilebilmesi için yaklaşık 500 kişilik örnekleme çarpıklık katsayısının ± 0.186 , basıklık katsayısının ± 0.232 aralığında olması gerekmektedir (Mc Neese, 2016). Normallik incelemesine ilişkin bulgular ek 5'te sunulmuştur. Varyansların homojenliği Levene testi ile incelenmiştir. Normallik ve varyansların homojenliği varsayımları birlikte değerlendirildiğinde ortalamalar arasındaki fark analizleri iki grup ortalamasının karşılaştırıldığı durumlarda bağımsız gruplar Mann Whitney U, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallis H testi ile yapılmıştır. İki grup karşılaştırmalarında istatistiksel anlamlı sonuçların elde edildiği durumlarda ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Çoklu zekanın sosyal yaşam becerileri üzerindeki yordayıcılığı regresyon analizi ile incelenmiştir. Regresyon analizinin öncesinde veri seti regresyonun varsayımları olan uç değer, normallik, çoklu bağlantılılık ve otokorelasyon açısından test edilmiştir. Fark analizleri, korelasyon ve regresyon analizleri SPSS 20.0, DFA Mplus 8.5 ile yapılmıştır. Tüm çalışmada istatistiksel anlamlılık düzeyi 0.01 ve 0.05 dikkate alınarak raporlanmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilmiş bulgular araştırmanın alt problemlerine göre sunulmuştur.

Tablo 5. Sporun yaşam becerilerine etkisi ölçeğinin cinsiyet değişkenine göre T Testi sonuçları

Faktör	Cinsiyet	N	Ort.	Ss.	t	p
Zaman Yönetimi	Kadın	200	14.35	3.9	-4.012	0.000**
	Erkek	338	15.66	3.3		
İletişim	Kadın	200	15.48	4.2	-2.182	0.030*
	Erkek	338	16.24	3.3		
Liderlik	Kadın	200	19.29	5.0	-3.339	0.001**
	Erkek	338	20.66	3.9		
Takım Çalışması	Kadın	200	23.63	6.1	-2.598	0.010*
	Erkek	338	24.92	4.5		
Sosyal Beceri	Kadın	200	15.38	4.5	-3.748	0.000**
	Erkek	338	16.72	3.0		
Duygusal Beceri	Kadın	200	15.14	4.1	-3.574	0.000**
	Erkek	338	16.34	3.1		
Amaç Belirleme	Kadın	200	15.66	4.0	-2.961	0.003**
	Erkek	338	16.62	3.0		
SYBE	Kadın	200	118.93	28.7	-3.571	0.000**
	Erkek	338	127.15	20.1		

**p<.01, *p<.05

Tablo 5 incelendiğinde; sporun yaşam becerilerine etkisinin öğrencilerin cinsiyetlerine göre nasıl değiştiğine ilişkin bağımsız gruplar t testi bulguları Tablo 5'te sunulmuştur. Tablo 5'te erkek öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etkilerini yordayan zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal ve duygusal beceri ve amaç belirleme değişkenlerine ilişkin puan ortalamalarının kadın öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre sporun erkek öğrencilerin yaşam becerilerine etkilerinin kadın öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 6. Çoklu zeka ölçeğinin cinsiyet değişkenine göre T Testi sonuçları

Faktör	Cinsiyet	N	Ort.	Ss.	t	p
Bedensel	Kadın	200	19,45	5,2	-4.169	0.000**
	Erkek	338	21,12	4,0		
Varoluşçu	Kadın	200	21,20	5,0	-0.748	0.455
	Erkek	338	21,51	4,4		
Kişilerarası	Kadın	200	20,24	5,7	-3.285	0.001**
	Erkek	338	21,65	4,2		
İçsel	Kadın	200	22,91	4,4	-1.091	0.276
	Erkek	338	23,28	3,5		
Mantıksal	Kadın	200	22,79	4,5	-0.590	0.555
	Erkek	338	23,01	3,9		
Müziksel	Kadın	200	19,37	5,6	0.524	0.601
	Erkek	338	19,13	4,9		
Doğacı	Kadın	200	21,52	4,6	-0.002	0.999
	Erkek	338	21,52	4,2		
Sözel	Kadın	200	16,45	4,7	2.058	0.040*
	Erkek	338	15,43	6,0		
Görsel	Kadın	200	20,26	4,7	1.392	0.165
	Erkek	338	19,68	4,6		
Çoklu Zeka	Kadın	200	184,19	34,6	-0.772	0.441
	Erkek	338	186,33	28,8		

**p<.01, *p<.05

Öğrencilerin çoklu zeka özelliklerinin cinsiyetlerine göre nasıl değiştiğine ilişkin bağımsız gruplar T testi bulguları Tablo 6.'da sunulmuştur. Tablo 6'da erkek öğrencilerin bedensel ve kişiler arası zeka puan ortalamalarının kadın öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Sözel zeka düzeyinde ise kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek puan ortalamasına sahip oldukları görülmektedir. Ancak çoklu zeka ölçeğinden alınan toplam puanlar kıyaslandığında erkek öğrencilerin puan ortalamalarının kadın öğrencilerden yüksek, fakat bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 7. Sporun yaşam becerelerine etkisinin sınıf düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H Testi Bulguları

Faktör	Sınıf Düzeyi	N	Ort.	Ss.	χ^2	p	Anlamlı Fark
Zaman Yönetimi	9.sınıf	82	14.46	3.0	27.779	0.000**	9-12
	10.sınıf	90	14.56	3.9			10-12
	11.sınıf	130	14.48	3.9			11-12
	12.sınıf	236	16.03	3.2			
İletişim	9.sınıf	82	15.61	3.2	35.199	0.000**	9-12
	10.sınıf	90	14.78	4.3			10-12
	11.sınıf	130	15.31	3.5			11-12
	12.sınıf	236	16.88	3.5			
Liderlik	9.sınıf	82	20.34	3.6	14.909	0.002**	10-12
	10.sınıf	90	18.84	5.4			11-12
	11.sınıf	130	19.48	4.5			
	12.sınıf	236	20.96	3.9			
Takım Çalışması	9.sınıf	82	25.02	4.1	21.181	0.000**	9-10
	10.sınıf	90	22.09	6.6			10-11
	11.sınıf	130	24.00	5.1			10-12
	12.sınıf	236	25.37	4.6			
Sosyal Beceri	9.sınıf	82	16.44	3.2	23.488	0.000**	9-10
	10.sınıf	90	14.60	4.7			10-12
	11.sınıf	130	15.74	3.7			11-12
	12.sınıf	236	17.03	3.1			
Duygusal Beceri	9.sınıf	82	15.41	3.3	24.668	0.000**	9-12
	10.sınıf	90	14.84	4.4			10-12
	11.sınıf	130	15.38	3.5			11-12
	12.sınıf	236	16.75	3.1			
Amaç Belirleme	9.sınıf	82	15.98	2.7	9.42	0.024*	9-10
	10.sınıf	90	15.53	4.3			10-12
	11.sınıf	130	15.97	3.7			
	12.sınıf	236	16.81	3.0			
SYBE	9.sınıf	82	123.27	18.3	25.899	0.000**	9-12
	10.sınıf	90	115.24	31.0			10-12
	11.sınıf	130	120.35	24.0			11-12
	12.sınıf	236	129.82	21.0			

**p<.01, *p<.05

Sporun yaşam becerilerine etkisinin öğrencilerin sınıf düzeylerine göre nasıl değiştiğine ilişkin Kruskal Wallis H testi bulguları Tablo 7’de sunulmuştur. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre sporun yaşam becerilerine etkileri anlamlı derecede değişmektedir. Ayrıca öğrencilerin sınıf düzeyine göre SYBEÖ’nün alt boyutları olan zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal ve duygusal beceri ve amaç belirleme puanları da istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değişmektedir. Sınıf düzeyine göre ortalamalar incelendiğinde SYBE’nin tamamı ve alt boyutlarda en yüksek puan ortalamasına 12. sınıf öğrencilerinin sahip olduğu görülmektedir. İkili karşılaştırma

sonuçları da 12. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf düzeylerine göre SYBE ve alt boyut puanlarının istatistiksel olarak yüksek olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifade ile 12. sınıf öğrencilerinin zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal beceri, duygusal beceri ve amaç belirleme gibi sporun yaşam becerilerine etkileri diğer sınıf düzeylerindeki öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 8. Çoklu zeka ölçeğinin sınıf düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H Testi sonuçları

Faktör	Sınıf Düzeyi	N	Ort.	Ss.	χ^2	p	Anlamlı Fark
Bedensel	9.sınıf	82	22.46	3.5	27.402	0.000**	9-10
	10.sınıf	90	18.96	5.4			9-11
	11.sınıf	130	19.66	5.2			9-12
	12.sınıf	236	20.86	3.8			10-12
Varoluşçu	9.sınıf	82	21.27	4.3	4.265	0.234	
	10.sınıf	90	20.53	5.8			
	11.sınıf	130	20.97	4.9			
	12.sınıf	236	22.00	4.0			
Kişilerarası	9.sınıf	82	21.68	4.1	20.386	0.000**	9-10
	10.sınıf	90	19.60	5.7			10-12
	11.sınıf	130	19.95	5.4			11-12
	12.sınıf	236	22.16	4.1			
İçsel	9.sınıf	82	23.71	3.2	6.150	0.105	
	10.sınıf	90	22.22	4.7			
	11.sınıf	130	22.58	4.4			
	12.sınıf	236	23.61	3.2			
Mantıksal	9.sınıf	82	22.68	3.7	2.858	0.414	
	10.sınıf	90	22.07	5.3			
	11.sınıf	130	23.03	4.4			
	12.sınıf	236	23.28	3.4			
Müziksel	9.sınıf	82	17.44	5.0	13.947	0.003**	9-11
	10.sınıf	90	18.38	6.1			9-12
	11.sınıf	130	19.88	5.0			
	12.sınıf	236	19.80	4.7			
Doğacı	9.sınıf	82	22.00	3.5	14.674	0.002**	9-11
	10.sınıf	90	21.02	5.2			11-12
	11.sınıf	130	20.23	4.9			
	12.sınıf	236	22.25	3.7			
Sözel	9.sınıf	82	13.24	5.4	22.161	0.000**	9-11
	10.sınıf	90	15.24	4.4			9-12
	11.sınıf	130	16.15	5.9			
	12.sınıf	236	16.73	5.6			
Görsel	9.sınıf	82	21.05	3.9	17.501	0.001**	9-10
	10.sınıf	90	18.22	5.2			9-11
	11.sınıf	130	19.26	4.6			10-12
	12.sınıf	236	20.48	4.5			
Çoklu Zeka	9.sınıf	82	185.54	25.7	10.704	0.013*	10-12
	10.sınıf	90	176.24	37.9			11-12
	11.sınıf	130	181.72	35.0			
	12.sınıf	236	191.18	26.3			

**p<.01, *p<.05

Öğrencilerin çoklu zeka özelliklerinin sınıf düzeylerine göre nasıl değiştiğine ilişkin Kruskal Wallis H testi bulguları Tablo 8’de sunulmuştur. Öğrencilerin bedensel, kişilerarası, müziksel, doğacı, sözel ve görsel zeka puanları buldukları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farkın hangi sınıf düzeylerinden kaynaklandığı ikili Mann Whitney U testi ile incelenmiştir. Buna göre, dokuzuncu sınıf öğrencilerinin bedensel zeka puanları 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinden; 12. sınıf öğrencilerinin ise 10. sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Benzer durum kişiler arası zeka boyutunda da görülmektedir. Kişiler arası zeka puanı 9.sınıf öğrencilerinin 10. sınıf öğrencilerinden, 12. sınıf öğrencilerinin ise 10. ve 11. sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Doğacı zeka boyutunda da 9. ve 12. sınıfların doğacı zekası 11. sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Görsel zeka boyutunda da 9.sınıf öğrencilerinin görsel zeka puanı 10. ve 11. sınıf öğrencilerinden, 12. sınıf öğrencilerinin görsel zeka puanı da 10. sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Müziksel zeka ve sözel zeka boyutunda dokuzuncu sınıftan 12. sınıfa doğru zeka puan ortalamalarında bir artış olduğu görülmektedir. Bu zeka alanlarında 9. sınıf öğrencilerinin 11. ve 12. sınıf öğrencilerine müziksel ve sözel zeka puan ortalamaları anlamlı derecede düşüktür.

Toplam çoklu zeka puanının sınıf düzeyine göre ortalamaları incelendiğinde ortalamaların en yüksek 12. sınıf düzeyinde olduğu, bunu 9. sınıfın takip ettiği en düşük ortalamanın ise 10. sınıf düzeyindeki öğrencilerin olduğu görülmektedir. Bu ortalama farklılıkları 12. sınıf ile 10. ve 11. sınıf arasında istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre öğrencilerin çoklu zeka puanlarının 12. sınıfta anlamlı derecede yükseldiği söylenebilir.

Tablo 9. Sporun yaşam becerilerine etkisinin aile gelir düzeyi değişkenine göre T Testi sonuçları

Faktör	Gelir Düzeyi	N	Ort.	Ss.	t	p
Zaman Yönetimi	Düşük	24	15.17	2.2	-1.630	0.115
	Çok Yüksek	18	16.78	3.7		
	Orta	282	14.67	3.5	-3.156	0.002**
	Yüksek	214	15.69	3.6		
İletişim	Düşük	24	16.75	2.0	0.240	0.813
	Çok Yüksek	18	16.44	5.1		
	Orta	282	15.40	3.6	-3.465	0.001**
	Yüksek	214	16.55	3.7		
Liderlik	Düşük	24	20.50	3.3	-0.635	0.529
	Çok Yüksek	18	21.44	6.2		
	Orta	282	19.67	4.4	-2.500	0.013*
	Yüksek	214	20.64	4.2		
Takım Çalışması	Düşük	24	25.67	4.2	-0.470	0.641
	Çok Yüksek	18	26.44	6.5		
	Orta	282	23.64	5.2	-3.356	0.001**
	Yüksek	214	25.19	4.9		
Sosyal Beceri	Düşük	24	15.92	3.0	-1.116	0.271
	Çok Yüksek	18	17.11	4.0		
	Orta	282	15.88	3.8	-2.241	0.025*
	Yüksek	214	16.63	3.5		
Duygusal Beceri	Düşük	24	16.83	2.4	0.725	0.476
	Çok Yüksek	18	16.00	4.4		
	Orta	282	15.53	3.7	-2.257	0.024*
	Yüksek	214	16.26	3.4		
Amaç Belirleme	Düşük	24	15.83	2.9	-2.387	0.022*
	Çok Yüksek	18	17.89	2.6		
	Orta	282	15.97	3.5	-1.890	0.059
	Yüksek	214	16.56	3.4		
SYBE	Düşük	24	126.67	17.2	-0.745	0.455
	Çok Yüksek	18	132.11	29.4		
	Orta	282	120.77	24.1	-3.134	0.002**
	Yüksek	214	127.52	23.3		

**p<.01, *p<.05

Sporun yaşam becerilerine etkisinin öğrencilerin aile gelir düzeylerine göre nasıl değiştiğine ilişkin T testi bulguları Tablo 9’da gösterilmiştir. Aile gelir düzeyine ilişkin veriler düşük, orta, yüksek ve çok yüksek olmak üzere dört kategori altında toplanmış olup düşük ve çok yüksek kategorisini işaretleyen birey sayısı orta ve yüksek kategorisini işaretleyen birey sayısına kıyasla çok düşük olduğundan bu kategoriler

ayrıştırılarak kendi içerisinde kıyaslama yapılmıştır. Tablo 9'a göre yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal ve duygusal beceri puan ortalamaları orta gelir düzeyine sahip öğrencilerden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Amaç belirleme boyutunda ise çok yüksek gelire sahip öğrencilerin puan ortalamaları çok düşük gelir düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksekken bu boyutta da yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalaması orta gelir düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından yüksek olmasına rağmen bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Ölçekten alınan toplam puanlar kıyaslandığında sporun yaşam becerilerine etkisine ilişkin genel puan ortalaması incelendiğinde aile geliri yüksek olan öğrencilerin puan ortalamasının gelir düzeyi orta olan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir. Öte yandan gelir düzeyi çok yüksek olan öğrencilerin SYBE puan ortalaması düşük olan öğrencilerden yüksek olmasına rağmen bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 10. Çoklu Zeka Ölçeğinin aile gelir düzeyi değişkenine göre T Testi sonuçları

Faktör	Gelir Düzeyi	N	Ort.	Ss.	t	p
Bedensel	Düşük	24	20.3	4.6	-0.517	0.608
	Çok Yüksek	18	21.0	4.8		
	Orta	282	20.16	4.8	-1.891	0.059
	Yüksek	214	20.93	4.2		
Varoluşçu	Düşük	24	22.3	3.6	-1.504	0.140
	Çok Yüksek	18	24.0	3.4		
	Orta	282	20.94	4.8	-1.701	0.090
	Yüksek	214	21.66	4.5		
Kişilerarası	Düşük	24	22.0	3.9	-1.537	0.132
	Çok Yüksek	18	23.7	2.9		
	Orta	282	20.50	5.2	-2.628	0.009**
	Yüksek	214	21.64	4.5		
İçsel	Düşük	24	24.9	3.2	0.159	0.874
	Çok Yüksek	18	24.8	2.1		
	Orta	282	22.70	4.1	-2.006	0.045*
	Yüksek	214	23.39	3.5		
Mantıksal	Düşük	24	23.5	3.3	-2.736	0.009**
	Çok Yüksek	18	25.8	1.4		
	Orta	282	22.67	4.3	-0.784	0.433
	Yüksek	214	22.96	4.0		
Müziksel	Düşük	24	18.4	5.9	-3.166	0.003**

	Çok Yüksek	18	23.1	3.6		
	Orta	282	18.67	5.0	-2.238	0.026*
	Yüksek	214	19.70	5.2		
Doğacı	Düşük	24	22.5	3.3	-3.368	0.002**
	Çok Yüksek	18	25.2	1.9		
	Orta	282	21.34	4.5	0.010	0.992
	Yüksek	214	21.34	4.3		
Sözel	Düşük	24	15.3	5.6	-1.459	0.152
	Çok Yüksek	18	17.8	5.5		
	Orta	282	15.67	5.4	-0.457	0.648
	Yüksek	214	15.90	5.8		
Görsel	Düşük	24	21.4	3.9	-1.395	0.171
	Çok Yüksek	18	23.0	3.2		
	Orta	282	19.72	4.9	0.037	0.971
	Yüksek	214	19.70	4.4		
Çoklu Zeka	Düşük	24	190.6	29.8	-2.199	0.034*
	Çok Yüksek	18	208.3	19.4		
	Orta	282	182.36	32.8	-1.726	0.085
	Yüksek	214	187.23	28.8		

**p<.01, *p<.05

Aile gelir düzeyinin çoklu zeka puanları üzerindeki etkisine ilişkin bulgular Tablo 10'da sunulmuştur. Öğrencilerin aile gelir düzeylerine göre çoklu zeka alanlarından kişiler arası, içsel, mantıksal, müziksel ve doğacı zeka puanları istatistiksel olarak anlamlı derecede değişmiştir. Gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin kişilerarası ve içsel zeka puanları gelir düzeyi orta olan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Öte yandan gelir düzeyi çok yüksek olan öğrencilerin mantıksal zeka puan ortalaması gelir düzeyi düşük olan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksektir. Müziksel zeka boyutunda ise gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin orta olan öğrencilere; çok yüksek olan öğrencilerin ise düşük olan öğrencilere kıyasla müziksel zeka puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Genel çoklu zeka puan ortalamaları incelendiğinde hem gelir düzeyi çok yüksek olan öğrencilerin düşük olanlara kıyasla, hem de gelir düzeyi yüksek olanların orta olanlara kıyasla çoklu zeka puan ortalamaları yüksektir. Ancak ortalamalar arasındaki bu farklılık sadece aile gelir düzeyi çok yüksek ve düşük olan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmıştır.

Tablo 11. Sporun yaşam becerileri ölçeğinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H Testi sonuçları

Faktör	Baba Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss.	χ^2	p	Anlamlı Fark
Zaman Yönetimi	İlköğretim	184	14.87	3.0	4.421	0.110	
	Lise	182	15.36	4.1			
	Üniversite	152	15.28	3.7			
İletişim	İlköğretim	184	15.87	3.1	3.494	0.174	
	Lise	182	15.90	4.3			
	Üniversite	152	16.16	3.7			
Liderlik	İlköğretim	184	19.98	3.7	3.873	0.144	
	Lise	182	19.88	5.3			
	Üniversite	152	20.66	3.9			
Takım Çalışması	İlköğretim	184	23.84	4.6	11.741	0.003**	İlköğretim-Lise İlköğretim-Üni
	Lise	182	24.13	6.3			
	Üniversite	152	25.42	4.3			
Sosyal Beceri	İlköğretim	184	16.00	3.1	5.812	0.055	
	Lise	182	16.04	4.4			
	Üniversite	152	16.61	3.4			
Duygusal Beceri	İlköğretim	184	15.52	3.0	9.606	0.008**	İlköğretim-Lise İlköğretim-Üni
	Lise	182	15.90	4.2			
	Üniversite	152	16.30	3.5			
Amaç Belirleme	İlköğretim	184	16.15	2.9	4.124	0.127	
	Lise	182	16.29	4.0			
	Üniversite	152	16.41	3.3			
SYBE	İlköğretim	184	122.23	18.9	7.113	0.029*	İlköğretim-Lise İlköğretim-Üni
	Lise	182	123.51	30.0			
	Üniversite	152	126.83	21.8			

**p<.01, *p<.05

Sporun yaşam becerilerine etkisinin öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre nasıl değiştiğine ilişkin Kruskal Wallis H testi bulguları Tablo 11’de sunulmuştur. Öğrencilerin baba eğitim düzeyine ilişkin veriler okuryazar değil, okuryazar, ilköğretim, lise ve üniversite olmak üzere beş düzeyde toplanmıştır. Ancak ortalamalar arası karşılaştırmanın yapılabilmesi için grup sayısının dengeli dağılması gerekmektedir. Alanyazında grup büyüklüklerinin oranının en fazla 5 olabileceği belirtilmiştir (Alpar, 2011). Bu sebeple okuryazar değil ve okuryazar kategorileri dışarıda tutularak ortalamalar arası karşılaştırma analizi yapılmıştır. Tablo 11 incelendiğinde öğrencilerin SYBE ve alt boyutlarının puan ortalamaları öğrencilerin baba eğitim düzeylerine paralel olarak artış göstermektedir. Ancak bu artış takım çalışması, duygusal beceri boyutlarında ve ölçeğin tamamında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Diğer bir

ifade ile baba eğitim düzeyi lise ve üniversite olan öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etkisi ile ölçeğin alt boyutları olan takım çalışması ve duygusal beceri puanları baba eğitim düzeyi ilköğretim olanlara kıyasla anlamlı derecede yüksektir. Sonuç olarak baba eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin SYBE becerilerinin arttığı söylenebilir.

Tablo 12. Çoklu zeka ölçeğinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H Testi sonuçları

Faktör	Baba Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss.	χ^2	p	Anlamlı Fark
Bedensel	İlköğretim	184	19.96	4.4	12.307	0.002**	İlköğretim- Lise Lise-Üniversite
	Lise	182	21.04	5.3			
	Üniversite	152	20.50	3.9			
Varoluşçu	İlköğretim	184	21.20	3.6	5.333	0.070	
	Lise	182	21.59	5.4			
	Üniversite	152	21.39	4.8			
Kişilerarası	İlköğretim	184	20.93	4.5	1.891	0.389	
	Lise	182	20.98	5.6			
	Üniversite	152	21.50	4.3			
İçsel	İlköğretim	184	22.85	3.5	5.278	0.071	
	Lise	182	23.05	4.7			
	Üniversite	152	23.57	3.1			
Mantıksal	İlköğretim	184	23.22	3.5	1.063	0.588	
	Lise	182	22.35	4.9			
	Üniversite	152	23.28	3.6			
Müziksel	İlköğretim	184	18.88	4.6	3.959	0.138	
	Lise	182	19.60	5.9			
	Üniversite	152	19.26	5.0			
Doğacı	İlköğretim	184	22.04	3.6	17.978	0.000**	İlköğretim-Üni Lise-Üniversite
	Lise	182	21.85	5.1			
	Üniversite	152	20.42	4.3			
Sözel	İlköğretim	184	15.71	4.9	2.871	0.238	
	Lise	182	16.49	5.9			
	Üniversite	152	15.22	6.0			
Görsel	İlköğretim	184	19.70	4.2	4.602	0.100	
	Lise	182	20.14	5.5			
	Üniversite	152	19.78	4.2			
Çoklu Zeka	İlköğretim	184	184.48	24.7	8.358	0.015*	İlköğretim- Lise Lise-Üniversite
	Lise	182	187.11	40.0			
	Üniversite	152	184.92	26.2			

**p<.01, *p<.05

Öğrencilerin çoklu zeka puanlarının onların baba eğitim düzeylerine göre nasıl değiştiğine ilişkin Kruskal Wallis H testi bulguları Tablo 12’de sunulmuştur. Tablo 12 incelendiğinde öğrencilerin çoklu zeka genel puan ortalaması ile bedensel ve doğacı alt

boyutlarının puan ortalamaları öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir. Babası lise mezunu olan öğrencilerin bedensel zeka puan ortalamaları babası ilköğretim ve üniversite mezunu olan öğrencilerden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Doğacı zeka boyutunda ise babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin babası lise mezunu olan öğrencilere kıyasla; babası lise mezunu olan öğrencilerin ise babası üniversite mezunu olanlara kıyasla doğacı zeka puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çoklu zeka puan ölçeğinin genel ortalaması incelendiğinde ise babası lise mezunu olan öğrencilerin çoklu zeka puanı genel ortalamaları babası ilköğretim ve üniversite olan öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Tablo 13. Sporun yaşam becerileri ölçeğinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H Testi sonuçları

Faktör	Anne Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss.	χ^2	p	Anlamlı Fark
Zaman Yönetimi	Okur	46	14.78	3.8	13.775	0.003**	Okuryazar-Üni
	Yazar						
	İlköğretim	254	14.80	3.4			İlköğretim-Üni
	Lise	142	15.30	4.1			
Üniversite	74	16.24	3.0				
İletişim	Okur	46	15.52	3.9	5.761	0.124	
	Yazar						
	İlköğretim	254	15.97	3.3			
	Lise	142	15.92	4.2			
Üniversite	74	16.65	3.7				
Liderlik	Okur	46	19.65	5.2	4.659	0.199	
	Yazar						
	İlköğretim	254	20.09	3.8			
	Lise	142	20.08	5.2			
Üniversite	74	20.81	4.2				
Takım Çalışması	Okur	46	22.52	6.4	12.769	0.005**	Okuryazar-Lise
	Yazar						
	İlköğretim	254	24.28	4.7			Okuryazar-Üni
	Lise	142	24.76	5.7			
Üniversite	74	25.81	4.4	İlköğretim-Üni			
Sosyal Beceri	Okur	46	14.70	4.5	7.630	0.054	
	Yazar						
	İlköğretim	254	16.36	3.3			
	Lise	142	16.24	4.1			
Üniversite	74	16.62	3.4				
Duygusal Beceri	Okur	46	15.04	4.2	5.292	0.152	
	Yazar						
	İlköğretim	254	15.85	3.2			
	Lise	142	15.85	4.2			
Üniversite	74	16.57	3.3				
Amaç Belirleme	Okur	46	14.96	4.2	10.074	0.018*	Okuryazar-

	Yazar						Lise
	İlköğretim	254	16.18	3.1			Okuryazar-Üni
	Lise	142	16.34	4.0			
	Üniversite	74	17.08	2.5			
SYBE	Okur	46	117.17	29.7	9.617	0.022*	Okuryazar-Üni
	Yazar						
	İlköğretim	254	123.52	20.8			İlköğretim-Üni
	Lise	142	124.48	28.8			
	Üniversite	74	129.78	20.5			

**p<.01, *p<.05

Sporun yaşam becerilerine etkisinin öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre nasıl değiştiğine ilişkin Kruskal Wallis H testi bulguları Tablo 13'te sunulmuştur. Ortalamalar arası karşılaştırmanın yapılabilmesi için okuryazar değil kategorisi dışarıda tutularak ortalamalar arası karşılaştırma analizi yapılmıştır. Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin SYBE ve alt boyutlarının puan ortalamaları öğrencilerin anne eğitim düzeylerine paralel olarak artış göstermekte olduğu görülmektedir. Bu artışın zaman yönetimi, takım çalışması ve amaç belirleme boyutlarında anlamlı olduğu bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etkisi ile ölçeğin alt boyutları olan zaman yönetimi ve takım çalışması puanları anne eğitim düzeyi okuryazar ve ilköğretim olanlara kıyasla anlamlı derecede yüksektir. Ayrıca takım çalışması boyutunda annesi lise mezunu olan öğrencilerin annesi okuryazar olan öğrencilerden; amaç belirleme boyutunda ise annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin annesi okuryazar olan öğrencilerden puan ortalamaları anlamlı derecede yüksektir. Sonuç olarak anne eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin SYBE becerilerinin arttığı söylenebilir.

Tablo 14. Çoklu zeka ölçeğinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H Testi sonuçları.

Faktör	Anne Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss.	χ^2	p	Anlamlı Fark
Bedensel	Okur Yazar	46	18.30	3.9	15.466	0.001**	Okuryazar-İlk. Okuryazar-Lise Okuryazar-Üni.
	İlköğretim	254	20.91	4.3			
	Lise	142	20.59	5.5			
	Üniversite	74	20.27	3.7			
Varoluşçu	Okur Yazar	46	19.17	4.3	20.715	0.000**	Okuryazar-İlk. Okuryazar-Lise Okuryazar-Üni. İlköğretim-Lise
	İlköğretim	254	21.55	3.8			
	Lise	142	22.06	5.3			
	Üniversite	74	20.81	5.7			
Kişilerarası	Okur Yazar	46	19.26	5.1	8.681	0.034*	Okuryazar-İlk. Okuryazar-Lise Okuryazar-Üni.
	İlköğretim	254	21.24	4.8			
	Lise	142	21.15	5.3			
	Üniversite	74	21.73	4.0			
İçsel	Okur Yazar	46	22.61	3.7	5.122	0.163	
	İlköğretim	254	23.08	3.5			
	Lise	142	23.28	4.4			
	Üniversite	74	23.49	3.7			
Mantıksal	Okur Yazar	46	21.22	4.2	17.069	0.001**	Okuryazar-İlk. Okuryazar-Lise Okuryazar-Üni. İlköğretim-Lise
	İlköğretim	254	22.98	3.5			
	Lise	142	23.18	4.8			
	Üniversite	74	23.41	4.2			
Müziksel	Okur Yazar	46	16.65	4.3	18.678	0.000**	Okuryazar-İlk. Okuryazar-Lise Okuryazar-Üni.
	İlköğretim	254	19.42	4.6			
	Lise	142	18.85	6.3			
	Üniversite	74	20.68	4.4			
Doğacı	Okur Yazar	46	20.17	3.2	24.282	0.000**	Okuryazar-İlk. Okuryazar-Lise İlköğretim-Üni.
	İlköğretim	254	22.35	3.8			
	Lise	142	21.07	5.4			
	Üniversite	74	20.35	4.4			
Sözel	Okur Yazar	46	15.17	5.2	12.757	0.005**	Okuryazar-Lise İlköğretim-Lise
	İlköğretim	254	15.13	5.6			
	Lise	142	17.11	5.8			
	Üniversite	74	15.76	4.5			
Görsel	Okur Yazar	46	18.26	4.5	11.442	0.010*	Okuryazar-İlk. Okuryazar-Üni.
	İlköğretim	254	20.40	4.3			
	Lise	142	19.18	5.4			
	Üniversite	74	20.54	4.1			
Çoklu Zeka	Okur Yazar	46	170.83	28.2	18.247	0.000**	Okuryazar-İlk. Okuryazar-Lise Okuryazar-Üni.
	İlköğretim	254	187.08	26.5			
	Lise	142	186.48	39.8			
	Üniversite	74	187.03	27.8			

**p<.01, *p<.05

Öğrencilerin çoklu zeka puanlarının onların anne eğitim düzeylerine göre nasıl değiştiğine ilişkin Kruskal Wallis H testi bulguları Tablo 14'te sunulmuştur. Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin anne eğitim düzeyleri onların hem çoklu zekaya ilişkin genel puanlarını hem de çoklu zekanın boyutlarına ilişkin puanlarını istatistiksel olarak

anlamli derece etkilemektedir. Çoklu zeka ölçeğinin tüm alt boyutlarında anne eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin zeka alanına ilişkin puan ortalamalarının da yükseldiği görülmektedir. Sadece içsel zeka boyutunda ortalamalardaki bu artış istatistiksel olarak anlamlı değildir. Diğer tüm alanlarda ve ölçeğin tamamında annesi okuryazar olan öğrencilerin çoklu zeka ve alt boyut puan ortalamaları annesi ilköğretim, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerden anlamlı derecede düşük bulunmuştur. Bu bulgulara ek olarak varoluşçu, mantıksal ve sözel zeka alanında annesi lise mezunu olan öğrencilerin zeka puanı ortalamaları annesi ilköğretim mezunu olanlardan anlamlı derecede yüksektir. Sonuç olarak anne eğitim düzeyinin yüksekliğinin öğrencilerin çoklu zeka puanlarını olumlu düzeyde etkilediği söylenebilir.

Tablo 15. Sporun yaşam becerilerine etkisinin öğrencilerin spor yapma değişkenine göre T Testi sonuçları

Faktör	Spor Yapma	N	Ort.	Ss.	t	p
Zaman Yönetimi	Evet	432	15.85	3.2	9.661	0.000**
	Hayır	106	12.42	3.5		
İletişim	Evet	432	16.56	3.3	6.821	0.000**
	Hayır	106	13.51	4.3		
Liderlik	Evet	432	20.72	4.0	5.540	0.000**
	Hayır	106	17.83	5.0		
Takım Çalışması	Evet	432	25.08	4.5	4.831	0.000**
	Hayır	106	21.81	6.6		
Sosyal Beceri	Evet	432	16.90	3.2	7.953	0.000**
	Hayır	106	13.45	4.2		
Duygusal Beceri	Evet	432	16.43	3.2	6.056	0.000**
	Hayır	106	13.74	4.3		
Amaç Belirleme	Evet	432	16.88	3.0	7.657	0.000**
	Hayır	106	13.75	3.9		
SYBE	Evet	432	128.41	20.7	7.530	0.000**
	Hayır	106	106.51	28.1		

**p<.01

Sporun yaşam becerilerine etkisinin öğrencilerin spor yapma durumuna göre nasıl değiştiğine ilişkin bağımsız gruplar t testi bulguları Tablo 15'te sunulmuştur. Tablo 15'te spor yapan öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etki puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde spor yapan öğrencilerin SYBE'yi yordayan zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal ve duygusal beceri ve amaç belirleme değişkenlerine ilişkin puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilerden

istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu da görülmektedir. Buna göre sporun spor yapan öğrencilerin yaşam becerilerine etkileri spor yapmayan öğrencilerden fazla olmuştur.

Tablo 16. Çoklu zeka ölçeğinin öğrencilerin spor yapma değişkenine göre T Testi sonuçları

Faktör	Spor yapma	N	Ort.	Ss.	T	p
Bedensel	Evet	432	21.11	4.1	5.431	0.000**
	Hayır	106	18.02	5.5		
Varoluşçu	Evet	432	21.90	4.3	4.640	0.000**
	Hayır	106	19.34	5.3		
Kişilerarası	Evet	432	21.63	4.6	4.531	0.000**
	Hayır	106	19.09	5.3		
İçsel	Evet	432	23.54	3.4	3.829	0.000**
	Hayır	106	21.55	5.1		
Mantıksal	Evet	432	23.47	3.6	5.243	0.000**
	Hayır	106	20.70	5.1		
Müziksel	Evet	432	19.64	5.0	3.671	0.000**
	Hayır	106	17.51	5.4		
Doğacı	Evet	432	21.77	4.1	2.333	0.021*
	Hayır	106	20.51	5.2		
Sözel	Evet	432	16.19	5.6	3.481	0.001**
	Hayır	106	14.25	5.0		
Görsel	Evet	432	20.17	4.3	2.254	0.026*
	Hayır	106	18.79	5.9		
Çoklu Zeka	Evet	432	189.41	27.5	4.899	0.000**
	Hayır	106	169.75	39.0		

**p<.01, *p<.05

Öğrencilerin çoklu zeka özelliklerinin spor yapma durumuna göre nasıl değiştiğine ilişkin bağımsız gruplar t testi bulguları Tablo 16'da sunulmuştur. Tablo 16'da spor yapan öğrencilerin çoklu zeka puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde spor yapan öğrencilerin çoklu zekayı yordayan bedensel, varoluşçu, kişilerarası, içsel, mantıksal, müziksel, doğacı, sözel ve görsel değişkenlerine ilişkin puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu da görülmektedir. Buna göre spor yapan öğrencilerin çoklu zeka puanlarına olumlu etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 17. Sporun yaşam becerilerine etkisinin öğrencilerin okul takımında olma durumu değişkenine göre T Testi sonuçları

Faktör	Okul takımı	N	Ort.	Ss.	t	p
Zaman Yönetimi	Evet	234	16.72	2.9	9.856	0.000**
	Hayır	304	13.98	3.6		
İletişim	Evet	234	17.25	2.8	7.822	0.000**
	Hayır	304	14.96	4.0		
Liderlik	Evet	234	21.87	3.1	8.997	0.000**
	Hayır	304	18.83	4.8		
Takım Çalışması	Evet	234	26.45	3.5	8.951	0.000**
	Hayır	304	22.89	5.7		
Sosyal Beceri	Evet	234	17.78	2.4	9.909	0.000**
	Hayır	304	15.02	4.0		
Duygusal Beceri	Evet	234	17.03	2.8	6.965	0.000**
	Hayır	304	15.03	3.8		
Amaç Belirleme	Evet	234	17.38	2.5	7.332	0.000**
	Hayır	304	15.40	3.7		
SYBE	Evet	234	134.48	16.3	10.079	0.000**
	Hayır	304	116.11	25.8		

**p<.01, *p<.05

Sporun yaşam becerilerine etkisinin öğrencilerin okul takımında olma durumuna göre nasıl değiştiğine ilişkin bağımsız gruplar t testi bulguları Tablo 17’de sunulmuştur. Okul takımında olan öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etki puan ortalamalarının okul takımında olmayan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde okul takımında olan öğrencilerin SYBE’yi yordayan zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal ve duygusal beceri ve amaç belirleme değişkenlerine ilişkin puan ortalamalarının okul takımında olmayan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu da görülmektedir. Buna göre sporun okul takımında olan öğrencilerin yaşam becerilerine etkileri okul takımında olmayan öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 18. Çoklu zeka ölçeğinin öğrencilerin okul takımında olma değişkenine göre T Testi sonuçları

Faktör	Okul takımı	N	Ort.	Ss.	t	p
Bedensel	Evet	234	21.76	3.9	5.978	0.000**
	Hayır	304	19.53	4.8		
Varoluşçu	Evet	234	22.26	4.3	3.840	0.000**
	Hayır	304	20.73	4.7		
Kişilerarası	Evet	234	22.72	3.8	7.233	0.000**
	Hayır	304	19.90	5.2		
İçsel	Evet	234	23.70	3.4	3.044	0.002**
	Hayır	304	22.72	4.1		
Mantıksal	Evet	234	23.71	3.5	4.066	0.000**
	Hayır	304	22.32	4.4		
Müziksel	Evet	234	19.90	4.9	2.707	0.007**
	Hayır	304	18.70	5.2		
Doğacı	Evet	234	21.61	4.2	0.403	0.687
	Hayır	304	21.45	4.5		
Sözel	Evet	234	16.07	6.1	0.924	0.356
	Hayır	304	15.61	5.1		
Görsel	Evet	234	20.45	4.1	2.509	0.012*
	Hayır	304	19.47	5.1		
Çoklu Zeka	Evet	234	192.17	27.5	4.519	0.000**
	Hayır	304	180.43	32.7		

**p<.01, *p<.05

Öğrencilerin çoklu zeka özelliklerinin okul takımında olma durumuna göre nasıl değiştiğine ilişkin bağımsız gruplar T testi bulguları Tablo 18’de sunulmuştur. Okul takımında bulunan öğrencilerin çoklu zeka puan ortalamalarının okul takımında bulunmayan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde okul takımında olan öğrencilerin çoklu zekayı yordayan bedensel, varoluşçu, kişilerarası, içsel, mantıksal, müziksel ve görsel değişkenlerine ilişkin puan ortalamalarının okul takımında bulunmayan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu da görülmektedir. Buna göre okul takımında bulunmanın öğrencilerin çoklu zeka puanlarına olumlu etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 19. Sporun yaşam becerilerine etkileri ile çoklu zeka alanları arasındaki ilişki

	Zaman Yönetimi	İletişim	Liderlik	Takım çalışması	Sosyal Beceri	Duygusal Beceri	Amaç Belirleme	SYBE
Bedensel	0.495**	0.463**	0.482**	0.511**	0.572**	0.486**	0.483**	0.572**
Varoluşçu	0.436**	0.432**	0.479**	0.543**	0.485**	0.516**	0.529**	0.562**
Kişilerarası	0.537**	0.505**	0.563**	0.619**	0.615**	0.510**	0.498**	0.635**
İçsel	0.309**	0.414**	0.429**	0.512**	0.414**	0.407**	0.401**	0.480**
Mantıksal	0.464**	0.464**	0.530**	0.555**	0.493**	0.420**	0.516**	0.568**
Müziksel	0.323**	0.320**	0.306**	0.347**	0.338**	0.326**	0.380**	0.382**
Doğacı	0.271**	0.324**	0.332**	0.347**	0.395**	0.314**	0.408**	0.391**
Sözel	0.320**	0.279**	0.198**	0.197**	0.236**	0.253**	0.334**	0.290**
Görsel	0.305**	0.353**	0.366**	0.442**	0.394**	0.316**	0.377**	0.423**
ÇOKLU ZEKA	0.515**	0.525**	0.540**	0.596**	0.581**	0.524**	0.581**	0.634**

**p<0.01

Öğrencilerin sporun yaşam biçimlerine etkileri ile çoklu zeka alanları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacı ile Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Tablo 19 incelendiğinde çoklu zeka alanları ile SYBE boyutları arasında pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişkilerin olduğu gözlenmektedir. Sadece zaman yönetimi ile doğacı zeka=0.271, p<0.05 ve sözel zeka ile liderlik r=0.198, p<0.05 arasında düşük düzeyde bir ilişki söz konusudur. Çoklu zeka alanları ile SYBE arasındaki korelasyon incelendiğinde bedensel r=0.572, p<0.05, varoluşçu r=0.562, p<0.05, kişilerarası r=0.635, p<0.05, mantıksal r=0.568, p<0.05 ve içsel r=0.480, p<0.05 zeka puanları ile SYBE puanları arasındaki ilişkinin orta ve üstünde olduğu görülmektedir. Öte yandan SYBE ile çoklu zekanın boyutları arasındaki en düşük ilişkiler sözel r=0.290, p<0.05, müziksel r=0.382, p<0.05 ve doğacı r=0.391, p<0.05 zeka puanı arasında bulunmuştur. Çoklu zeka ve SYBE arasında ise pozitif yönde yükseğe yakın düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir r=0.634, p<0.05.

Tablo 20. Çoklu zeka alanlarının sporun yaşam becerileri üzerindeki etkilerin yordanmasına ilişkin Regresyon Analizi

Değişken	B	Standart Hata B	β	T	P
Sabit	33.127	4.606		7.192	0.000
Bedensel	1.289	0.224	0.245	5.758	0.000
Varoluşçu	0.933	0.247	0.180	3.777	0.000
Kişilerarası	1.412	0.233	0.287	6.059	0.000
Mantıksal	1.212	0.252	0.207	4.817	0.000
Doğacı	-0.606	0.232	-0.110	-2.615	0.009

Bağımlı Değişken: SYBE
R= 0.706 R²=0.498 Düzeltilmiş (Adj) R² =0. 494 F(5.532)= 105.690 p=0.000

Öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etkisinin onların çoklu zeka düzeylerine göre ne derece değiştiğinin incelenmesi amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi bulgularına dair sonuçlara Tablo 20’de yer verilmiştir. Çoklu regresyon analizi adimsal yöntemle yapılmış olup SYBE’nin anlamlı yordayıcıları olan çoklu zeka boyutları Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20 incelendiğinde çoklu zeka alanlarının sporun yaşam becerilerine etkisini yordamasına ilişkin kurulan çoklu regresyon modelinin bir bütün olarak anlamlı olduğu görülmektedir; F(5.532)= 105.690 p<.05. Bedensel, varoluşçu, kişilerarası, mantıksal ve doğacı zeka puanı, birlikte sporun yaşam becerilerine etkisinin %50’sini açıklamaktadır (R²=0.498). Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerin SYBE üzerindeki görece önem sırasının kişilerarası zeka, bedensel zeka, mantıksal zeka, varoluşçu zeka ve doğacı zeka olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde bu değişkenlerin her birinin SYBE üzerinde anlamlı birer yordayıcı oldukları görülmektedir (p<0.01).

Tablo 21. Çoklu zeka alanlarının sporun yaşam becerileri üzerindeki etkilerin yordanmasına ilişkin Regresyon Analizi

Değişken	B	Satandart Hata B	β	T	P
Sabit	33.453	4.838		6.915	0.000
Çoklu_Zeka	0.489	0.026	0.634	18.997	0.000

Bağımlı Değişken: SYBE
R= 0.634 R²=0.402 Düzeltilmiş (Adj) R² =0.401 F(1.536)=360.903 p=0.000

Tablo 21’de çoklu zeka toplam puanının SYBE üzerindeki yordayıcılığı incelenmiştir. Çoklu zeka puanının sporun yaşam becerilerine etkisini yordayan basit doğrusal regresyon modeli anlamlıdır; $F(1,536)=360.903$ $p<.05$. Çoklu zeka puanı sporun yaşam becerilerine etkisinin %40’ını açıklamaktadır ($R^2=0.402$). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu çoklu zekanın SYBE’nin anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir ($p<0.01$).

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırma da lise öğrencilerinin çoklu zekâ alanları ile sporda yaşam becerileri arasındaki ilişkinin incelenerek, çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler sonucunda katılımcılar arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı derecede farklılık tespit edilmiştir. Sporun yaşam becerilerine etkilerini yordayan zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal ve duygusal beceri ve amaç belirleme değişkenlerine ilişkin puan ortalamalarının kadın öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre sporun erkek öğrencilerin yaşam becerilerine etkilerinin kadın öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Litereatür incelendiğinde çalışmamızla paralellik gösteren araştırmalar mevcuttur. Koton vd. (2009) ilköğretim öğrencileri ile yaptıkları çalışmada erkek öğrencilerin spor okullarına ve kurslarına gönderilme yüzdesi kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Fasting ve Prister (1999) tarafından Türkiye’de kadınların spora katılımı hususunda yapılan araştırmada, sosyal statü ve ikamet yeri, aile ilişkileri, okul başarısının önemi, sporun erkeğe özgü bir faaliyet olarak görülmesi, çalışma şartlarının ağırlığı, ailenin önemi, kadınların sporu bir eğlence olarak görmemesi, beden ve güzellik algısı ve örtünme gibi faktörlerin kadınların spora katılımını olumsuz olarak etkilediği görülmektedir. Çimen ve Yaman (2020) beden eğitimi ve spor yüksek okulunda öğrenim gören öğrencilerin spora başlama nedenleri ve beklentileri araştırmalarında, öğrencilerin spora başlamaları ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Varol vd. (2017) Bartın üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin spora yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik araştırmalarında erkek öğrencilerin spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma düzeyleri, kız öğrencilere oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Singh ve Devi (2013) tarafından Hindistan’da Manipur’da 180 üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmada, araştırmaya katılanların spor branşlarına ve oyunsal aktivitelere karşı olumlu tutum gösterdikleri bununla birlikte erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla oyunsal aktivitelere ve spor branşlarına karşı daha olumlu bir tutum sergiledikleri görülmektedir. Kangalgil vd. (2006) tarafından yapılan çalışmada lise öğrencilerinin, beden eğitimi ve spora yönelik tutum

puanları ortalamaları yüksek olmakla beraber erkek öğrencilerin tutum puanlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Mevcut araştırmada erkek öğrencilerin sporda yaşam becerileri puan ortalamalarının kadın öğrencilerden yüksek olmasının nedeni çalışma grubundaki liselerin sporsal tesisler açısından yetersiz olması bununla birlikte ildeki spor tesislerinin gerek ulaşım gerek kullanma saatlerinin erkek öğrencilere daha çok hitap etmesi ve ildeki kadın bireylerin spora bakış tutumlarının olumsuz olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkeni ile sporda yaşam becerileri arasında anlamlı ilişkinin incelendiği analiz sonucunda; öğrencilerin sınıf düzeyine göre sporun yaşam becerilerine etkileri anlamlı derecede değişmektedir. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre SYBEÖ'nün alt boyutları olan zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal ve duygusal beceri ve amaç belirleme puanları da istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değişmektedir. Sınıf düzeyine göre ortalamalar incelendiğinde SYBE'nin tamamı ve alt boyutlarda en yüksek puan ortalamasına 12. sınıf öğrencilerinin sahip olduğu görülmektedir. İkili karşılaştırma sonuçları da 12. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf düzeylerine göre SYBE ve alt boyut puanlarının istatistiksel olarak yüksek olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifade ile 12. sınıf öğrencilerinin zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal beceri, duygusal beceri ve amaç belirleme gibi sporun yaşam becerilerine etkileri diğer sınıf düzeylerindeki öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu söylenebilir. Taşçı (2019), sporun ortaokul öğrencilerinin yaşam becerilerine etkisini araştırdığı çalışmada; sınıf düzeyi değişkenine göre yaşam becerilerinden amaç belirleme alt boyutu hariç diğer alt boyutların tümünde istatistiksel olarak önemli fark olduğunu bildirmiştir ve araştırma sonucuna göre, 5. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf düzeylerine göre, takım çalışması, zaman yönetimi, sosyal beceri, iletişim, liderlik ve duygusal beceriler bakımından yaşam becerilerini spor etkinlikleriyle daha yüksek seviyede öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ryan ve Dziewaltowski (2002) ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmada, spor faaliyetlerinin etkisiyle 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin özgüvenlerinde artış olduğu, sosyal becerilerinin geliştiği ve girişken olduklarını belirlemişlerdir. Mevcut araştırmada sınıf düzeyine göre farklılıkların olmasının nedeni 12. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf düzeylerine göre yaşam tecrübelerinin ve bilgi birikimlerinin daha fazla olması, spor deneyimlerinin ve etkilerinin çoğalması, tecrübelerini yaşama daha iyi

aktarabilmeleri ve örneklem sayılarının farklılığı gibi nedenlerden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin aile gelir düzeyi değişkeni ile sporda yaşam becerileri arasında ilişkinin incelendiği analiz sonucunda; Yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal ve duygusal beceri puan ortalamaları orta gelir düzeyine sahip öğrencilerden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Amaç belirleme boyutunda ise çok yüksek gelire sahip öğrencilerin puan ortalamaları çok düşük gelir düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksekken bu boyutta da yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalaması orta gelir düzeyine sahip öğrencilerin puan ortalamasından yüksek olmasına rağmen bu fark istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Sporun yaşam becerilerine etkisine ilişkin genel puan ortalaması incelendiğinde aile geliri yüksek olan öğrencilerin puan ortalamasının gelir düzeyi orta olan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir. Öte yandan gelir düzeyi çok yüksek olan öğrencilerin SYBE puan ortalaması gelir düzeyi düşük olan öğrencilerden yüksek olmasına rağmen bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Mayer (1997) yapmış olduğu çalışmada, aile gelir düzeyinin sporun yaşam becerileri üzerinde önemli bir fark yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Taşkın (2017)'nin yapmış olduğu araştırmaya göre öğrencilerin ailelerinin gelir durumları ile öğrencilerin başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını fakat öğrencilerde spor değişkenine göre yapılan analizlerde yaşam becerilerinden duygusal boyut hariç hepsinde istatistiki olarak önemli farklar olduğunu tespit etmiştir. Koton, Hergüner ve Yaman (2009) Sakarya ilinde yapmış oldukları sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile faktörünün etkisi isimli araştırmalarında 4,5,6,7,8.sınıf spor yapan öğrencilere anket ölçeği uygulanmış ve yapılan çalışma sonucunda; ailenin gelirinin yüksek olmasının, çocuğun spor merakı ve spor yapması üzerindeki etkinin yüksek olduğu, özellikle ailenin spora ilgisinin de çocuk üzerinde olumlu etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hergüner (2001) maddi durumu iyi olup özel okula gidebilen çocukların maddi durumu orta veya düşük olan çocuklara oranla spor yapmak için imkanlar ve yetersizliklerle yaşamlarında da daha az karşılaştıklarını tespit etmiştir. Aile geliri yüksek olan öğrencilerin spora yönelmelerinin, ailelerin gelirleri ile doğru orantılı olarak, spor komplekslerinden, ücretli spor salonlarından kolay

faaydalanabildikleri ve spor malzemelerine daha rahat ulaşabildikleri bunun göstergesi olabilir.

Öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkeni ile sporda yaşam becerileri arasında ilişkinin incelendiği analiz sonucunda; SYBE ve alt boyutlarının puan ortalamaları öğrencilerin baba eğitim düzeylerine paralel olarak artış göstermektedir. Ancak bu artış takım çalışması, duygusal beceri boyutlarında ve ölçeğin tamamında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Diğer bir ifade ile baba eğitim düzeyi lise ve niversite olan öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etkisi ile ölçeğin alt boyutları olan takım çalışması ve duygusal beceri puanları baba eğitim düzeyi ilkokul olanlara kıyasla anlamlı derecede yüksektir. Baba eğitim düzeyi arttıķa öğrencilerin yaşam becerilerinin de olumlu yönde arttığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin anne eğitim düzeyi değişkeni ile sporda yaşam becerileri arasında anlamlı ilişkinin incelendiği analiz sonucunda, SYBE ve alt boyutlarının puan ortalamaları öğrencilerin anne eğitim düzeylerine paralel olarak artış göstermekte olduğu görülmektedir. Bu artışın zaman yönetimi, takım çalışması ve amaç belirleme boyutlarında ve ölçeğin tamamında istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi niversite olan öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etkisi ile ölçeğin alt boyutları olan zaman yönetimi ve takım çalışması puanları anne eğitim düzeyi okuryazar ve ilköğretim olanlara kıyasla anlamlı derecede yüksektir. Ayrıca takım çalışması boyutunda annesi lise mezunu olan öğrencilerin annesi okuryazar olan öğrencilerden; amaç belirleme boyutunda ise annesi lise ve niversite mezunu olan öğrencilerin annesi okuryazar olan öğrencilerden puan ortalamaları anlamlı derecede yüksektir. Anne eğitim düzeyi arttıķa öğrencilerin yaşam becerilerinde olumlu yönde artış olduğu söylenebilir. Çalışma sonuçlarına benzer bulguları olan bir araştırmada, Taşcı (2020) anne ve baba eğitim seviyesi yükseldikçe yaşam becerileri alt boyutlarından sadece takım çalışması boyutu bakımından önemli düzeyde farklılık tespit etmiştir. imen ve Yaman (2020) niversite ğrencilerinin spora başlama ve spora yaklaşım ile anne eğitim düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği araştırma sonucunda spora teşvik alt boyutunda anlamlı farklılık tespit etmiştir.

Koton vd. (2009) Sakarya ilinde sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile faktörünün etkisini araştırdığı çalışmasında, ailenin eğitim düzeyinin çocuğun sporu

sevmesi ve spor yapması üzerindeki etkinin çocuktaki tutumu da olumlu etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Çağlayan vd. (2004) tarafından aile eğitim durumunun sporla ilişkisi araştırıldığında, spor yapan çocukların ailelerinin eğitim seviyesinin spor yapmayan çocukların ailelerine oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonucu ile karşılaştırıldığında Yücel vd. (2015) 19 ay süren ve 3562 katılımcının olduğu anket çalışmasında, anne ve babanın eğitimine göre çocukların spor tercihlerinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Jimnastik, tenis, yüzme gibi sporları tercih edenlerin aile eğitim seviyesi yüksek, futbol eğitimi alanların ailesinin ise daha çok ilköğretim ve lise olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Amman vd. (2000) spor yapan ve spora ilgi duyan ailelerin, çocuklarını da teşvik ettikleri ve eğitim düzeyi yüksek olan ailelerin de çocuklarını spor yapması konusunda yönlendirdikleri ve destek oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Tatal'ın (2011) yaptığı araştırma sonucunda ilköğretim okullarında velilerin beden eğitimi dersine olan ilgisi ve tutumu, öğrencileri desteklemesi, velinin eğitim seviyesine göre değişiklik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular neticesinde aile eğitim düzeyinin çocukların spora yönelmesinde ve hatta branş seçiminde etkili olduğu görülmüştür. Bunun nedeni eğitim seviyesi yüksek olan ebeveynlerin farkındalıklarının daha yüksek olması, kendi hayatlarında da spora yer vermeleri, sporu bir yaşam biçimi olarak görüyor olmaları olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Öğrencilerin okul takımı değişkeni ile sporda yaşam becerileri arasında ilişkinin incelendiği analiz sonucunda, okul takımında yer alan öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etki puan ortalamalarının okul takımında olmayan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde okul takımında olan öğrencilerin SYBE'yi yordayan zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal ve duygusal beceri ve amaç belirleme değişkenlerine ilişkin puan ortalamalarının okul takımında bulunmayan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu da görülmektedir. Buna göre okul takımında bulunan öğrencilerin yaşam becerilerine etkileri okul takımında bulunmayan öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Araştırma sonuçlarımızın aksine Şahin (2012), elit düzeyde takım sporu ve bireysel spor yapan iki grubun iletişim becerilerinin karşılaştırıldığı çalışmasında, sporun sosyalleşme sürecinde etkili olduğunu

ve insanlar arası iletişim becerilerinin geliştiğini fakat bireysel sporcu ya da takım sporcusu olmanın bu beceri üzerinde etkisi olmadığını belirtmiştir.

Yıldırım ve Özcan (2011) lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması isimli çalışmalarında, takım sporu yapan öğrencileri ve bireysel spor yapan öğrencileri duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal kontrol, duyuşsal duyarlılık, sosyal anlatımcılık ve sosyal duyarlılık yönünden incelemişler ve anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Gülşen vd. (2018) yaptıkları bireysel ve takım sporu yapan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin kendinle konuşma düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi isimli çalışmasında; bireysel spor yapan veya takım sporu yapan sporcularda hatta milli takımlarda olan sporcularda kendinle konuşma düzeylerinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özbekçi (1989) yaptığı araştırma sonucunda atletizm branşındaki sporcuların basketbol ve voleybol oynayan takım sporu oyuncularına göre müsabaka ortamı stresini daha yoğun yaşadıklarını belirtmiştir.

Öğrencilerin spor yapma değişkeni ile sporda yaşam becerileri arasında anlamlı ilişkinin incelendiği analiz sonucunda spor yapan öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etki puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde spor yapan öğrencilerin SYBE'yi yordayan zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal ve duygusal beceri ve amaç belirleme değişkenlerine ilişkin puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu da görülmektedir. Buna göre sporun spor yapan öğrencilerin yaşam becerilerine etkileri spor yapmayan öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Buğan (1999) spor faaliyetleri ile ilgilenen gençlerin sosyal becerilerinin, takım çalışmalarına yatkınlıklarının, liderlik vasıflarının, karar verme ve zaman yönetilme becerilerinin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Ryan ve Dzewaltowski (2002) çalışmalarında spor yapan gençlerde özgüvenlerinin arttığı, sorunlara daha kolay çözüm bulabildikleri ve daha sosyal oldukları tespit edilmiştir. Reynold vd. (1991) araştırmasında ise sporun yaşam kalitesini artırdığı ve diğer psikolojik değişkenlere olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Girmen, (2012) Eskişehir folklorunda geleneksel çocuk oyunlarının, öğrencilerin yaşam becerilerine olan etkisini araştırdığı çalışmada iletişim, karar verme, iş birliği ve takım olma, eğlenme, problem çözme, öz

yönetim, duygu yönetimi geleneksel çocuk oyunları ile birlikte geliştirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Botvin ve Griffin (2004) yaşam becerileri; eğitim, iş hayatı, sosyal hayat, sağlık, yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, empati, öz farkındalık ve bireysel ilişkiler gibi birden fazla durumu etkilemesinden kaynaklı olarak, bireyin hayatında çok önemli bir yer tuttuğunu belirtmişlerdir. Literatür incelemeleri sonucuna göre, yaşam becerilerinin bireyin hayatında çok önemli katkılarının olduğu birçok araştırmacı tarafından vurgulanmıştır (Claessens vd., 2007; Judge vd., 2005; Humphrey vd., 2011; Burton vd., 2001). Bununla birlikte Santrock (1998) ergenlik, bireylerin biyolojik, sosyal ve duygusal gibi birçok değişimin yaşandığı dönem olduğu için bu süreçte problemlerle daha verimli ve sağlıklı başa çıkabilmeye büyük katkısı olan yaşam becerilerinin ergenleri kötü alışkanlıklardan da uzak tuttuğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gençlerin yaşam becerilerini spor, müzik ve sanat gibi ders dışında faaliyetlerle daha rahat geliştirebileceklerini, sporun gençlerin yaşam becerilerine olumlu katkılar sağladığı ve gençlere pozitif duygular verdiği düşünülmektedir (Larson, 2000). Spor psikologları, spor deneyiminin gençlerin kişisel ve yaşam becerileri üzerine olumlu etkileri olduğunu vurgulamaktadırlar (Jones ve Lavalley, 2009; Gould ve Carson, 2010).

Araştırmada bir diğer ölçek olan çoklu zeka alanlarının, farklı değişkenler açısından incelenmesi sonuçlarına göre, cinsiyet değişkeni bakımından ölçekten elde edilen toplam puana göre kadın öğrenciler ve erkek öğrenciler arasında istatistiki olarak önemli bir fark bulunmamıştır. Ancak erkek öğrencilerin bedensel ve kişiler arası zeka puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kadın öğrencilerin ise sözel zeka düzeyinde erkek öğrencilere göre istatistiki olarak anlamlı derecede yüksek puan ortalamasına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Tunç (2008) cinsiyet değişkeni bakımından bedensel-kinestetik zeka, görsel-uzamsal zeka, sözel-dilsel zeka, sosyal zeka, müziksel zeka ve içsel zeka alanlarında önemli bir farklılık olduğunu belirtirken, İzci vd. (2007) öğrencilerin cinsiyet değişkeni bakımından zeka türleri arasında istatistiksel olarak önemli fark olmadığı bildirilmiştir. Yenilmez ve Çalışkan (2011) tarafından yapılan bir araştırmada, kadın öğrencilerin, çoklu zeka alanlarından sözel-dilsel zeka, görsel uzamsal zeka ve müziksel-ritmik zeka puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek

olduğu belirtilmiştir. Azar, Presley ve Balkaya (2003) 9. Sınıf öğrencilerine yaptıkları çalışmalarında kontrol grubu ve deney grubu oluşturulmuş ve toplam 2 hafta Çoklu Zeka Kuramı tabanlı ve geleneksel eğitim yöntemine dayalı dersler verilmiştir. Verilen dersler sonucu öğrencilerin başarı düzeyleri ve hatırlama düzeyleri ölçülmüştür. Araştırmada cinsiyet farkı olmaksızın Çoklu Zeka Kuramı baz alınarak uygulanan öğretimin öğrencilerin başarılarının, bilişsel süreç becerilerinin ve hatırlama düzeylerinin, deney grubu lehine olumlu yönde sonuçlandığı tespit edilmiştir.

Lale ve Gülaçtı (2020) üniversite öğrencilerinin ruminatif düşünme biçimlerinin ve sosyal iyi olma düzeylerinin duygusal zekâ düzeyleri ile ilişkisi çalışmalarında elde ettikleri bulgulara göre üniversite de okuyan kadın ve erkek öğrenciler arasında sosyal iyi olma, duygusal zeka ve tüm alt boyutlarında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Güç (2020), yaşları 14-17 yaş arasında değişen, Siirt ilinde lise okuyan 184'ü erkek ve 296'sı kadın olan toplamda 480 öğrenciye 5'li likert tipi "Çoklu Zekâ Envanteri" demografik özellikler ve rekreasyon tercihlerine yönelik seçeneklerden oluşan bir ölçekle değerlendirilme yapılmış ve elde edilen sonuçta rekreasyon tercihlerine ilişkin frekans analizinde doğa zekasını tercih ettikleri görülmüştür. Cinsiyet değişkeni ile zeka karşılaştırmasında ise kadınların sayısal ve bedensel zeka alanlarında, erkek öğrencilerin ise sosyal ve doğa zeka alanlarında daha yüksek puanlara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Kişinin erken yaşta neye yöneldiği hangi alanda kendisini ilerlettiği ve bilgi birikimini, yeteneğini kendi isteği doğrultusunda veya çevrenin etkisi ile şekillendirdiği söylenebilir.

Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkeni ile zeka alanları arasında anlamlı ilişkinin incelendiği analiz sonucunda öğrencilerin bedensel, kişilerarası, müziksel, doğacı sözel ve görsel zeka puanları buldukları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bu farkın hangi sınıf düzeylerinden kaynaklandığı incelenmiş ve 9. Sınıf öğrencilerinin bedensel zeka puanları 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinden; 12. sınıf öğrencilerinin ise 10. sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Benzer durum kişiler arası zeka boyutunda da görülmektedir. Kişilerarası zeka puanı 9.sınıf öğrencilerinin 10. sınıf öğrencilerinden, 12. sınıf öğrencilerinin ise 10. ve 11. sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Doğacı zeka boyutunda da 9. ve 12. sınıfların doğacı zekası 11. sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Görsel zeka boyutunda da 9.sınıf öğrencilerinin

görsel zeka puanı 10. ve 11. sınıf öğrencilerinden, 12. sınıf öğrencilerinin görsel zeka puanı da 10. sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Müziksel zeka ve sözel zeka boyutunda 9.sınıftan 12.sınıfa doğru zeka puan ortalamalarında bir artış olduğu görülmektedir. Bu zeka alanlarında 9. sınıf öğrencilerinin 11. ve 12. sınıf öğrencilerine müziksel ve sözel zeka puan ortalamaları anlamlı derecede düşüktür.

Toplam çoklu zeka puanının sınıf düzeyine göre ortalamaları incelendiğinde ortalamaların en yüksek 12. sınıf düzeyinde olduğu, bunu 9. sınıfın takip ettiği en düşük ortalamaların ise 10. sınıf düzeyindeki öğrencilerin olduğu görülmektedir. Bunun nedeni 9. sınıfların sınıf geçme endişesi, 12. sınıfların ise üniversite sınavına hazırlanması olduğu düşünülebilir. Bu ortalama farklılıkları 12. Sınıf ile 10. ve 11. sınıf arasında istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre öğrencilerin çoklu zeka puanlarının 12. sınıfta anlamlı derecede yükseldiği söylenebilir. Kahraman ve Bedük (2014) 6, 7, 8. sınıf olmak üzere toplam 181 üstün yetenekli öğrenci üzerinde yaptıkları çoklu zekâ alanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiği bulgularda 6.sınıf öğrencilerinin, sözel zeka, dilsel zekâ, doğacı zekâ ve içsel zekâ alanlarında diğer sınıflara göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Yıldız (2010) ve Karakurt (2012) de çalışmalarında 6. sınıf öğrencilerinin 8. Sınıf öğrencilere göre sözel dilsel ve doğacı zekâ düzeylerinin yüksek olduğu. 6. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin ise içsel zekâ düzeylerinin, 7. sınıf öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kocabaş ve Susar (2006) 2003-2004 Eğitim yılında özel ve devlet ilköğretim 4 ve 5. Sınıflarda eğitim gören toplam 96 öğrenciye uygulanan Ebeveynlerin ve Çocuklarının Çoklu Zeka Alanlarının Karşılaştırılması araştırmasında 4. sınıf öğrencilerine göre 5. Sınıf öğrencileri daha yüksek mantıksal-matematiksel zekaya sahip olduğu belirtilmiştir.

Öğrencilerin aile gelir düzeyi değişkeni ile zeka alanları arasında anlamlı ilişkinin incelendiği analiz sonucunda öğrencilerin aile gelir düzeylerine göre çoklu zeka alanlarından kişiler arası, içsel, mantıksal, müziksel ve doğacı zeka puanları istatistiksel olarak anlamlı derecede değişmiştir. Gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin kişilerarası ve içsel zeka puanları gelir düzeyi orta olan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Öte yandan gelir düzeyi çok yüksek olan öğrencilerin mantıksal zeka puan ortalaması gelir düzeyi düşük olan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksektir. Müziksel zeka boyutunda ise gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin orta olan öğrencilere; çok yüksek olan öğrencilerin ise düşük

olan öğrencilere kıyasla müziksel zeka puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Genel çoklu zeka puan ortalamaları incelendiğinde hem gelir düzeyi çok yüksek bulunmuştur. Genel çoklu zeka puan ortalamaları incelendiğinde hem gelir düzeyi çok yüksek olan öğrencilerin düşük olanlara kıyasla hem de gelir düzeyi yüksek olanların orta olanlara kıyasla çoklu zeka puan ortalamaları yüksektir. Ancak ortalamalar arasındaki bu farklılık sadece aile gelir düzeyi çok yüksek ve düşük olan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmıştır. Çalışmamıza paralel olarak Karakurt (2012) ortaokul öğrencilerine yaptığı çoklu zeka alanlarının belirlenmesi araştırmasında aile ekonomik durumu ile çoklu zeka alanları arasında anlamlı ilişki olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Zateroğlu (2014) ise “Altı yaşındaki çocukların anne baba tutumları ile çoklu zekâ alanları ve grup içi etkinlik düzeyleri arasındaki ilişki” çalışmasında ailenin gelir düzeyi ile çoklu zeka alanları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Buna karşın Yaylalı (2019) Afyon ilinde, 7. sınıf öğrencilerinin çoklu zekâ alanlarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği çalışmasında, öğrencilerin aile gelir düzeyi ile çoklu zeka alanları arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Aile eğitim düzeyi değişkeni göz önüne alındığında, öğrencilerin anne eğitim düzeyleri onların hem çoklu zekaya ilişkin genel puanlarını hem de çoklu zekanın boyutlarına ilişkin puanlarını istatistiksel olarak anlamlı derece etkilemektedir. Çoklu zeka ölçeğinin tüm alt boyutlarında anne eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin zeka alanına ilişkin puan ortalamalarının da yükseldiği görülmektedir. Sadece içsel zeka boyutunda ortalamalardaki bu artış istatistiksel olarak anlamlı değildir. Diğer tüm alanlarda ve ölçeğin tamamında annesi okuryazar olan öğrencilerin çoklu zeka ve alt boyut puan ortalamaları annesi ilköğretim, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerden anlamlı derecede düşük bulunmuştur. Bu bulgulara ek olarak varoluşçu, mantıksal ve sözel zeka alanında annesi lise mezunu olan öğrencilerin zeka puanı ortalamaları annesi ilköğretim mezunu olanlardan anlamlı derecede yüksektir. Sonuç olarak anne eğitim düzeyinin yüksekliğinin öğrencilerin çoklu zeka puanlarını olumlu düzeyde etkilediği söylenebilir. Baba eğitim düzeyi ile çoklu zeka arasındaki bağlantıda ise öğrencilerin çoklu zeka genel puan ortalaması ile bedensel ve doğacı alt boyutlarının puan ortalamaları öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir. Babası lise mezunu olan öğrencilerin bedensel zeka puan

ortalamaları babası ilköğretim ve üniversite mezunu olan öğrencilerden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Doğacı zeka boyutunda ise babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin babası lise mezunu olan öğrencilere kıyasla; babası lise mezunu olan öğrencilerin ise babası üniversite mezunu olanlara kıyasla doğacı zeka puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çoklu zeka puan ölçeğinin genel ortalaması incelendiğinde ise babası lise mezunu olan öğrencilerin çoklu zeka puanı genel ortalamaları babası ilköğretim ve üniversite olan öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Bu bulgulara göre, annenin çocuğa bilgi aktarımlarının babaya göre daha fazla olduğu düşünülebilir. Çalışmamıza paralel olarak Abacı ve Baran (2007) yaptıkları üniversite öğrencilerinin çoklu zeka düzeyleri ile bazı değişkenler arasındaki ilişki çalışmalarında anne eğitim düzeyinin yüksek olmasının öğrencide sadece müzik yeteneğinde farklılık kazandırmıştır. Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin çoklu yetenekleri ise eğitim durumu düşük olan babaların çocuklarına göre anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular doğrultusunda eğitim seviyesi yüksek aileler çocukları için daha fazla duygusal gelişimini destekleyici ve çoklu zeka alanlarını geliştirici aktiviteler ve ortamlar sağladığı düşünülebilir.

Okul takımında yer alan öğrencilerin çoklu zeka puan ortalamalarının okul takımında olmayan öğrencilere kıyasla istatistiki olarak önemli düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde okul takımında olan öğrencilerin çoklu zeka alanlarından bedensel, varoluşçu, kişilerarası, içsel, mantıksal, müziksel, doğacı, sözel ve görsel değişkenlerine ilişkin puan ortalamalarının okul takımında bulunmayan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulgulanmıştır. Buna göre okul takımında bulunmanın öğrencilerin çoklu zeka puanlarına olumlu etkisinin olduğu düşünülmektedir. Bunun nedeni takım içerisinde daha fazla sosyalleşmeleri, paylaşımda bulunmaları olabilir.

Öğrencilerin çoklu zeka özelliklerinin spor yapma durumuna göre nasıl değiştiğine ilişkin bulgular ise; spor yapan öğrencilerin çoklu zeka puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde spor yapan öğrencilerin çoklu zekayı yordayan bedensel, varoluşçu, kişilerarası, içsel, mantıksal, müziksel ve görsel değişkenlerine ilişkin puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde

yüksek olduğu da görülmektedir. Araştırmamıza paralel olarak Tekin ve Taşğın (2008) ortaöğretimdeki spor yapan ve yapmayan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zeka alanları arasındaki ilişkiyi inceledikleri bir çalışmada, spor yapan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki ilişki sonuçlarına göre; yaratıcılık düzeyleri ile sözel dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, görsel uzamsal, bedensel kinestetik zekâ, müziksel ve ritmik zekâ, sosyal zekâ, içsel zekâ, doğacı zekâ alanları arasında istatistiki olarak olumlu yönde önemli bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Aksine spor yapmayan öğrencilerde; yaratıcılık düzeyleri ile çoklu zeka alanları arasında önemli bir ilişkinin olmadığını bildirmişlerdir. Ermiş (2012) aktif spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre çoklu zeka alanlarını karşılaştırdığı çalışmasında, spor yapan kadın ve erkek öğrenciler arasında sözel zeka, mantıksal zeka, bedensel zeka, içsel zeka ve doğacı zeka bakımından önemli bir fark olmadığını ancak görsel zeka, müziksel zeka, sosyal zeka bakımından istatistiki olarak önemli farklar olduğunu bildirmiştir. Bayrak vd. (2005) yaptığı çalışmada spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerde sözel zeka alanları bakımından istatistiki olarak önemli bir fark olduğunu belirtmişlerdir. Nalbant (2011) 14 haftalık fiziksel aktivite programının Down Sendromlu çocukların motor gelişimleri ve günlük yaşam aktiviteleri üzerindeki etkisinin incelenmesi isimli çalışmasında 14 haftalık fiziksel aktivite programı sonucunda deney grubundaki down sendromlu öğrencilerin, motor beceri ve günlük yaşam becerilerini geliştirdiği tespit edilmiştir. Ermiş vd. (2018) erişkinlik aşamasındaki öğrencilerde spor ve çoklu zeka ilişkisinin incelendiği bir çalışmada, spor yapma durumlarına göre; sözel zeka, mantıksal zeka, görsel zeka, müziksel zeka, bedensel zeka, sosyal zeka, içsel ve doğacı zeka alanlarının tümünde istatistiki olarak önemli farklar bulunmuştur ve spor yapan öğrencilerin çoklu zeka puanlarının olumlu yönde olduğunu vurgulamışlardır. Hoerr (1996) yaptığı çalışmada okullarda 'Çoklu Zeka Kuramı' na göre seçilen faaliyetlerde öğrencilerin akademik olarak daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz ve Fer (2003) yaptığı çalışmada ise 'Çoklu Zeka Kuramı'na göre seçilen etkinliklerde öğrencilerin daha ilgili ve akademik alanda daha başarılı olduklarını tespit edilmiştir. Güllü ve Tekin (2009) spor lisesi öğrencilerine yaptığı çalışmada zeka alanları sıralamalarını bedensel zeka, sosyal zeka, içsel zeka, sözel zeka, doğacı zeka, mantıksal zeka, görsel ve müziksel zekâ olarak belirlenmiştir. Özdenek (2015) beden eğitimi ve spor faaliyetleri beden ve ruhun eğitilip

geliştirilmesinde en uygun ve en önemli eğitim aracı olarak gösterilebilir. Spor, bireyin sosyal davranışlarını düzenlerken zihinsel ve motorik olarak belirli bir seviyeye yükselten sağlık olarakta fizyolojik ve psikolojik yönden geliştiren, biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgu olduğunu belirtmiştir. Hillman vd. (2008); Ratey ve Sattelmair, (2009) birçok araştırmacı ve eğitimci, sporun zekayı geliştirdiği, kişiliğin ve karakter özelliklerinin gelişiminde rol oynadığını kabul etmektedirler. Spor düzenli yapıldığı zaman, bireyde öğrenmeyi, hafızayı ve konsantrasyonu artırarak, öğrencilerin akademik performanslarında artış olduğu bildirilmiştir. Yapılan araştırmalar yüksek oranda zekanın, yaratıcılıkla arasında istatistiki açıdan çok yüksek bir ilişkinin bulunmadığını belirtmişlerdir ayrıca bazı zeka türleri ve yaratıcılık arasında önemli ilişki olduğu bildirilmiştir (Sonmaz, 2002; Tekin, 2008).

Sonuç olarak, çoklu zeka ve yaşam becerilerini etkileyebilecek pek çok değişken bulunmaktadır. Bu değişkenler ihtiyaca göre değişiklik göstermektedir. Mevcut araştırmanın lise öğrencilerinin çoklu zeka ve yaşam becerileri üzerinde yapılan araştırmalar arasında öncülerden biri olma özelliği taşıdığı ve bu bakımdan geleceğimizin yetişkinleri olacak olan lise öğrencilerinin zeka boyutlarını belirlemesi ve öğrencilerin gereksinimlerine göre eğitim programlarını planlaması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

6. ÖNERİLER

Öneriler mevcut araştırmaya ilişkin öneriler ve benzer konu üzerine çalışacak olan diğer araştırmacılara ilişkin öneriler olmak üzere iki ayrı amaca yönelik sınıflandırılmıştır.

Mevcut araştırmaya ilişkin öneriler;

- Sporun sürdürülebilir olması için bu alışkanlıkların küçük yaşta kazandırılması oldukça önemlidir. Düzenli spor alışkanlıklarının kazandırılabilmesi ve sürdürülebilmesi için ders programlarındaki spor etkinlikleri saatlerini arttırılarak hareketli bir yaşam tarzının önemi ve kazançları hakkında aile ve öğrenci ekseninde farkındalık yaratılabilir.

Diğer araştırmacılara ilişkin öneriler;

- Ülkemizde çoklu zeka ve sporda yaşam becerilerini bir arada konu alan bilimsel çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Bu sayı nitelikli olarak artırılabilir ve sonuçları uygulamaya aktarılabilir.
- Bu araştırma yalnızca Yozgat'ta bulunan MEB'e bağlı resmi liselerde öğrenim gören öğrencilerle sınırlandırılmıştır. Yeni çalışmalarda diğer öğretim basamaklarını da içine alan daha büyük bir örneklem grubuyla boylamsal araştırmalar ortaya konulabilir.
- Sporun küçük yaşlardan itibaren çocuğun gerek vücuduna gerek çevreyi keşfetmesi ve yeterliliklerin farkına varması açısından önemini düşünerek çocuklarının spor yapmalarının önündeki engelleri ortadan kaldırarak onların spora karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacak etkinlikler düzenlenebilir.

7. KAYNAKÇA

Abacı, R., & Baran, A. (2007). Üniversite öğrencilerinin çoklu zeka düzeyleri ile bazı değişkenler arasındaki ilişki. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-13.

Abaoğlu, C. (1982). *Spor ansiklopedisi, günde 5 dakika size neler kazandırır. (Sporun tıbbi yönü)*. İstanbul: Yelken Matbaası.

Akkuş, B.Ç. (2019). *İlkokul 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin saldırganlık, duygusal zeka ve doğum sıraları arasındaki ilişki*. (yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü Erciyes Üniversitesi. Kayseri.

Allan, J., & Zaman, M. (2004). *Takımınızın yeteneklerini geliştirmede zaman yönetimi*. Hayat Yayınları.

Alpar, R. (2011). *Çok değişkenli istatistiksel yöntemler*. Ankara: Detay Yayıncılık, 286-301.

Altan, M. Z. (1999). *Çoklu zeka kuramı*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Altıntaş, Ö. C. (2009). *Duygusal zekâ elemanlarının liderlik tarzları ve örgütsel sonuçlar üzerindeki etkisi: ısparta ili ilköğretim okullarında bir uygulama*. (yayınlanmamış doktora tezi). Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Gebze.

Amman, M.T. (2000). *Spor sosyolojisi*. C. İkizler (Ed.). *Sporda sosyal bilimler*. (Bölüm 3). İstanbul. Alfa.

Aracı, H. (1999). *Öğretmen ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi*, (2. Baskı). Ankara: Bağırhan Yayınevi.

Arıkan, A. N., Göktaş, Z., & Yıldırım, İ. (2004). *Farklı branşlardaki spor seyircilerinin spor ortamına ilişkin görüşleri*.

Avcıoğlu, H. (2007). *Etkinliklerle sosyal beceri öğretimi*. Kök Yayıncılık.

Aydın, N. (2010). *Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka ve umut düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabzon.

Azar, A., İrfan, A. P., Presley, A. İ., & Balkaya, Ö. (2006). Çoklu zekâ kuramına dayalı öğretimin öğrencilerin başarı, tutum, hatırlama ve bilişsel süreç becerilerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 45-54.

Bacanlı, H. (2014). *Sosyal beceri eğitimi*. (5 baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Balyan, M. (2009). *İlköğretim 2. kademe ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları, sosyal beceri ve özyeterlik düzeylerinin karşılaştırılması*. Ege Üniversitesi. İzmir.

Başer, E. (1998). *Uygulamalı spor psikolojisi*. Ankara: Sporsal Kuram Dizisi, Bağırhan Yayınevi.

Batty, G. D., Deary, I. J., Schoon, I., & Gale, C. R. (2007). Childhood mental ability in relation to food intake and physical activity in adulthood: the 1970 British Cohort Study. *Pediatrics*, 119(1), e38-e45.

Baumann, S. (1994). *Uygulamalı spor psikolojisi*. Trans: C. İkizler.

Bayrak, Ç., Çeliksoy, M. A., & Çeliksoy, S. (2005). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarındaki öğrencilerin Çoklu Zekâ Kuramına İlişkin Zekâ Profilleri ve Uygulanan Yetenek Giriş Sınavları İle İlişkisi, 10-11 Haziran, Bursa: 4. *Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu*.

Bayrakçı, Y.V. (2008). *Yetişkinlerde fiziksel aktivite*. Ankara: Klasmat Matbaacılık.

Belenli, T. (2014). *Tarih öğretimi ve çokluzeka kuramı: tarih nasıl öğretilir*. İstanbul: Yeni İnsan.

Bentler, P. M., & Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological bulletin*, 88(3), 588.

Botvin, G. J., & Griffin, K. W. (2004). Life skills training: Empirical findings and future directions. *Journal of primary prevention*, 25(2), 211-232.

Bozkurt, E., Yenilmez, K.(2006). Matematik öğretiminde çoklu zeka kuramına yönelik öğretmen düşünceleri. *Mehmet Akif Ersoy Eğitim Fakültesi Dergisi*, 90 -113.

Buğan, M. G. (1999). *Yetişkin zihin engelli kadınların günlük yaşam becerilerini gerçekleştirme durumlarının belirlenmesi* (Master'sthesis, Anadolu Üniversitesi).

. Burton D, Naylor S, Holliday B. Goal setting in sport: Investigating the goal effectiveness paradox. In R. Singer, H. Hausenblas, & C. Janelle (Eds.), *Handbook of sport psychol*, 2 nd ed. New York: Wiley.2001: 497-528.

Bümen, N. T. (2005). *Okulda Çoklu zeka kuramı*. Ankara: Pegem.

Camiré, M., Trudel, P., & Forneris, T. (2009). High school athletes' perspectives on support, communication, negotiation and life skill development. *Qualitative research in sport and exercise*, 1(1), 72-88.

Canel, A. (2012) *Aile yaşam becerileri*. (2. Basım), EDAM Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi İstanbul, 2012, p: 6-38.

Capuzzi, D., & Gross, D. R. (Eds.). (2014). *Youth at risk: A prevention resource for counselors, teachers, andparents*. John Wiley&Sons.

Cengizhan, S. (1997). *ÜniversiteÖğretim Elemanlarının Yaratıcılık Kapasitelerinin Değerlendirilmesi*. (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Chou, C. P., & Bentler, P. M. (1995). Estimates and tests in structural equation modeling. In R. H. Hoyle (Ed.), *Structurale quation modeling: Concepts, issues, andapplications*(pp. 37–55). ThousandOaks, CA: Sage.Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., ve Tatham, R. L. (2014). *Multivariate data analysis*..Essex, England.

Claessens, B. J., Van Eerde, W., Rutte, C. G., &Roe, R. A. (2007). A review of the time management literature. *Personnelreview*.

Cotterill, S. T., & Fransen, K. (2016). Athlete leadership in sport teams: Current understanding and future directions. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 9(1), 116-133.

Creed, P. A., Patton, W., & Prideaux, L. A. (2007). Predicting change over time in career planning and career exploration for high school students. *Journal of adolescence*, 30(3), 377-392.

Çağlayan, A., Çalık, F., Sivrikaya, K., & Kahveci, M. (2004). 12-15 yaş grubu spor yapan öğrencilerle spor yapmayan öğrencilerin okul başarıları yönünden karşılaştırılması. *10. ICHBER-SD Avrupa Kongresi & SBD 8. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 17-20 Kasım, Antalya.

Çaha, Ö. (2000). *Spora yaslanarak bir nefes alma*. Ankara: Beta Yayınevi.

Çilingir, A. (2006). *Fen lisesi ile genel lise öğrencilerinin sosyal becerileri ve problem çözme becerilerinin karşılaştırılması*. (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

ÇİMEN, E., & YAMAN, M. D. (2020). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Spora Başlama Nedenleri ve Beklentileri (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği). *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 25-39.

Danish, S., Forneris, T., Hodge, K., & Heke, I. (2004). Enhancing youth development through sport. *World leisure journal*, 46(3), 38-49.

Delice, M., & Günbeyi, M. (2013). Duygusal zekâ ve liderlik ilişkisinin incelenmesi: Polis teşkilatı örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(1), 209-239.

Demirel, Ö., Başbay, A., & Erdem, E. (2006). *Eğitimde çoklu zekâ: Kuram ve uygulama*. Pegem A Yayıncılık.

Deniz, M. E. (2002). *Üniversite öğrencilerin karar verme stratejileri ve sosyal beceri düzeylerinin TA-baskın ben durumları ve bazı özlük niteliklerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. (Doctoral dissertation), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, O. (2005). *Spor Psikolojisi*. (2. Baskı). Adana: Nobel Kitabevi, 70.

Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: informing development of a conceptual model of health through sport. *International journal of behavioral nutrition and physical activity*, 10(1), 1-21.

Erkan N. (1998). *Yaşam boyu spor*. Ankara: Bağırhan Yayinevi.

Ermış, E. (2012). *Aktif spor yapan ve yapmayan üniversiteöğrencilerinin bazı değişkenlere göre çoklu zekalarını karşılaştırılması*. (doktora tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Samsun.

Eröz, S. S. (2011). *Duygusal zeka ve iletişim arasındaki ilişki: Bir uygulama*.

Eryılmaz, N. (2010). *Çocuk yuvasında ve ailesinin yanında kalan 6 yaş çocuklarının duygusal becerilerinin karşılaştırılması*. (Doctoral dissertation). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

Fasting, K., & Pfister, G. (1999). *Opportunities and barriers for women in sport: Turkey*. Women of Diversity Productions.

Faupel, A. (Ed.). (2003). *Emotional literacy: assessment and intervention: ages 11 to 16. User's guide*. GL Assessment.

Fişek, K. (1998). *Devlet politikası ve toplumsal yapıyla ilişkileri açısından dünya'da Türkiye'de spor yönetimi*. Bağırhan Yayinevi.

Fraser-Thomas, J., & Côté, J. (2009). Understanding adolescents' positive and negative developmental experiences in sport. *The sport psychologist*, 23(1), 3-23.

Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.

Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*. New York: Basic Books.

Gardner, H. (2010). *Çoklu zekâ kuramı zihin çerçeveleri*. (2. Baskı). (Ebru Kılıç Çev.). İstanbul: Alfa Yayinevi.

Gardner, H. E. (2000). *Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st century*. Hachette UK.

Gardner, H., (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences For The 21th Century*. New York: Basic Books.

Gardner, H., (2006). *Multiple Intelligences: New Horizons*. New York: Basic Books.

Gezer, E. D., Aslan, C. S., Dalkıran, O., & Kılıcıgil, E. (2017). Farklı Spor Branşlarındaki Elit Sporcuların Sosyal Beceri Düzeylerinin Seçilmiş Değişkenler Açısından Karşılaştırılması-Comparison Of Social Skill Levels Of Elite Sportsmen At Different Sports Branches According To Selected Variables. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22), 251-258.

Girmen, P. (2012). Eskişehir folklorunda çocuk oyunları ve bu oyunların yaşam becerisi kazandırmadaki rolü. *Milli Folklor*, 24(95).

Gould, D., & Carson, S. (2008). Life skills development through sport: Current status and future directions. *International review of sport and exercise psychology*, 1(1), 58-78.

Gould, D., & Carson, S. (2010). The relationship between perceived coaching behaviors and developmental benefits of high school sports participation. *Hellenic journal of psychology*, 7(1), 298-314.

Gould, D., Chung, Y., Smith, P., & White, J. (2006). Future directions in coaching life skills: Understanding high school coaches' views and needs. *Athletic Insights: The Online Journal of Sports Psychology*, 18(3).

Gould, D., Flett, R., & Lauer, L. (2012). The relationship between psychosocial developmental and the sports climate experienced by underserved youth. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(1), 80-87.

Göral, K., Saygın, Ö., & Karacabey, K. (2010). Amatör ve profesyonel futbolcuların beslenme bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1).

Gresham, F. M., Van, M. B., & Cook, C. R. (2006). Social skills training for teaching replacement behaviors: Remediating acquisition deficits in at-risk students. *Behavioral Disorders*, 31(4), 363-377.

Güçlü D. (2001). Zaman yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25:87- 106.

Gülşen, D. B. A., Yıldız, A. B., Bayköse, N., & Eryücel, M. E. (2018). Bireysel ve takım sporu yapan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin kendinle konuşma düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 58-66.

Gürbüz, M., & Aydın, A. H. (2012). Zaman kavramı ve yönetimi. *KSU Sos Bil Dergisi*, 9(2), 1-20.

Gürel, E., Tat, M.(2010). Çoklu Zekâ kuramı: tekli zekâ anlayışındançoklu zekâ yaklaşımına. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 3/11 Bahar 2010, 336- 356.

Hendricks, P. A. (1996). Targeting life skills model. *Iowa State University Extension*.

Hergüner, Gülten. (2001). *Farklı liselerdeki sporcu öğrencilerin problem ve beklentilerinin belirlenmesi ankara il örneği*, (basılmamış doktora tezi), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Hettinger, T., & Muller, E. A. (1953). Muscle capacity and muscle training. *Arbeitsphysiologie; internationale Zeitschrift für angewandte Physiologie*, 15(2), 111-126.

Hillman, C. H., Erickson, K. I., & Kramer, A. F. (2008). Be smart, exercise your heart: exercise effects on brain and cognition. *Nature reviews neuroscience*, 9(1), 58-65.

Hoerr, TR (1996). Introducing the theory of multiple intelligences. *NASSP Bulletin*, 80 (583), 8-10

Holt, N. L., Tink, L. N., Mandigo, J. L., & Fox, K. R. (2008). Do youth learn life skills through their involvement in high school sport? A case study. *Canadian Journal of Education/Revue canadienne de l'éducation*, 281-304.

Hooper, D., Coughlan, J., &Mullen, M. (2008, September). Evaluating model fit: a synthesis of the structural equation modelling literature. In 7th European Conference on Research methodology for business and management studies (pp. 195-200).

Humphrey, N., Kalambouka, A., Wigelsworth, M., Lendrum, A., Deighton, J., & Wolpert, M. (2011). Measures of social and emotional skills for children and young people: A systematic review. *Educational and Psychological Measurement, 71*(4), 617-637.

İnal A. (2015). *Beden Eğitimi ve Spor Bilim*. İstanbul: Nobel Yayınevi.

İşler H. (2013). *Türk Spor Tarihi Geleneksel Aba-şalvar Güreşlerimiz*. İstanbul: Turna Yayınları.

İzci, E., Kara, A., Dalaman, F. (2007). Dershane öğrencilerinin çoklu zeka kuramı açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21*, 1-14.

İlter, İ. (2019). *Ortaokulda okuyan aktifatletizm sporcularının yaratıcılık ve çoklu zekâ alanlarıyla olan ilişkilerinin araştırılması*. (yüksek lisans tezi). Amasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Amasya.

İnal, R. (2008). *Küreselleşme ve Spor*. Evrensel Basım.

İşler, H. (2001). *Beden eğitimi ve spor el bilgileri kitabı*. Baskı, Niğde: Lazer Ofset Matbaa.

Jones, M. I., & Lavallee, D. (2009). Exploring the life skills needs of British adolescent athletes. *Psychology of sport and Exercise, 10*(1), 159-167.

Jones, M. I., Dunn, J. G. H., Holt, N. L., Sullivan, P. J., & Bloom, G. A. (2011). Exploring the '5Cs' of positive youth development in sport. *Journal of Sport Behavior, 34*(3), 250-267.

Jonker, L., Elferink-Gemser, M. T., & Visscher, C. (2011). The role of self-regulatory skills in sport and academic performances of elite youth athletes. *Talent Development & Excellence, 3*(2), 263-275.

Judge, T. A., Bono, J. E., Erez, A., & Locke, E. A. (2005). Core self-evaluations and job and life satisfaction: the role of self-concordance and goal attainment. *Journal of applied psychology, 90*(2), 257.

Kahraman, S., & Bulut-Pedük, Ş. (2016). Üstün yetenekli/zekâlı 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin çoklu zekâ alanlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Üstün Yetenekliler Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi (UYAD)*, 2(1).

Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri (Vol. 5)*. Ankara: Turkey: Asil Yayın Dağıtım.

Kale, R & Erşen, E. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimlerine giriş*. Nobel Yayın Dağıtım.

Kandır, A., & Alpan, U. Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), 33-38.

Kangalgil, M., Hünük D., Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 48- 57.

Karakurt, E. (2012). *İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin çoklu zeka alanlarının belirlenmesi*. (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Kat, H. (2009). *Bireysel sporcularla takım sporcularının stres düzeyleri ve problem çözme becerilerinin karşılaştırılması*. (yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kayseri.

Kılıç, S. S. (2015). *Zaman yönetimi ve zamanı etkin kullanma (Rize aile hekimliği çalışanları örneği)*. (basılmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kline, T. J. (2005). Modern test theory: assumptions, equations, limitations, and item analyses. In *Psychological Testing: A Practical Approach to Design and Evaluation* (pp. 107-166). Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc.

Kocabaş, A., & Susar Kırmızı, F. (2006). Ebeveynlerin ve Çocuklarının Çoklu Zeka Alanlarının Karşılaştırılması. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (25).

Kotan, Ç., Hergüner, G., & Yaman, Ç. (2009). İlköğretim Okullarında Okuyan Sporcu Öğrencilerin Spor Yapmalarında Okul ve Aile Faktörünün Etkisi Sakarya İl Örneği. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 49-58

Köksal, M. S. (2006). Kavram öğretimi ve çoklu zekâ teorisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 473-480.

Lale Z. ,& Gülaçtı, F. (2020). Üniversite öğrencilerinin ruminatif düşünme biçimlerinin ve sosyal iyi olma düzeylerinin duygusal zekâ düzeyleri ile ilişkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(21), 201-231.

Larson, R. W. (2000). Toward a psychology of positive youth development. *American psychologist*, 55(1), 170.

Larson, R. W., Hansen, D. M., & Moneta, G. (2006). Differing profiles of developmental experiences across types of organized youth activities. *Developmental psychology*, 42(5), 849.

Leyla, U. L. U. S. (2018). Ergen bireyler için yaşam becerileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 516-537.

Lidaka, A., & Lanka, S. (2014). Acquisition of youth life skills. *European Scientific Journal*.

Mackenzie, R. A. (1989). *Zaman Tuzağı*, (Çev. Y. Güneri), İlgı Yayıncılık, İstanbul.

Mayer, J. D., & Salovey, P. (1993). The intelligence of emotional intelligence.

Mayer, S. E. (1997). *What Money can't buy: Family income and children's life chances*. Harvard University Press.

McElwain, N. L., Halberstadt, A. G., & Volling, B. L. (2007). Mother-and father-reported reactions to children's negative emotions: Relations to young children's emotional understanding and friendship quality. *Child development*, 78(5), 1407-1425.

Mengütay, S. (1997). *Morpa spor ansiklopedisi*, 2, 156-249.

Mertler, C. A., & Rachel, A. (2005). *Vannatta. 2005. Advanced and multivariate statistical methods*, 3.Edition.

Moran, S., Kornhaber, M., and Gardner, H. (2006). Orchestrating Multiple Intelligences. *Educational Leadership*, 64(1), 22-27.

Muallimoğlu, N. (1998). *Çocuklara ve gençlere beden eğitimi*. İstanbul: Avcıol Basım.

Murthy, C. V. (2016). Issues, problems and possibilities of life skills education for school going adolescents. *The International Journal of Indian Psychology*, 3(3), 56-76.

Nalbant, S. (2011). *14 haftalık fiziksel aktivite programının Down Sendromlu çocukların motor gelişimleri ve günlük yaşam aktiviteleri üzerindeki etkisinin incelenmesi*.

Norman, M. N., & Jordan, J. C. (2006). Targeting life skills in 4-H. *University of Florida Extension*. Retrieved September, 26, 2012.

Otrav, N. (2005). Sporun Sosyalleşmeye Etkileri. *Spor Eğitiminin ve Performansının Felsefi Temelleri Sempozyumu*, Manisa.

Önder, A. (2003). *Okul öncesi çocukları için eğitici drama uygulamaları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Özbekçi, F. (1989). *Farklı spor dallarında yaşanan müsabaka stres düzeylerinin araştırılması*. (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Özbey, Ç. (2006). *Çocuk gelişiminde yaşanan sorunlar*. İnkılap Kitabevi.

Özbey, S. (2009). *Anaokulu ve anasınıflı davranış ölçeği'nin (PKBS-2) geçerlik güvenirlik çalışması ve destekleyici eğitim programının etkisinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özcan, G., & Yıldırım, S. (2011). Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 111-135.

Özdenek S. (2015). *Bireysel ve takım sporuyla uğraşan sporcular ile spor yapmayan bireylerin duygusal zeka ve liderlik özelliklerinin incelenmesi* (doktora tezi)

Özdenk, S. (2011). Düzenli egzersizin Fırat Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerinin problem çözme becerileri üzerine etkisi/The effects of regular excersices on problem solving skills of students at Fırat University Academy of Physcal Educationand Sports.

Özmen, Ö. (1999). *Çağdaş sporda eğitim üçgeni*. Bağırğan Yayımevi.

Özsoy, D., Toksöz, Ğ., & Oğuzhan, A. (2015). Spor Organizasyonlarında Görev Yapan Bireylerin Zaman Yönetimi, Tutum ve Becerilerinin İncelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(5), 346-358.

Papacharisis, V., Goudas, M., Danish, S. J., &Theodorakis, Y. (2005). The effectiveness of teaching a life skills program in a sport context. *Journal of applied sport psychology*, 17(3), 247-254.

Petterson, D., Gravesteijn, C., &Roest, J. (2016). Strengthening of Parenthood; Developing a Life Skills Questionnaire for Dutch Parents (LSQ-P). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 217, 748-758.

Plato, (1920). *Protagoras*. In: A. Cubberly, ed. *Readings in the history of education*. New York: Houghton-Mifflin, 46.

Prajapati, R., Sharma, B., &Sharma, D. (2017). Significance of life skills education. *Contemporary Issues in Educational Research (CIER)*, 10(1), 1-6.

Pujar LL, Patil SS. Life skill development: educational empowerment of adolescentgirls. *RA Journal of AppliedResearch*, 2016, 2(5): 2394-6709.

Ratey J. J, Sattelmair J., (2009). Physically Active Play andCognition. *AmericanJournal of Play*, Winter 369.

Riggio. RE (1986). *The Assessment of Basic SocialSkills*. *Journal of PersonalityandSocialPsychology*, 51, 649-660.

Roohi, F. (2014). Fostering life skills: role of socialscience. *GYANODAYA-TheJournal of Progressive Education*, 7(2), 6-11.

Ryan, G. J., & Dzewaltowski, D. A. (2002). Comparing the relationships between different types of self-efficacy and physical activity in youth. *Health Education & Behavior*, 29(4), 491-504.

Saarni, C. (1999). *The development of emotional competence*. Guilford Press.

Saban, A. (2005). *Çoklu zekâ teorisi ve eğitim* (5. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Sabuncuoğlu, Z., Paşa, M., & Kaymaz, K. (2010). *Zaman yönetimi*. Beta.

Salman M.(1992). *Ülkemizde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne Ait Bulunan Spor Salonlarının, Kapasite ve Dağılım Yönünden Değerlendirilmesi ve Mevcut Durumun Tespiti*, Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri II. Ulusal Kongre Bildirileri, Ankara.

Santrock, J. W. (1998). *Adolescence*. New York: McGraw-Hill.

Satıcı A., İmamoğlu O., Ermiş E., Erilli N.A., (2018). *Futbol ve Güreş Branşında Öğrencilerin Bazı Değişkenlere Göre Çoklu Zekâlarının Karşılaştırılması*, 6. Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Kongresi, Tam Metin Bildiri Kitabı, sh.313-322
Copyright©ISCSA

Seligman, M., & Csikszentmihalyi, M. (2002). Positive psychology: an introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5-14.

Semra, Y. (2019). 7. *Sınıf öğrencilerinin çoklu zekâ alanlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. (Afyonkarahisar ilörnekleme)* (Master's thesis). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sevim, Y., & Bilgisi, A. (1997). Tutubay Yayınları.

Seydioğlu, C. (2017). *İstanbul'daki beden eğitimi ve spor yüksek okulu öğrencilerinden bireysel ve takım sporları yapanları liderlik özelliklerinin değerlendirilmesi*. (yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Hareket ve Antrenman Bilimleri Bilim Dalı, İstanbul.

Shipman, K. L., Zeman, J. L., & Stegall, S. (2001). Regulating emotionally expressive behavior: Implications of goals and social partner from middle childhood to adolescence. *Child Study Journal*, 31(4), 249-269.

Singh, R. K. C., & Devi, K. S. (2013). Attitude of higher secondary level student towards games and sports. *International Journal of Physical Education, Fitness and Sports*, 2(4), 80-85.

Small E. Çocuk ve Spor. ğenoğuz, H. (çev.), İstanbul, Optimist Yayınları, 2006: 279.

Somuncuoğlu, C. (1975). *Gençlik ve Spor Sorunları Tebliği*, Ankara.

Sonmaz, S. (2002). *Problem çözme becerisi ile yaratıcılık ve zekâ arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Strachan, L., Côté, J., & Deakin, J. (2011). A new view: Exploring positive youth development in elite sport contexts. *qualitative research in sport, exercise and health*, 3(1), 9-32.

Sunay, H. (2009). *Spor yönetimi ders kitabı*. Gazi Kitabevi.

Suresh, V., & Subramoniam, V. (2015). Life skills education in school setting. *International journal of English language literature and Humanities*, 3(5), 2321-7065.

Şahan H. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü*. (yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya: Selçuk Üniversitesi.

Şahin, N. (2012). Elit düzeyde takım sporu ve bireysel spor yapan iki grubun iletişim becerilerinin karşılaştırılması.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics*. USA: Person Education Inc.

Taşçı, M. (2020). *Ortaöğretimde Sportif Faaliyetlere Katılımın Bireyin Yaşam Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. (doktora tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Tekin, M. (2008). *Orta Öğretimde Öğrenim Gören Öğrencilerden Spor Yapan ve Yapmayanlar Arasındaki Yaratıcılık Ve Çoklu Zekâ Alanlarının Araştırılması*. (doktora tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.

Tekin, M. ve Taşğın, Ö. (2008). Orta öğretimde öğrenim gören spor yapan ve yapmayan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 206-214.

Tessier, S., Vuillemin, A., Bertrais, S., Boini, S., Le Bihan, E., Oppert, J. M., ... & Briançon, S. (2007). Association between leisure-time physical activity and health-related quality of life changes over time. *Preventive medicine*, 44(3), 202-208.

Tiryaki, Ş. (2000). *Spor Psikolojisi*, (1. Baskı). Eylül Kitap ve Yayınevi, Türkçe.

Tucker, L. R., & Lewis, C. (1973). A reliability coefficient for maximum likelihood factor analysis. *Psychometrika*, 38(1), 1-10.

Tunç E.,(2008). II. Sınıf Öğrencilerinin Sahip Oldukları Çoklu Zeka Alanlarıyla Devam Ettikleri Lise Türü Alan ve Cinsiyet Arasındaki İlişki, *KKEFD* 17, 108-130

Turhan, B., Er, G., Çam, İ., & Er N. (2005). *Okullarda yarışmalı sporlara analitik yaklaşım, spor eğitiminin ve performansının felsefi temelleri sempozyumu*, Manisa.

Tutal, V. (2011).İlköğretim öğrenci velilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi, Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğrt. Kongresi 25-27 Mayıs 2011, *Van/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 142-153

Tutar T. (Ed.). (2007). *Zaman yönetimi*. (2.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.

Türkel, Ç. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyete katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Unesco, U. (2008). *Education. Science, Cultural Organization*.

Unesco. (1984). *Hükümetler Arası Beden Eğitimi Tavsiye Kararları*. Madde: 2, Ankara Btgm Yayını.

Varol, R , Varol, S , Türkmen, M . (2017). Bartın Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Spora Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi . Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD) , 3 (2) , 316-329 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/intjcss/issue/33606/372978>

Voigt D (1998). *Spor Sosyolojisi*, (Çev. Ayşe Atalay), İstanbul: Alkım Yayınları.

Walker, H. M., Kavanagh, K., Stiller, B., Golly, A., Severson, H. H., & Feil, E. G. (1998). First step to success: An early intervention approach for preventing school antisocial behavior. *Journal of emotional and behavioral disorders*, 6(2), 66-80.

World Health Organization. (1999). Partners in life skills education. *Geneva, Switzerland: World Health Organization, Department of Mental Health*.

Yenilmez K., Çalışkan S., (2011). Relation ship between Multiple Intelligences and Creative Thinking of Secondary School Students, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, Sh. 48-63.

Yetim, A. A. (2006). *Sosyoloji ve spor*. Morpa Kültür Yayınları.

Yıldız, M. (2010). *İlköğretim 2. Kademesinde Okuyan Aktif Satranç Sporcularının Yaratıcılık Ve Çoklu Zeka Alanlarıyla Olan İlişkilerinin Araştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Yıldız, S. (2009). *Spor yapan ve spor yapmayan ortoöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi* (Doctoral dissertation), Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Yıldız, Y. (2019). *Bireysel ve Takım Sporcularının Sportif Karakterlerinin ve Zeka Boyutlarının Sportif Başarı Motivasyonları Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. (doktora tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. Muğla.

Yılmaz, G. ve Fer, S. (2003). *Çok yönlü zeka alanlarına göre düzenlenen öğretim etkinliklerine ilişkin öğrencilerin görüşleri ve başarıları*. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 235-245.

Yolcu, A. (2012). *14-17 yaş arasındaki erkek basketbolcu, futbolcu, güreşçi ve sedanter bireylerin bazı fiziksel ve fizyolojik özelliklerinin karşılaştırılması*. (basılmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

Yörükoğlu, A. (2002). *Çocuk Ruh Sağlığı*, İstanbul: Özgür Yayınları, 25th Edt., İstanbul.

Yücel, A. S., Kılıç, B., Korkmaz, M., &Göral, K. (2015). Spor yapan çocukların spor tercihleri ve bunu etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi. *SSTB uluslararası hakemli akademik spor sağlık ve tıp bilimleri dergisi*.

Zeteroğlu, E. Ş. (2014). Altı yaşındaki çocukların anne baba tutumları ile çoklu zekâ alanları ve grup içi etkinlik düzeyleri arasındaki ilişki.

8. EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı,

Vereceğiniz yanıtlar kesinlikle hiç bir yerde paylaşılmayacak yalnızca bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Aşağıda sizlere yöneltilen ifadelere en uygun cevapları vermenizi rica ederim. Araştırmaya verdiğiniz katkıdan dolayı şimdiden çok teşekkür ederim. Saygılarımla...

Hüseyin Gökhan SARI

1- Cinsiyetiniz: Kadın Erkek

2- Kardeş Sayınız:

Yok 1 2 3 Diğer (Lütfen belirtiniz)

3- Annenizin Eğitim Düzeyi:

İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Diğer (Lütfen belirtiniz)

4- Babanızın Eğitim Düzeyi:

İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Diğer (Lütfen belirtiniz)

5- Annenizin Mesleği:

Ev Hanımı İşçi Memur Esnaf Diğer (Lütfen belirtiniz)

6- Babanızın Mesleği:

İşçi Memur Esnaf Diğer (Lütfen belirtiniz)

7-Ailenizin Aylık Gelir Durumu:

0-1000 TL 1001-1500 TL 1501-2000 TL 2001-3000 TL 3000 TL'den fazla

EK 2. Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeği (SYBEÖ)

Lütfen yaptığımız sporun aşağıda listelenen becerileri öğretme durumunu işaretleyiniz.

Sıra no	<i>Bu spor bana.....öğretti.</i>	Hiç	Çok az	Biraz	Fazla	Çok Fazla
1	Zamanını iyi yönetmeyi,					
2	Çeşitli aktivitelere ne kadar zaman harcadığımı değerlendirmeyi,					
3	Zamanımı nasıl kullandığımı kontrol etmeyi,					
4	Zamanımı etkili bir şekilde kullanmam için hedefler koymayı,					
5	Başkalarıyla açık bir şekilde konuşmayı,					
6	Birinin ne söylediğine dikkat etmeyi,					
7	İnsanların beden dillerine dikkat etmeyi,					
8	Başkalarıyla iyi iletişim kurmayı,					
9	Başkalarına kendi performanslarıyla ilgili problemleri çözmede yardım etmeyi,					
10	Grup ya da takımın her üyesinin görüşlerini dikkate almayı,					
11	Başkaları için iyi bir rol model olmayı,					
12	Takım ya da grup için yüksek standartlar belirlemeyi,					
13	Başkalarının başarılarını tanımayı,					
14	Bir grup ya da takım içerisinde iyi çalışmayı,					
15	Gelişimim için başkalarından gelen önerileri kabul etmeyi,					
16	Takımın veya grubun iyiliği için başkaları ile birlikte çalışmayı,					
17	Grup yada takım üyelerinin bireysel performanslarının nasıl geliştirilebileceği hakkında önerilerde bulunmayı,					
18	Geliştirebilecekleri hakkında önerilerde bulunmayı,					
19	Grup ya da takımın faydası için uygulama şeklini değiştirmeyi,					
20	Bir sohbeti başlatmayı,					
21	Çeşitli sosyal ortamlarla etkileşim kurmayı,					
22	Yardım istemeden başkalarına yardım etmeyi,					
23	Grup aktivitelerine katılmayı,					
24	Duygularımın nasıl başa çıkabileceğimi öğrenmeyi,					
25	Odaklanmak için duygularımı kullanmayı,					
26	Duygusal olduğumda farklı davrandığımı anlamayı,					
27	Nasıl hissettiğimin farkına varmayı,					
28	Gelişime odaklanabilmek için hedefler koymayı,					
29	Zorlu hedefler koymayı,					
30	Hedeflerime doğru ilerleyip ilerlemediğimi kontrol etmeyi,					
31	Uygulama için hedefler belirlemeyi ,					

EK 3. Çoklu Zeka Ölçeği (ÇZÖ)

Açıklamalar: İnsanlar bilme ve öğrenme biçimleri bakımından farklılık gösterirler. Bu farklılıklar ‘Çoklu Zeka’ olarak adlandırılır. Aşağıda çoklu zekanın her bir alanı ile ilgili olan üç grup içerisinde 27 maddelik bir anket bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, hangi yolla öğrenmenin size uygun olduğunu ortaya çıkaracaktır.

Her grupta dokuz madde bulunmaktadır. Her üç grup için maddeleri size uygunluğuna göre derecelendiriniz. **Size en yakın madde için 1, size en yakın ikinci madde için 2 yazınız.** Bu işleme bütün maddeleri 1’den 9’a kadar sıralayarak devam ediniz. Size en uzak madde 9 olmalıdır. **Her madde için bir tek sayı yazınız!**

Aşağıdaki 9 maddelik ifadeleri, size uygun olacak şekilde 1’den 9’a kadar sıralayınız.

	Maddeler	Sıralama
1	Hareketli bir yaşam tarzım var.	
2	Düşünme egzersizleri faydalıdır.	
3	Grupla beraber hareket ederim.	
4	Adil olmak, benim için önemlidir.	
5	Sistemli olmak başarılı olmama yardımcı olur.	
6	Farklı müzik türlerinden hoşlanırım.	
7	Yaşadığım yerde geri dönüşümü sağlamak için çaba gösteririm.	
8	Günlük tutarım.	
9	Üç boyutlu yap-boz yapmaktan hoşlanırım.	
10	Dışarıda oynanan oyunları severim.	
11	Hayatın anlamı ile ilgili sorular benim için önemlidir.	
12	Başkalarıyla etkileşim içinde olduğumda en iyi şekilde öğrenirim.	
13	Sosyal adalete ilişkin sorunlarla ilgilenirim.	
14	Düzeni bozan insanlar beni kolaylıkla sinirlendirir.	
15	Bir müzik aleti çalmakla her zaman ilgilenmişimdir.	
16	Hayatımda hayvanların önemli bir yeri vardır.	
17	Yazmaktan hoşlanırım.	
18	Nesneleri zihnimdeki resimleriyle canlandırabilirim.	
19	Aletlerle çalışmayı severim.	
20	Hayatla ilgili soruları tartışmayı severim.	
21	Ders dışı etkinlikler ve kulüp etkinlikleri eğlencelidir.	
22	Konuyu seversem en iyi şekilde öğrenirim.	
23	Adım adım yönlendirmeler bana çok katkı sağlar.	
24	Şarkı sözlerini kolaylıkla hatırlarım.	
25	Doğa gezintilerini eğlenceli bulurum.	
26	Yabancı diller ilgimi çeker.	
27	Düşünceleri zihnimde canlandırabilirim.	

EK 4. Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonu İzni

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU
BAŞVURU DEĞERLENDİRME FORMU

BASVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN ADI	Lise Öğrencilerinin Çoklu Zeka Alanları ve Yaşam Becerilerinin Çeşitli Değerlendirme Açısından İncelenmesi	
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	☒ Arkeolojik/Skolo Çalışma ☐ Gevresel Çalışma ☐ Niteliksel Çalışma ☒ Diğer	
	GELEN EVRAK SAYISI ve TARİHİ	50514558-050.06.06-E.25155 - 08.10.2020	
	YÜRÜTÜCÜ/DANIŞMAN (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Dr. Öğr. Üyesi Berkay BOZDAĞ Yozgat Bozok Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü	
	ARAŞTIRMACILAR (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Yüksük Lisan Öğrencisi Hilmiye Gökhan SARJ Yozgat Bozok Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü	
	ARAŞTIRMACILAR (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)		
VARSA	RAPORTÖR (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm, Telefon, E-Posta)		Tarih/İmza
	DIŞ UZMAN (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm, Telefon, E-Posta)		Tarih/İmza

KARAR BİLGİLERİ	KARAR NO:14/15	TARİHİ: 21.10.2020
	Yukarıda bilgileri verilen Etik Komisyonuna başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekece, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenen çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik sakınca bulunmadığına/bulunmadığına karar verildiği.	
	Değerlendirme Sonucu	
	☒	Uygundur
☐	Düzeltme gerektirir (Açıklayınız)	
☐	☐ Düzeltmeleri gerekseki iyidir ☐ Düzeltmeleri gerekseki gerek yok	
☐	Uygun değildir (Açıklayınız)	
Açıklama		

CALIŞMA ESASI Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonu Yönergesi

ETİK KOMİSYONU ÜYELERİ

EK 5. Normallik Dağılımları

Cinsiyete Göre Normallik

Cinsiyet	N	En Küçük	En Büyük	Ort.	Ss.	Çarpıklık		Basıklık		
						İst.	Std. Hata	İst.	Std. Hata	
Kadın	Bedensel	200	3.00	27.00	19.5	5.2	-.657	.172	.248	.342
	Varoluşçu	200	7.00	27.00	21.2	5.0	-.776	.172	-.158	.342
	Kişilerarası	200	5.00	27.00	20.2	5.7	-.835	.172	-.120	.342
	İçsel	200	7.00	27.00	22.9	4.4	-1.249	.172	1.232	.342
	Mantıksal	200	6.00	27.00	22.8	4.5	-1.557	.172	2.412	.342
	Müziksel	200	5.00	27.00	19.4	5.6	-.753	.172	.091	.342
	Doğacı	200	7.00	27.00	21.5	4.6	-1.145	.172	.858	.342
	Sözel	200	6.00	27.00	16.5	4.7	.408	.172	-.133	.342
	Görsel	200	5.00	27.00	20.3	4.7	-.830	.172	.610	.342
	Çoklu Zeka	200	64.00	236.00	184.2	34.6	-1.293	.172	2.121	.342
	Zaman Yönetimi	200	4.00	20.00	14.4	3.9	-.677	.172	.244	.342
	İletişim	200	4.00	20.00	15.5	4.2	-.956	.172	.297	.342
	Liderlik	200	5.00	25.00	19.3	5.0	-.851	.172	.116	.342
	Takım Çalışması	200	6.00	30.00	23.6	6.1	-1.133	.172	.798	.342
	Sosyal Beceri	200	4.00	20.00	15.4	4.5	-.927	.172	.094	.342
	Duygusal Beceri	200	4.00	20.00	15.1	4.1	-.828	.172	.174	.342
	Amaç Belirleme	200	4.00	20.00	15.7	4.0	-1.043	.172	.678	.342
	SYBEO	200	31.00	155.00	118.9	28.7	-1.037	.172	.831	.342
	Erkek	Bedensel	338	9.00	27.00	21.1	4.0	-.371	.133	-.161
Varoluşçu		338	4.00	27.00	21.5	4.4	-.735	.133	.698	.265
Kişilerarası		338	9.00	27.00	21.7	4.2	-.884	.133	.497	.265
İçsel		338	9.00	27.00	23.3	3.5	-1.179	.133	1.439	.265
Mantıksal		338	8.00	27.00	23.0	3.9	-1.241	.133	1.542	.265
Müziksel		338	7.00	27.00	19.1	4.9	-.369	.133	-.378	.265
Doğacı		338	8.00	27.00	21.5	4.2	-.788	.133	.434	.265
Sözel		338	3.00	27.00	15.4	6.0	.126	.133	-.789	.265
Görsel		338	8.00	27.00	19.7	4.6	-.413	.133	-.234	.265
Çoklu Zeka		338	76.00	243.00	186.3	28.8	-.407	.133	.713	.265
Zaman Yönetimi		338	8.00	20.00	15.7	3.3	-.254	.133	-.794	.265
İletişim		338	4.00	20.00	16.2	3.3	-1.005	.133	.936	.265
Liderlik		338	5.00	25.00	20.7	3.9	-1.155	.133	1.574	.265
Takım Çalışması		338	9.00	30.00	24.9	4.5	-.723	.133	.171	.265
Sosyal Beceri		338	7.00	20.00	16.7	3.0	-.871	.133	.323	.265
Duygusal Beceri		338	8.00	20.00	16.3	3.1	-.633	.133	-.196	.265
Amaç Belirleme		338	8.00	20.00	16.6	2.9	-.661	.133	-.351	.265
SYBEO		338	61.00	155.00	127.15	20.07	-.516	.133	.023	.265

Sınıf Düzeyine Göre Normallik

Sınıf Düzeyi	N						Çarpıklık		Basıklık	
		En Küçük	En Büyük	Ort.	Ss.	İst.	Std. Hata	İst.	Std. Hata	
9.sınıf										
Bedensel	82	14.00	27.00	22.46	3.5	-.587	.266	-.325	.526	
Varoluşçu	82	11.00	27.00	21.27	4.3	-.417	.266	-.749	.526	
Kişilerarası	82	10.00	27.00	21.68	4.1	-.990	.266	.691	.526	
İçsel	82	15.00	27.00	23.71	3.2	-1.044	.266	.312	.526	
Mantıksal	82	13.00	27.00	22.68	3.7	-.569	.266	-.412	.526	
Müziksel	82	5.00	26.00	17.44	5.0	-.457	.266	-.536	.526	
Doğacı	82	15.00	27.00	22.00	3.5	-.241	.266	-.974	.526	
Sözel	82	3.00	25.00	13.24	5.4	.170	.266	-.541	.526	
Görsel	82	13.00	27.00	21.05	3.9	-.414	.266	-.544	.526	
Çoklu Zeka	82	127.00	233.00	185.54	25.7	-.340	.266	-.604	.526	
Zaman Yönetimi	82	8.00	20.00	14.46	3.0	-.055	.266	-.629	.526	
İletişim	82	6.00	20.00	15.61	3.2	-.860	.266	.715	.526	
Liderlik	82	8.00	25.00	20.34	3.6	-1.019	.266	1.696	.526	
Takım Çalışması	82	16.00	30.00	25.02	4.1	-.475	.266	-.848	.526	
Sosyal Beceri	82	10.00	20.00	16.44	3.2	-.625	.266	-1.005	.526	
Duygusal Beceri	82	9.00	20.00	15.41	3.3	-.117	.266	-1.076	.526	
Amaç Belirleme	82	10.00	20.00	15.98	2.7	-.213	.266	-.732	.526	
SYBEO	82	81.00	155.00	123.27	18.3	-.292	.266	-.767	.526	
10.sınıf										
Bedensel	90	6.00	27.00	18.96	5.4	-.298	.254	-.242	.503	
Varoluşçu	90	4.00	27.00	20.53	5.8	-.992	.254	.628	.503	
Kişilerarası	90	5.00	27.00	19.60	5.7	-.664	.254	-.121	.503	
İçsel	90	7.00	27.00	22.22	4.7	-1.162	.254	.963	.503	
Mantıksal	90	6.00	27.00	22.07	5.3	-1.278	.254	1.157	.503	
Müziksel	90	5.00	27.00	18.38	6.1	-.637	.254	-.396	.503	
Doğacı	90	7.00	27.00	21.02	5.2	-1.141	.254	.702	.503	
Sözel	90	6.00	27.00	15.24	4.4	.225	.254	.138	.503	
Görsel	90	5.00	27.00	18.22	5.2	-.844	.254	.043	.503	
Çoklu Zeka	90	64.00	230.00	176.24	37.9	-1.295	.254	1.804	.503	
Zaman Yönetimi	90	6.00	20.00	14.56	3.9	-.224	.254	-.780	.503	
İletişim	90	4.00	20.00	14.78	4.3	-.694	.254	-.311	.503	
Liderlik	90	5.00	25.00	18.84	5.4	-.759	.254	-.349	.503	
Takım Çalışması	90	7.00	30.00	22.09	6.6	-.723	.254	-.275	.503	
Sosyal Beceri	90	4.00	20.00	14.60	4.7	-.792	.254	-.296	.503	
Duygusal Beceri	90	4.00	20.00	14.84	4.4	-.663	.254	-.344	.503	
Amaç Belirleme	90	5.00	20.00	15.53	4.3	-.945	.254	-.031	.503	
SYBEO	90	45.00	155.00	115.24	31.0	-.661	.254	-.393	.503	
11.sınıf										
Bedensel	130	3.00	27.00	19.66	5.2	-.721	.212	.518	.422	
Varoluşçu	130	8.00	27.00	20.97	4.9	-.591	.212	-.280	.422	
Kişilerarası	130	6.00	27.00	19.95	5.4	-.692	.212	-.332	.422	
İçsel	130	9.00	27.00	22.58	4.4	-1.181	.212	.971	.422	

Mantıksal	130	8.00	27.00	23.03	4.4	-1.509	.212	1.853	.422
Müziksel	130	8.00	27.00	19.88	5.0	-.419	.212	-.595	.422
Doğacı	130	8.00	27.00	20.23	4.9	-.604	.212	-.322	.422
Sözel	130	3.00	27.00	16.15	5.9	.186	.212	-.670	.422
Görsel	130	8.00	27.00	19.26	4.6	-.372	.212	-.290	.422
Çoklu Zeka	130	76.00	243.00	181.72	35.0	-.716	.212	.701	.422
Zaman Yönetimi	130	4.00	20.00	14.48	3.9	-.284	.212	-.281	.422
İletişim	130	5.00	20.00	15.31	3.5	-.748	.212	.396	.422
Liderlik	130	5.00	25.00	19.48	4.5	-.950	.212	.547	.422
Takım Çalışması	130	6.00	30.00	24.00	5.1	-.929	.212	1.118	.422
Sosyal Beceri	130	4.00	20.00	15.74	3.7	-1.028	.212	.790	.422
Duygusal Beceri	130	4.00	20.00	15.38	3.5	-.696	.212	.428	.422
Amaç Belirleme	130	4.00	20.00	15.97	3.7	-.797	.212	.091	.422
SYBEO	130	32.00	155.00	120.35	24.0	-.785	.212	1.509	.422
12.sınıf Bedensel	236	9.00	27.00	20.86	3.8	-.289	.158	-.211	.316
Varoluşçu	236	12.00	27.00	22.00	4.0	-.513	.158	-.713	.316
Kişilerarası	236	7.00	27.00	22.16	4.1	-1.130	.158	1.414	.316
İçsel	236	13.00	27.00	23.61	3.2	-.961	.158	.510	.316
Mantıksal	236	11.00	27.00	23.28	3.4	-1.337	.158	2.084	.316
Müziksel	236	6.00	27.00	19.80	4.7	-.451	.158	.018	.316
Doğacı	236	10.00	27.00	22.25	3.7	-.863	.158	.400	.316
Sözel	236	5.00	27.00	16.73	5.6	.038	.158	-.722	.316
Görsel	236	9.00	27.00	20.48	4.5	-.409	.158	-.379	.316
Çoklu Zeka	236	113.00	243.00	191.18	26.3	-.245	.158	.121	.316
Zaman Yönetimi	236	4.00	20.00	16.03	3.2	-.997	.158	1.915	.316
İletişim	236	4.00	20.00	16.88	3.5	-1.531	.158	2.595	.316
Liderlik	236	5.00	25.00	20.96	3.9	-1.186	.158	1.716	.316
Takım Çalışması	236	6.00	30.00	25.37	4.6	-1.237	.158	1.997	.316
Sosyal Beceri	236	4.00	20.00	17.03	3.1	-1.212	.158	1.931	.316
Duygusal Beceri	236	4.00	20.00	16.75	3.1	-1.223	.158	1.964	.316
Amaç Belirleme	236	4.00	20.00	16.81	3.0	-1.139	.158	1.983	.316
SYBEO	236	31.00	155.00	129.82	21.0	-1.322	.158	3.341	.316

Aile Gelir Düzeyine Göre Normallik

Gelir Düzeyi		N	En		Ort.	Ss.	Çarpılık		Basıklık		
			Küçük	Büyük			İst.	Std. Hata	İst.	Std. Hata	
Düşük	Bedensel	24	15.00	27.00	20.3	4.6	.217	.472	-1.683	.918	
	Varoluşçu	24	15.00	27.00	22.3	3.6	-.316	.472	-.496	.918	
	Kişilerarası	24	15.00	27.00	22.0	3.9	-.443	.472	-.822	.918	
	İçsel	24	15.00	27.00	24.9	3.2	-2.674	.472	6.862	.918	
	Mantıksal	24	16.00	27.00	23.5	3.3	-1.215	.472	.895	.918	
	Müziksel	24	10.00	27.00	18.4	5.9	-.095	.472	-1.512	.918	
	Doğacı	24	15.00	27.00	22.5	3.3	-.775	.472	.208	.918	
	Sözel	24	10.00	27.00	15.3	5.6	1.005	.472	-.286	.918	
	Görsel	24	15.00	27.00	21.4	3.9	-.543	.472	-1.194	.918	
	Çoklu Zeka	24	136.00	243.00	190.6	29.8	.015	.472	-.459	.918	
	Zaman Yönetimi	24	12.00	20.00	15.2	2.2	.685	.472	-.011	.918	
	İletişim	24	12.00	20.00	16.8	2.0	-.559	.472	.903	.918	
	Liderlik	24	16.00	25.00	20.5	3.3	-.093	.472	-1.347	.918	
	Takım Çalışması	24	19.00	30.00	25.7	4.2	-.590	.472	-1.015	.918	
	Sosyal Beceri	24	12.00	20.00	15.9	3.0	.130	.472	-1.383	.918	
	Duygusal Beceri	24	13.00	20.00	16.8	2.4	.173	.472	-1.400	.918	
	Amaç Belirleme	24	12.00	20.00	15.8	2.9	-.013	.472	-1.303	.918	
	SYBEO	24	97.00	150.00	126.7	17.2	-.182	.472	-1.183	.918	
	orta	Bedensel	282	3.00	27.00	20.2	4.8	-.660	.145	.631	.289
		Varoluşçu	282	4.00	27.00	20.9	4.8	-.778	.145	.482	.289
Kişilerarası		282	5.00	27.00	20.5	5.2	-.815	.145	.145	.289	
İçsel		282	7.00	27.00	22.7	4.1	-1.204	.145	1.316	.289	
Mantıksal		282	6.00	27.00	22.7	4.3	-1.369	.145	2.088	.289	
Müziksel		282	5.00	27.00	18.7	5.0	-.614	.145	.199	.289	
Doğacı		282	7.00	27.00	21.3	4.5	-1.040	.145	.849	.289	
Sözel		282	4.00	27.00	15.7	5.4	.130	.145	-.475	.289	
Görsel		282	5.00	27.00	19.7	4.9	-.526	.145	-.070	.289	
Çoklu Zeka		282	64.00	243.00	182.4	32.8	-.890	.145	1.825	.289	
Zaman Yönetimi		282	4.00	20.00	14.7	3.5	-.387	.145	-.087	.289	
İletişim		282	4.00	20.00	15.4	3.6	-.828	.145	.407	.289	
Liderlik		282	5.00	25.00	19.7	4.4	-.933	.145	.515	.289	
Takım Çalışması		282	6.00	30.00	23.6	5.2	-.949	.145	.951	.289	
Sosyal Beceri		282	4.00	20.00	15.9	3.8	-1.080	.145	.897	.289	
Duygusal Beceri		282	4.00	20.00	15.5	3.7	-.813	.145	.374	.289	
Amaç Belirleme		282	4.00	20.00	16.0	3.5	-1.021	.145	.881	.289	
SYBEO		282	31.00	155.00	120.8	24.1	-.903	.145	1.253	.289	
yüksek		Bedensel	214	8.00	27.00	20.9	4.2	-.778	.166	.740	.331
		Varoluşçu	214	10.00	27.00	21.7	4.5	-.698	.166	-.194	.331
	Kişilerarası	214	7.00	27.00	21.6	4.5	-1.208	.166	1.264	.331	
	İçsel	214	10.00	27.00	23.4	3.5	-1.101	.166	1.163	.331	

	Mantıksal	214	10.00	27.00	23.0	4.0	-1.367	.166	1.753	.331	
	Müziksel	214	5.00	27.00	19.7	5.2	-.552	.166	-.301	.331	
	Doğacı	214	9.00	27.00	21.3	4.3	-.702	.166	.045	.331	
	Sözel	214	3.00	27.00	15.9	5.8	.007	.166	-.658	.331	
	Görsel	214	9.00	27.00	19.7	4.4	-.581	.166	.049	.331	
	Çoklu Zeka	214	85.00	236.00	187.2	28.8	-.886	.166	1.258	.331	
	Zaman Yönetimi	214	4.00	20.00	15.7	3.6	-.793	.166	.635	.331	
	İletişim	214	4.00	20.00	16.6	3.7	-1.260	.166	1.281	.331	
	Liderlik	214	5.00	25.00	20.6	4.2	-1.166	.166	1.273	.331	
	Takım Çalışması	214	6.00	30.00	25.2	4.9	-1.246	.166	1.862	.331	
	Sosyal Beceri	214	4.00	20.00	16.6	3.5	-1.285	.166	1.693	.331	
	Duygusal Beceri	214	4.00	20.00	16.3	3.4	-.935	.166	.843	.331	
	Amaç Belirleme	214	4.00	20.00	16.6	3.4	-1.050	.166	1.086	.331	
	SYBEO	214	32.00	155.00	127.5	23.3	-1.224	.166	2.250	.331	
çok yüksek	Bedensel	18	15.00	27.00	21.0	4.8	.111	.536	-1.708	1.038	
	Varoluşçu	18	19.00	27.00	24.0	3.4	-.531	.536	-1.587	1.038	
	Kişilerarası	18	19.00	27.00	23.7	2.9	-.228	.536	-1.432	1.038	
	İçsel	18	21.00	27.00	24.8	2.1	-.440	.536	-1.041	1.038	
	Mantıksal	18	23.00	27.00	25.8	1.4	-.901	.536	-.515	1.038	
	Müziksel	18	18.00	27.00	23.1	3.6	-.118	.536	-1.803	1.038	
	Doğacı	18	22.00	27.00	25.2	1.9	-.486	.536	-1.195	1.038	
	Sözel	18	11.00	27.00	17.8	5.5	.892	.536	-.498	1.038	
	Görsel	18	19.00	27.00	23.0	3.2	.222	.536	-1.487	1.038	
	Çoklu Zeka	18	188.00	243.00	208.3	19.4	.764	.536	-.917	1.038	
	Zaman Yönetimi	18	10.00	20.00	16.8	3.7	-1.008	.536	-.479	1.038	
	İletişim	18	4.00	20.00	16.4	5.1	-1.781	.536	2.446	1.038	
	Liderlik	18	5.00	25.00	21.4	6.2	-2.351	.536	4.683	1.038	
	Takım Çalışması	18	9.00	30.00	26.4	6.5	-2.416	.536	4.903	1.038	
	Sosyal Beceri	18	8.00	20.00	17.1	4.0	-1.583	.536	1.471	1.038	
	Duygusal Beceri	18	8.00	20.00	16.0	4.4	-.727	.536	-1.045	1.038	
	Amaç Belirleme	18	13.00	20.00	17.9	2.6	-.997	.536	-.533	1.038	
		SYBEO	18	61.00	155.00	132.1	29.4	-1.720	.536	2.369	1.038

Baba Eğitim Düzeyine Göre Normallik

		N			Ort.	Ss.	Çarpıklık		Basıklık	
			En Küçük	En Büyük			İst.	Std. Hata	İst.	Std. Hata
ilköğretim	Bedensel	184	3.00	27.00	19.96	4.4	-.509	.179	1.200	.356
	Varoluşçu	184	13.00	27.00	21.20	3.6	-.028	.179	-.965	.356
	Kişilerarası	184	7.00	27.00	20.93	4.5	-.694	.179	-.015	.356
	İçsel	184	13.00	27.00	22.85	3.5	-.587	.179	-.416	.356
	Mantıksal	184	13.00	27.00	23.22	3.5	-.882	.179	.151	.356
	Müziksel	184	5.00	27.00	18.88	4.6	-.695	.179	.603	.356
	Doğacı	184	9.00	27.00	22.04	3.6	-.860	.179	.660	.356
	Sözel	184	6.00	27.00	15.71	4.9	.175	.179	-.292	.356
	Görsel	184	9.00	27.00	19.70	4.2	-.305	.179	-.261	.356
	Çoklu Zeka	184	115.00	243.00	184.48	24.7	-.054	.179	.137	.356
	Zaman Yönetimi	184	5.00	20.00	14.87	3.0	-.204	.179	.116	.356
	İletişim	184	6.00	20.00	15.87	3.1	-.635	.179	.206	.356
	Liderlik	184	11.00	25.00	19.98	3.7	-.521	.179	-.330	.356
	Takım Çalışması	184	12.00	30.00	23.84	4.6	-.289	.179	-.711	.356
	Sosyal Beceri	184	7.00	20.00	16.00	3.1	-.704	.179	.202	.356
	Duygusal Beceri	184	8.00	20.00	15.52	3.0	-.412	.179	-.267	.356
	Amaç Belirleme	184	8.00	20.00	16.15	2.9	-.579	.179	-.206	.356
SYBEO	184	67.00	155.00	122.23	18.9	-.357	.179	.008	.356	
lise	Bedensel	182	6.00	27.00	21.04	5.3	-1.012	.180	.418	.358
	Varoluşçu	182	7.00	27.00	21.59	5.4	-.923	.180	-.094	.358
	Kişilerarası	182	5.00	27.00	20.98	5.6	-1.049	.180	.326	.358
	İçsel	182	7.00	27.00	23.05	4.7	-1.512	.180	1.640	.358
	Mantıksal	182	6.00	27.00	22.35	4.9	-1.350	.180	1.420	.358
	Müziksel	182	5.00	27.00	19.60	5.9	-.635	.180	-.408	.358
	Doğacı	182	7.00	27.00	21.85	5.1	-1.211	.180	.941	.358
	Sözel	182	5.00	27.00	16.49	5.9	.151	.180	-.857	.358
	Görsel	182	5.00	27.00	20.14	5.5	-.867	.180	.157	.358
	Çoklu Zeka	182	64.00	243.00	187.11	40.0	-1.195	.180	1.362	.358
	Zaman Yönetimi	182	4.00	20.00	15.36	4.1	-.539	.180	-.524	.358
	İletişim	182	4.00	20.00	15.90	4.3	-1.090	.180	.372	.358
	Liderlik	182	5.00	25.00	19.88	5.3	-1.071	.180	.367	.358
	Takım Çalışması	182	6.00	30.00	24.13	6.3	-1.207	.180	.721	.358
	Sosyal Beceri	182	4.00	20.00	16.04	4.4	-1.158	.180	.519	.358
	Duygusal Beceri	182	4.00	20.00	15.90	4.2	-.915	.180	.128	.358
	Amaç Belirleme	182	4.00	20.00	16.29	4.0	-1.190	.180	.789	.358
SYBEO	182	31.00	155.00	123.51	30.0	-1.055	.180	.527	.358	

üniversite	Bedensel	152	9.00	27.00	20.50	3.9	-.193	.197	-.150	.391
	Varoluşçu	152	4.00	27.00	21.39	4.8	-1.001	.197	1.209	.391
	Kişilerarası	152	8.00	27.00	21.50	4.3	-.995	.197	1.217	.391
	İçsel	152	14.00	27.00	23.57	3.1	-1.071	.197	.750	.391
	Mantıksal	152	11.00	27.00	23.28	3.6	-1.573	.197	2.937	.391
	Müziksel	152	7.00	27.00	19.26	5.0	-.405	.197	-.425	.391
	Doğacı	152	9.00	27.00	20.42	4.3	-.448	.197	-.484	.391
	Sözel	152	3.00	27.00	15.22	6.0	.031	.197	-.632	.391
	Görsel	152	10.00	27.00	19.78	4.2	-.223	.197	-.608	.391
	Çoklu Zeka	152	118.00	243.00	184.92	26.2	-.362	.197	-.028	.391
	Zaman Yönetimi	152	4.00	20.00	15.28	3.7	-.857	.197	.794	.391
	İletişim	152	4.00	20.00	16.16	3.7	-1.211	.197	1.421	.391
	Liderlik	152	5.00	25.00	20.66	3.9	-1.332	.197	2.306	.391
	Takım Çalışması	152	6.00	30.00	25.42	4.3	-1.441	.197	4.119	.391
	Sosyal Beceri	152	4.00	20.00	16.61	3.4	-1.274	.197	1.831	.391
	Duygusal Beceri	152	4.00	20.00	16.30	3.5	-1.185	.197	1.368	.391
	Amaç Belirleme	152	4.00	20.00	16.41	3.3	-.927	.197	1.087	.391
	SYBEO	152	32.00	155.00	126.83	21.8	-1.208	.197	3.158	.391

Anne Eğitim Düzeyine Göre Normallik

Anne Eğitim	N	En		Ort.	Ss.	Çarpıklık		Basıklık		
		Küçük	Büyük			İst.	Std. Hata	Gelir Düzeyi	N	
okur yazar	Bedensel	46	10.00	25.00	18.30	3.9	-.553	.350	-.565	.688
	Varoluşçu	46	12.00	27.00	19.17	4.3	.176	.350	-.661	.688
	Kişilerarası	46	6.00	26.00	19.26	5.1	-1.066	.350	.672	.688
	İçsel	46	13.00	27.00	22.61	3.7	-1.050	.350	.974	.688
	Mantıksal	46	10.00	27.00	21.22	4.2	-.737	.350	.408	.688
	Müziksel	46	9.00	24.00	16.65	4.3	-.117	.350	-.697	.688
	Doğacı	46	11.00	25.00	20.17	3.2	-1.095	.350	1.188	.688
	Sözel	46	7.00	27.00	15.17	5.2	.551	.350	-.448	.688
	Görsel	46	10.00	27.00	18.26	4.5	.352	.350	-.701	.688
	Çoklu Zeka	46	97.00	221.00	170.83	28.2	-.477	.350	.732	.688
	Zaman Yönetimi	46	4.00	20.00	14.78	3.8	-.776	.350	1.064	.688
	İletişim	46	4.00	20.00	15.52	3.9	-1.207	.350	1.637	.688
	Liderlik	46	5.00	25.00	19.65	5.2	-1.085	.350	1.022	.688
	Takım Çalışması	46	6.00	30.00	22.52	6.4	-.817	.350	.323	.688
	Sosyal Beceri	46	4.00	20.00	14.70	4.5	-.910	.350	.381	.688
	Duygusal Beceri	46	4.00	20.00	15.04	4.2	-.899	.350	.537	.688
	Amaç Belirleme	46	4.00	20.00	14.96	4.2	-.798	.350	.413	.688
SYBEO	46	31.00	155.00	117.17	29.7	-1.050	.350	1.592	.688	
ilköğretim	Bedensel	254	3.00	27.00	20.91	4.3	-.671	.153	1.143	.304
	Varoluşçu	254	11.00	27.00	21.55	3.8	-.189	.153	-.779	.304
	Kişilerarası	254	7.00	27.00	21.24	4.8	-.831	.153	-.103	.304
	İçsel	254	13.00	27.00	23.08	3.5	-.765	.153	-.265	.304
	Mantıksal	254	13.00	27.00	22.98	3.5	-.858	.153	.170	.304
	Müziksel	254	5.00	27.00	19.42	4.6	-.688	.153	.723	.304
	Doğacı	254	9.00	27.00	22.35	3.8	-.822	.153	.245	.304
	Sözel	254	3.00	27.00	15.13	5.6	.195	.153	-.291	.304
	Görsel	254	9.00	27.00	20.40	4.3	-.415	.153	-.197	.304
	Çoklu Zeka	254	115.00	243.00	187.08	26.5	-.120	.153	-.139	.304
	Zaman Yönetimi	254	5.00	20.00	14.80	3.4	-.152	.153	-.465	.304
	İletişim	254	6.00	20.00	15.97	3.3	-.845	.153	.477	.304
	Liderlik	254	8.00	25.00	20.09	3.8	-.801	.153	.257	.304
	Takım Çalışması	254	9.00	30.00	24.28	4.7	-.666	.153	.114	.304
	Sosyal Beceri	254	5.00	20.00	16.36	3.3	-.970	.153	.676	.304
	Duygusal Beceri	254	7.00	20.00	15.85	3.2	-.568	.153	-.268	.304
	Amaç Belirleme	254	8.00	20.00	16.18	3.1	-.635	.153	-.429	.304
SYBEO	254	64.00	155.00	123.52	20.8	-.490	.153	-.127	.304	
lise	Bedensel	142	6.00	27.00	20.59	5.5	-.876	.203	.117	.404

	Varoluşçu	142	7.00	27.00	22.06	5.3	-1.338	.203	1.000	.404
	Kişilerarası	142	5.00	27.00	21.15	5.3	-1.294	.203	1.279	.404
	İçsel	142	7.00	27.00	23.28	4.4	-1.914	.203	3.669	.404
	Mantıksal	142	6.00	27.00	23.18	4.8	-1.879	.203	3.399	.404
	Müziksel	142	5.00	27.00	18.85	6.3	-.505	.203	-.886	.404
	Doğacı	142	7.00	27.00	21.07	5.4	-1.059	.203	.289	.404
	Sözel	142	6.00	27.00	17.11	5.8	-.135	.203	-.888	.404
	Görsel	142	5.00	27.00	19.18	5.4	-.850	.203	.050	.404
	Çoklu Zeka	142	64.00	243.00	186.48	39.8	-1.424	.203	1.986	.404
	Zaman Yönetimi	142	4.00	20.00	15.30	4.1	-.798	.203	.240	.404
	İletişim	142	4.00	20.00	15.92	4.2	-1.044	.203	.330	.404
	Liderlik	142	5.00	25.00	20.08	5.2	-1.056	.203	.290	.404
	Takım Çalışması	142	6.00	30.00	24.76	5.7	-1.523	.203	2.200	.404
	Sosyal Beceri	142	4.00	20.00	16.24	4.1	-1.390	.203	1.516	.404
	Duygusal Beceri	142	4.00	20.00	15.85	4.2	-1.089	.203	.573	.404
	Amaç Belirleme	142	4.00	20.00	16.34	4.0	-1.289	.203	1.151	.404
	SYBEO	142	32.00	155.00	124.48	28.8	-1.262	.203	1.378	.404
üniversite	Bedensel	74	13.00	27.00	20.27	3.7	.035	.279	-.604	.552
	Varoluşçu	74	4.00	27.00	20.81	5.7	-.854	.279	.282	.552
	Kişilerarası	74	11.00	27.00	21.73	4.0	-.484	.279	.059	.552
	İçsel	74	14.00	27.00	23.49	3.7	-1.053	.279	.279	.552
	Mantıksal	74	11.00	27.00	23.41	4.2	-1.865	.279	3.142	.552
	Müziksel	74	13.00	27.00	20.68	4.4	-.238	.279	-1.080	.552
	Doğacı	74	11.00	27.00	20.35	4.4	-.329	.279	-.700	.552
	Sözel	74	7.00	27.00	15.76	4.5	.189	.279	-.017	.552
	Görsel	74	11.00	27.00	20.54	4.1	-.254	.279	-.504	.552
	Çoklu Zeka	74	118.00	243.00	187.03	27.8	-.552	.279	-.086	.552
	Zaman Yönetimi	74	9.00	20.00	16.24	3.0	-.757	.279	.025	.552
	İletişim	74	4.00	20.00	16.65	3.7	-1.677	.279	2.928	.552
	Liderlik	74	5.00	25.00	20.81	4.2	-1.724	.279	3.802	.552
	Takım Çalışması	74	9.00	30.00	25.81	4.4	-1.601	.279	3.993	.552
	Sosyal Beceri	74	8.00	20.00	16.62	3.4	-.894	.279	-.161	.552
	Duygusal Beceri	74	8.00	20.00	16.57	3.3	-.598	.279	-.622	.552
	Amaç Belirleme	74	13.00	20.00	17.08	2.5	-.118	.279	-1.502	.552
	SYBEO	74	61.00	155.00	129.78	20.5	-1.050	.279	1.624	.552

Okul Takımına Katılma Düzeyine Göre Normallik

		N	En		Ort.	Ss.	Çarpıklık		Basıklık	
			Küçük	Büyük			İst.	Std. Hata	İst.	Std. Hata
Evet	Bedensel	432	9.00	27.00	21.11	4.1	-.408	.117	-.279	.234
	Varoluşçu	432	4.00	27.00	21.90	4.3	-.837	.117	.720	.234
	Kişilerarası	432	6.00	27.00	21.63	4.6	-1.085	.117	.882	.234
	İçsel	432	9.00	27.00	23.54	3.4	-1.109	.117	1.134	.234
	Mantıksal	432	8.00	27.00	23.47	3.6	-1.413	.117	2.232	.234
	Müziksel	432	5.00	27.00	19.64	5.0	-.561	.117	.073	.234
	Doğacı	432	8.00	27.00	21.77	4.1	-.874	.117	.506	.234
	Sözel	432	3.00	27.00	16.19	5.6	.034	.117	-.583	.234
	Görsel	432	8.00	27.00	20.17	4.3	-.485	.117	.072	.234
	Çoklu Zeka	432	76.00	243.00	189.41	27.5	-.513	.117	.814	.234
	Zaman Yönetimi	432	4.00	20.00	15.85	3.2	-.483	.117	-.077	.234
	İletişim	432	4.00	20.00	16.56	3.3	-1.140	.117	1.369	.234
	Liderlik	432	5.00	25.00	20.72	4.0	-1.210	.117	1.667	.234
	Takım Çalışması	432	6.00	30.00	25.08	4.5	-1.052	.117	1.573	.234
	Sosyal Beceri	432	4.00	20.00	16.90	3.2	-1.268	.117	1.754	.234
	Duygusal Beceri	432	4.00	20.00	16.43	3.2	-.804	.117	.480	.234
	Amaç Belirleme	432	4.00	20.00	16.88	3.0	-1.101	.117	1.492	.234
	SYBEO	432	32.00	155.00	128.41	20.7	-.975	.117	1.801	.234
	Hayır	Bedensel	106	3.00	27.00	18.02	5.5	-.548	.235	.147
Varoluşçu		106	7.00	27.00	19.34	5.3	-.354	.235	-.579	.465
Kişilerarası		106	5.00	27.00	19.09	5.3	-.665	.235	.001	.465
İçsel		106	7.00	27.00	21.55	5.1	-.923	.235	.048	.465
Mantıksal		106	6.00	27.00	20.70	5.1	-.929	.235	.388	.465
Müziksel		106	6.00	27.00	17.51	5.4	-.394	.235	-.802	.465
Doğacı		106	7.00	27.00	20.51	5.2	-.889	.235	.156	.465
Sözel		106	6.00	27.00	14.25	5.0	.521	.235	.166	.465
Görsel		106	5.00	27.00	18.79	5.9	-.408	.235	-.784	.465
Çoklu Zeka		106	64.00	236.00	169.75	39.0	-.884	.235	.665	.465
Zaman Yönetimi		106	4.00	20.00	12.42	3.5	-.431	.235	-.087	.465
İletişim		106	4.00	20.00	13.51	4.3	-.447	.235	-.461	.465
Liderlik		106	5.00	25.00	17.83	5.0	-.579	.235	-.333	.465
Takım Çalışması		106	6.00	30.00	21.81	6.6	-.610	.235	-.472	.465
Sosyal Beceri		106	4.00	20.00	13.45	4.2	-.529	.235	-.197	.465
Duygusal Beceri		106	4.00	20.00	13.74	4.3	-.427	.235	-.515	.465
Amaç Belirleme		106	4.00	20.00	13.75	3.9	-.352	.235	-.236	.465
SYBEO		106	31.00	152.00	106.51	28.1	-.558	.235	.149	.465

Spor Yapma Durumuna Göre Normallik

Spor Yapma	N	En Küçük	En Büyük	Ort.	Ss.	Çarpıklık		Basıklık	
						İst.	Std. Hata	N	En Küçük
Evet									
Bedensel	234	9.00	27.00	21.76	3.9	-.373	.159	-.101	.317
Varoluşçu	234	4.00	27.00	22.26	4.3	-.933	.159	1.187	.317
Kişilerarası	234	10.00	27.00	22.72	3.8	-.789	.159	.000	.317
İçsel	234	13.00	27.00	23.70	3.4	-.961	.159	.244	.317
Mantıksal	234	11.00	27.00	23.71	3.5	-1.270	.159	1.680	.317
Müziksel	234	5.00	27.00	19.90	4.9	-.419	.159	.051	.317
Doğacı	234	9.00	27.00	21.61	4.2	-.627	.159	-.251	.317
Sözel	234	3.00	27.00	16.07	6.1	.085	.159	-.857	.317
Görsel	234	10.00	27.00	20.45	4.1	-.182	.159	-.538	.317
Çoklu Zeka	234	118.00	243.00	192.17	27.5	-.149	.159	-.571	.317
Zaman Yönetimi	234	9.00	20.00	16.72	2.9	-.548	.159	-.557	.317
İletişim	234	7.00	20.00	17.25	2.8	-1.007	.159	.910	.317
Liderlik	234	12.00	25.00	21.87	3.1	-1.104	.159	1.211	.317
Takım Çalışması	234	14.00	30.00	26.45	3.5	-.746	.159	.047	.317
Sosyal Beceri	234	7.00	20.00	17.78	2.4	-1.301	.159	2.480	.317
Duygusal Beceri	234	8.00	20.00	17.03	2.8	-.843	.159	.333	.317
Amaç Belirleme	234	11.00	20.00	17.38	2.5	-.668	.159	-.673	.317
SYBEO	234	97.00	155.00	134.48	16.3	-.427	.159	-.792	.317
Hayır									
Bedensel	304	3.00	27.00	19.53	4.8	-.633	.140	.342	.279
Varoluşçu	304	7.00	27.00	20.73	4.7	-.660	.140	-.072	.279
Kişilerarası	304	5.00	27.00	19.90	5.2	-.871	.140	.076	.279
İçsel	304	7.00	27.00	22.72	4.1	-1.297	.140	1.552	.279
Mantıksal	304	6.00	27.00	22.32	4.4	-1.356	.140	1.696	.279
Müziksel	304	5.00	27.00	18.70	5.2	-.607	.140	-.346	.279
Doğacı	304	7.00	27.00	21.45	4.5	-1.153	.140	1.176	.279
Sözel	304	3.00	27.00	15.61	5.1	.145	.140	-.238	.279
Görsel	304	5.00	27.00	19.47	5.1	-.627	.140	-.130	.279
Çoklu Zeka	304	64.00	243.00	180.43	32.7	-1.134	.140	1.938	.279
Zaman Yönetimi	304	4.00	20.00	13.98	3.6	-.404	.140	.194	.279
İletişim	304	4.00	20.00	14.96	4.0	-.843	.140	.181	.279
Liderlik	304	5.00	25.00	18.83	4.8	-.793	.140	.220	.279
Takım Çalışması	304	6.00	30.00	22.89	5.7	-.823	.140	.396	.279
Sosyal Beceri	304	4.00	20.00	15.02	4.0	-.758	.140	.135	.279
Duygusal Beceri	304	4.00	20.00	15.03	3.8	-.681	.140	.113	.279
Amaç Belirleme	304	4.00	20.00	15.40	3.7	-.824	.140	.336	.279
SYBEO	304	31.00	155.00	116.11	25.8	-.840	.140	.861	.279

9. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı: SARI, Hüseyin Gökhan

Uyruğu: Türkiye (TC)

Doğum tarihi ve yeri: --

Medeni hali: --

E-mail: ---

Yazışma Adresi: Merkez/Yozgat

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Yozgat Bozok Üniversitesi	-
Lisans	Konya Selçuk Üniversitesi	2009

İş Deneyimleri

Yıl	Yer	Görev
2010-2012	Mardin/Merkez	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni
2012-2021	Yozgat/Merkez	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni

Yabancı Dil

İngilizce